

Danmarks udenrigsøkonomi 2013

Rettet i forhold til oprindelig version (5. december 2014)
Rettelser i tabel 4.5, 4.6 og 7.3 på side 44+45+70
Rettelser er markeret med rødt.

Danmarks udenrigsøkonomi 2013

Udgivet af Danmarks Statistik

December 2014

Oplag: 100

Printet hos PRinfoParitas

Foto: Imageselect

Trykt udgave:

Pris: 105,00 kr. inkl. 25 pct. moms. Prisen er ekskl. ekspeditionsgebyr og forsendelse

Kan købes på

[www.schultzboghandel.dk/ distribution@rosendahls.dk](http://www.schultzboghandel.dk/distribution@rosendahls.dk)

Tlf. 43 22 73 00

ISBN 978-87-501-2154-1

ISSN 1904-0989

Pdf-udgave:

Kan hentes gratis på www.dst.dk/publ/UdenrigsOko

ISBN 978-87-501-2155-8

ISSN 1904-0997

Adresse:

Danmarks Statistik

Sejrøgade 11

2100 København Ø

Tlf. 39 17 39 17

E-post: dst@dst.dk

www.dst.dk

Signaturforklaring

- $\begin{matrix} 0 \\ 0,0 \end{matrix} \}$ Mindre enden halv af den anvendte enhed
- Tal kan efter sagens natur ikke forekomme
 - .. Oplysning for usikker til at angives
 - ... Oplysning foreligger ikke
 - Nul

Som følge af afrundinger kan summen af tallene i tabellerne afvige fra totalen.

© Danmarks Statistik 2014

Du er velkommen til at citere fra denne publikation.

Angiv dog kilde i overensstemmelse med god skik.

Det er tilladt at kopiere publikationen til privat brug.

Enhver anden form for hel eller delvis gengivelse eller mangfoldiggørelse

af denne publikation er forbudt uden skriftligt samtykke fra Danmarks Statistik.

Kontakt os gerne, hvis du er i tvivl. Når en institution har indgået en kopieringsaftale med COPY-DAN, har den ret til - inden for aftalens rammer - at kopiere fra publikationen.

Forord

Danmarks udenrigsøkonomi giver en kortfattet, bred samfundsmæssig beskrivelse af Danmarks økonomiske samkvem med udlandet. Mere detaljerede tal findes på www.statistikbanken.dk under temaerne *udenrigshandel* samt *nationalregnskab og betalingsbalance*. Her er der nem og gratis adgang til alle de data, Danmarks Statistik løbende offentliggør.

Temakapitlet i dette års publikation belyser udviklingen i betalingsbalancens løbende poster gennem de seneste 60 år. Efter årtier med underskud, der gjorde betalingsbalancen til et centralt tema i samfundsdebatten, har der – bortset fra 1998 – været overskud siden 1990.

Temakapitlet viser bl.a., at perioden med vedvarende overskud på balancen – skabt af overskud på vare- og tjenestehandlen – har medført, at udlandsgælden i dag er afløst af en nettoformue over for udlandet. Danmark er med andre ord blevet en ”kreditor-nation”, hvor formueindkomsten fra udlandet bidrager til vores forbrugsmuligheder.

Publikationen er udarbejdet af en redaktionsgruppe i kontoret for udenrigsøkonomi i Danmarks Statistik og redigeret af fuldmægtig Agnes Nansen Urup og afdelingsleder Bente Ottosen. Temakapitlet er udarbejdet af chefkonsulent Dan Knudsen fra ADAM gruppen med bidrag fra kontorchef Niki Saabye fra Danmarks Nationalbank. Tabelafsnittet er udarbejdet af afdelingsleder Jytte Jeppesen og afdelingsleder Pia Nielsen.

Danmarks Statistik, december 2014

Jørgen Elmeskov
Casper Winther

Indhold

Sammenfatning	6
1. Fra under- til overskud på betalingsbalancen	9
1.1 Indledning	9
1.2 Betalingsbalancen gennem 60 år	9
1.3 Betalingsbalance og arbejdsløshed	11
1.4 Betalingsbalancen som opsparingsoverskud	12
1.5 Betalingsbalancens hovedkomponenter	15
1.6 Eksportens markedsandel	19
1.7 Skal der være overskud på betalingsbalancen?	21
2. Danmark i det åbne samfund	25
2.1 Danmarks konkurrenceevne	29
2.2 Mængde- og prisudviklingen i udenrigshandlen	30
2.3 Bytteforholdet	31
3. Betalingsbalancen	33
3.1 Danskere og udlændinge	35
3.2 Betalingsbalancen og Kapitalbalancen	36
4. Den samlede udenrigshandel	38
4.1 Udenrigshandel med varer	39
4.2 Udenrigshandel med tjenester	50
5. Hvordan statistikken produceres	56
5.1 Udenrigshandel med varer	56
5.2 Udenrigshandel med varer i betalingsbalance-statistikken	60
5.3 Udenrigshandel med tjenester	61
6. Korttidsstatistik	64
7. Supplerende tabeller	68

Sammenfatning

<i>Temakapitel: Fra under- til overskud på betalingsbalancen</i>	Årets temakapitel analyserer udviklingen i betalingsbalancen i de seneste 60 år, hvor årtiers underskud i dag er vendt til store overskud. I 1950'erne svingede betalingsbalancens årlige saldo mellem over- og underskud, og i de følgende tre årtier var der underskud hvert år undtagen i 1963. Siden 1990 har der været overskud på betalingsbalancens løbende poster i alle år bortset fra 1998.
<i>Overskud på betalingsbalancen - samtidig med lav arbejdsløshed</i>	Underskuddet på betalingsbalancen satte i høj grad dagsordenen for datidens økonomiske politik, fx "kartoffelkuren" i 1986. I dag er der stort overskud på betalingsbalancen og mindre politisk fokus på betalingsbalancen. Overgangen fra de store underskud i 1980'erne til det nuværende overskud afspejler, at økonomiens samlede opsparing er øget. Forbedringen af betalingsbalancen efter rekordunderskuddet i 1986 var i første omgang ledsaget af en betydelig forøgelse af arbejdsløsheden, men arbejdsløsheden faldt igen. Set over hele forløbet fra 1980'erne til i dag er betalingsbalancen ikke blevet forbedret på bekostning af beskæftigelsen.
<i>Fra udlandsgæld til -formue</i>	Det vedvarende overskud på balancen siden 1990 er skabt af overskud på vare- og tjenestehandlen. Det har medført, at udlandsgælden i dag er afløst af en nettoformue over for udlandet, som ikke belaster balancen med store rentebetalinger til udlandet. Danmark er blevet en "kreditor-nation", hvor formueindkomsten fra udlandet bidrager til vores forbrugsmuligheder.
<i>Industrieksportens markedsandel er faldet, men prisen på dansk eksport er steget</i>	Forbedringen af overskuddet på betalingsbalancen har ikke været trukket af stigende markedsandele på vores eksportmarkeder. Tværtimod har industrieksportens mængdemæssige markedsandel været faldende. Dette skal ses i lyset af, at "markedet" er vokset hurtigere end den danske eksport som følge af en stor stigning i vores handelspartners import – ikke mindst fra Kina. Prisen på de danske eksportvarer har på den anden side været stigende og har dermed kompenseret for forringelsen af den lønmæssige konkurrenceevne, som - bortset fra de senere år - har fundet sted siden starten af 1990'erne.
<i>Samhandel med udlandet udgør halvdelen af BNP</i>	Dansk økonomi er i højere og højere grad blevet sammenflettet med den globale økonomi. Dette afspejles af, at den danske udenrigshandel udgør en stigende andel af den samlede danske økonomi. I 1973 udgjorde importen af varer og tjenester 30 pct. af BNP. I 2013 var denne andel vokset til 49 pct. Væksten i dansk eksport har været endnu større. I 1973 udgjorde eksporten af varer og tjenester 28 pct. af BNP. Denne andel var vokset til 54 pct. i 2013.
<i>Tjenestehandlen er vokset stærkest</i>	Globaliseringen har medført, at Danmarks tjenestehandel er vokset betydeligt hurtigere end varehandlen. I midten af 1970'erne udgjorde importen af tjenester kun 6 pct. af BNP. I de seneste fem år har denne andel udgjort 17 pct. For eksporten kan man se samme udvikling.

I midten af 1970'erne udgjorde tjenesteeksporten 8 pct. af BNP, mens andelen udgjorde 20 pct. i perioden 2009-2013. Især i de seneste 15 år er denne udvikling gået stærkt.

Handelsbalance-overskud på 78 mia. kr. I 2013 havde Danmark et overskud på varehandlen på ca. 78 mia. kr. Vareeksporten var på 620 mia. kr., og vareimporten beløb sig til 542 mia. kr. Efter store fald i 2009 er udenrigshandlen igen steget væsentligt, og eksporten er tilbage på niveauet før krisen, mens importen halter lidt efter.

Udenrigshandel med varer domineres af få lande Danmark handler med flere end 200 lande, men handlen er domineret af få lande. Der er en klar overvægt af EU-lande blandt de ti største eksport- og importlande. Tyskland, Sverige og Storbritannien har med en samlet andel af Danmarks udenrigshandel på 39 pct. en særlig betydning for Danmarks varehandel med udlandet. Blandt de ti største eksportmarkeder er de eneste lande, der ikke er EU-medlemmer, USA, Norge og Kina, mens Kina og Norge er de eneste importlande i top ti.

Import af forbrugsvarer, eksport af industrivarer Danmarks varehandel med udlandet kan karakteriseres ved, at importen domineres af varer til forbrug og til anvendelse i industrien og andre erhverv, mens eksporten består af landbrugsprodukter, olie og en bred vifte af industriprodukter. Farmaceutiske og kemiske produkter samt maskiner og instrumenter er de store varegrupper i industrieksporten, men også beklædning og fødevarer er betydende eksportvarer.

Fortsat stort overskud på tjenestehandlen Der var et overskud på tjenestehandlen med udlandet på 42 mia. kr. i 2013. Overskuddet på tjenestehandlen har været stigende i de seneste år, men faldt væsentligt i 2009 som følge af den globale økonomiske krise. I 2010 steg overskuddet igen væsentligt for at falde lidt i 2011. I 2012 og 2013 steg det dog igen. Danmark eksporterede tjenester for 397 mia. kr. i 2013, mens importen af tjenester udgjorde 355 mia. kr.

USA, Tyskland og Sverige dominerer tjenestehandlen På eksportsiden var USA også i 2013 Danmarks vigtigste handelspartner på tjenestområdet med tjenester inden for søtransport som langt den vigtigste gruppe. På importsiden var Tyskland også i 2013 den vigtigste handelspartner. Søtransport er også i forhold til Tyskland en dominerende tjenestegruppe, men også rejser og vejtransport er meget væsentlige i den danske import af tjenester fra Tyskland.

Søtransport er væsentligste tjenestepost Søtransport er Danmarks suverænt vigtigste tjenestehandelsaktivitet. Lidt over halvdelen af Danmarks tjenesteeksport kom fra denne aktivitet, der i 2013 udgjorde 201 mia. kr.

Uddybende oplysninger om statistikken i kapitel 5-7 I kapitel 5 beskrives, hvorledes statikken på udenrigshandel med varer og tjenester produceres, og kapitel 6 om korttidsstatistik beskriver en række forhold omkring anvendeligheden af korttidsstatistik. I kapitel 7 findes en række uddybende tabeller om Danmarks udenrigsøkonomi.

Fra under- til overskud på betalingsbalancen

1.1 Indledning

*Tre årtiers underskud
vendt til overskud*

Betalingsbalancen er et regnskab over Danmarks økonomiske transaktioner med udlandet i en given periode. I 1950'erne svingede betalingsbalancens årlige saldo mellem over- og underskud, og i de følgende tre årtier var der underskud hvert år undtagen 1963. Betalingsbalanceunderskuddet satte i høj grad dagsordenen for datidens økonomiske politik. I dag er billedet vendt 180 grader, og underskuddet er blevet til et stort overskud.

*Større opsparing
nu end i 1980'erne*

Saldoen på betalingsbalancen over for udlandet svarer pr. definition til den samlede private og offentlige opsparing minus de samlede private og offentlige investeringer, og overgangen fra de store underskud i 1980'erne til det nuværende overskud afspejler, at økonomiens samlede opsparing er øget. Den offentlige opsparing ligger på et højere niveau end i 1980'erne, og udbygningen af den obligatoriske pensionsopsparing har øget den private opsparing.

*Også høj
arbejdsløshed
i 1980'erne*

I 1980'erne var underskuddet på betalingsbalancen ledsaget af en høj arbejdsløshed, så det var ikke nok at spare mere op ud af given indkomst for at forbedre betalingsbalancen. Der var også brug for at øge produktionen af hensyn til beskæftigelsen. Forbedringen af betalingsbalancen siden 1980'erne var i en periode ledsaget af en betydelig forøgelse af arbejdsløsheden; men arbejdsløsheden faldt igen. Set over hele forløbet er forbedringen af betalingsbalancen ikke sket på bekostning af beskæftigelsen.

1.2 Betalingsbalancen gennem 60 år

*Betalingsbalancen
afspejler
konjunkturudviklingen*

I de seneste godt 60 år har betalingsbalancens saldo bevæget sig i et interval mellem underskud på 5-6 pct. af BNP og overskud på 7 pct. af BNP. Man kan både se udsving fra år til år og nogle lidt mere systematiske flerårige udsving. Sidstnævnte udsving afspejler, at importen er påvirket af konjunktursving i den indenlandske økonomiske aktivitet. Når aktiviteten stiger, stiger importen. Dansk eksport er tilsvarende påvirket af konjunktursving i aftagerlandene.

*Underliggende
udvikling
påvirker også*

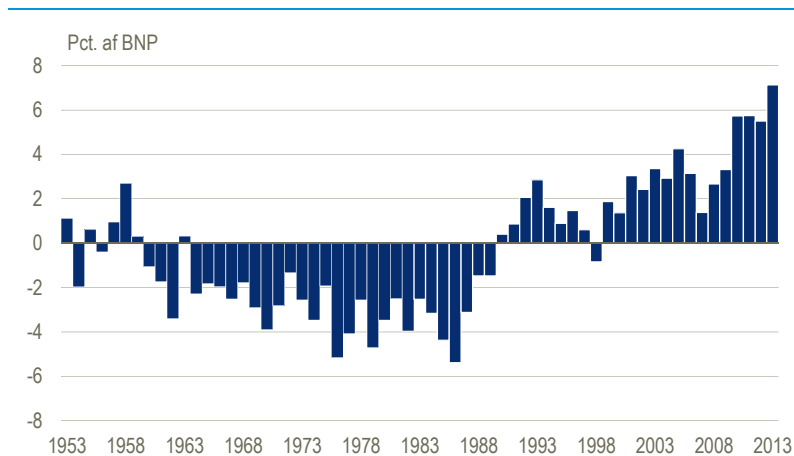
Dertil kommer den underliggende trendmæssige udvikling, som kan flytte betalingsbalancens niveau over en årrække. Fx kan betalingsbalancens udvikling fra midt i 1980'erne til i dag beskrives som en kombination af konjunktursving og et underliggende løft af betalingsbalancens niveau.

30 år med
underskud

I 1950'erne svingede betalingsbalancen omkring nul med både under- og overskud, og overskuddene afspejlede ofte, at den økonomiske politik blev strammet af hensyn til betalingsbalancen. Dengang gjorde den udbredte regulering af de internationale kapitalbevægelser det svært at finansiere et betalingsbalanceunderskud. I 1960'erne var der fortsat fokus på betalingsbalancen, men liberaliseringen af de internationale kapitalbevægelser gjorde det lettere at låne i udlandet. Dermed kunne man bedre tillade sig et underskud. Bortset fra 1963, hvor den såkaldte "helhedsløsnings" økonomiske stramning bidrog til at skabe et beskedent overskud, var der underskud på betalingsbalancen helt frem til 1990, jf. figur 1.1.

Figur 1.1

Betalingsbalancen 1953-2013

Kilde: 65 år i tal og ADAM's databank.

Oliekriser gav mindre,
men dyrere import

De to oliekriser omkring henholdsvis 1974 og 1980 dæmpede den økonomiske aktivitet og dermed importen, men samtidig steg prisen på importeret energi, og den højere importpris - samt det internationale tilbageslag på Danmarks eksportmarkeder - modvirkede betalingsbalancens reaktion på den indenlandske konjunkturedgang. Underskuddet på betalingsbalancen kulminerede med 5,5 pct. af BNP i 1986, hvor den indenlandske efterspørgsel boomed - ikke mindst som følge af det rentefald, der fulgte, efter at fastkurspolitikken var blevet annonceret i 1982.

Kartoffelkur og højere
afgifter med til at
skabe overskud

Det store betalingsbalanceunderskud i midten af 1980'erne udløste i 1986 en betydelig stramning med afgiftsforøgelser og et indgreb mod forbrugslån, den såkaldte "kartoffelkur". Desuden blev rentefradragets skatteværdi reduceret af skattereformen i 1987. Det internationale olieprisfald i 1986 og ikke mindst det kraftige tilbageslag oven på den indenlandske boom i midten af 1980'erne forbedrede betalingsbalancen, som gik i overskud i 1990.

*Overskud bevaret
trods opsving*

Det var en vigtig vending, at betalingsbalancen blev positiv. Men det var vigtigere, at den positive betalingsbalance stort set blev bevaret under det økonomiske opsving, der startede oven på det konjunkturmæssige lavpunkt i 1993.

*Særligt stort
overskud i
de seneste år*

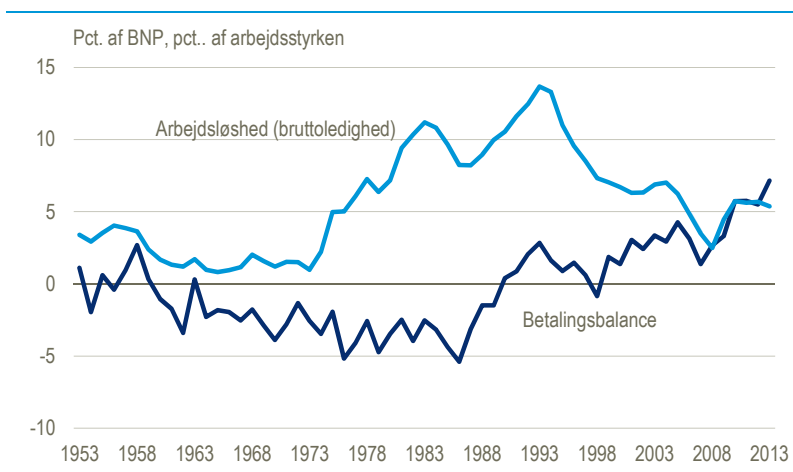
Der kom kun et enkelt år med underskud, nemlig 1998, hvor man strammede finanspolitikken ("pinsepakken") for at undgå flaskehalsproblemer og overophedning. Derefter vendte betalingsbalanceoverskuddet tilbage, og selv under overophedningen omkring 2006 var der overskud på betalingsbalancen. De seneste år har betalingsbalanceoverskuddet været særlig højt, fordi den lave indenlandske efterspørgsel ovenpå finanskrisen har reduceret importen.

1.3 Betalingsbalance og arbejdsløshed

Det er vigtigt for den økonomiske politik at begrænse arbejdsløsheden. Arbejdsløsheden er sammenholdt med betalingsbalancen i figur 1.2.

Figur 1.2

Betalingsbalance og arbejdsløshed

Kilde: 65 år i tal og ADAM's databank

Det passer med betalingsbalancens normale reaktion på indenlandske konjunkturbevægelser, når overgangen fra 1950'erne til 1960'erne er ledsaget af et fald i både arbejdsløsheden og betalingsbalancens niveau. Det svarer også til den normale reaktion, når betalingsbalancen forbedres fra underskud til overskud, samtidig med at arbejdsløsheden forøges i en periode fra midt i 1980'erne til anden halvdel af 1990'erne.

Både arbejdsløshed og underskud på betalingsbalancen i 1970'erne

Det er dog ikke altid, at betalingsbalance og arbejdsløshed ændres i samme retning. Fx voksede arbejdsløsheden betydeligt i løbet af 1970'erne, uden at betalingsbalancen blev forbedret. Man sagde dengang, at økonomiens samlede balanceproblem var forværret, fordi summen af arbejdsløsheden og betalingsbalanceunderskuddet var steget.

Problematisk at lånefinansiere i en lavkonjunktur

Som nævnt afspejler et betalingsbalanceunderskud, at investeringerne er større end opsparingen. Det kan være naturligt, at økonomien lånefinansierer sine investeringer i en vækstperiode, som det skete fra starten af 1960'erne og ind i begyndelsen af 1970'erne. Det virker mere problematisk, at der stadig er brug for at lånefinansiere, når der er lavkonjunktur og ledige resurser i form af arbejdsløse. Især hvis situationen varer ved, mens antallet af arbejdsløse vokser. I en sådan situation kan de udenlandske kreditorer kræve højere forrentning, fordi de synes, at risikoen vokser. Samtidig kan der opstå pres mod kronen.

For lille konkurrenceevne i 1980'erne

En kombination af underskud på betalingsbalancen og arbejdsløshed er tegn på, at økonomiens konkurrenceevne og markedsandel er uhensigtsmæssigt lille. For hvis dansk økonomi kunne øge sin andel af eksportmarkedet, kunne både betalingsbalanceunderskud og arbejdsløshed reduceres. Det samlede betalingsbalance- og arbejdsløshedsproblem kulminerede i 1980'erne og var stadig til stede i 1990'erne, hvor betalingsbalancens overskud i første omgang var ledsaget af høj arbejdsløshed.

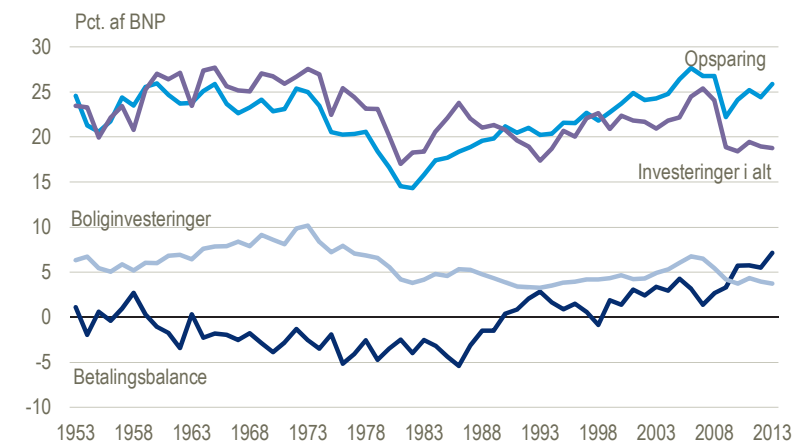
Betalingsbalancen blev forbedret og arbejdsløsheden reduceret

Siden arbejdsløsheden toppede i 1993, har den stigende tendens i betalingsbalancen imidlertid været ledsaget af en faldende tendens i arbejdsløsheden. I dag er betalingsbalancen i overskud, samtidig med at den registrerede arbejdsløshed er lavere end i 1980'erne. Den nuværende kombination af højere arbejdsløshed og højere betalingsbalanceoverskud efter finanskrisen passer med et normalt konjunkturmønster for en økonomi uden konkurrenceevneproblemer. Dermed er det tidligere balanceproblem væk, og den økonomiske politik behøver ikke tage særlige hensyn til betalingsbalancen.

1.4 Betalingsbalancen som opsparringsoverskud

Betalingsbalancen angiver opsparring minus investeringer

Saldoen på betalingsbalancen svarer altid til forskellen på den samlede opsparring og de samlede investeringer i dansk økonomi. Et overskud på betalingsbalancen afspejler dermed altid, at der spares mere op, end der investeres. Vendingen på betalingsbalancen fra underskud under lavkonjunktoren i begyndelsen af 1980'erne til det nuværende overskud er ledsaget af en stigende tendens i den samlede opsparringskvote. Investeringskvoten er aktuelt en smule lavere end i begyndelsen af 1980'erne, men det er først og fremmest den stigende opsparringskvote, der har skabt den stigende tendens i betalingsbalancens saldo, jf. figur 1.3.

Figur 1.3 **Betalingsbalance, opsparing og investering**

Kilde: 65 år i tal og ADAM's databank

*Investeringerne
svinger op og ned i
takt med den
økonomiske aktivitet*

Investeringskvotens udsving afspejler konjunktursvingene i den indenlandske økonomiske aktivitet. De seneste års særligt høje overskud på betalingsbalancen skyldes, at investeringskvoten har været lav under det økonomiske tilbageslag, som finanskrisen i 2008 skabte. Under det kraftige opsving op til finanskrisen var investeringskvoten tydeligt højere end i dag men dog ikke så høj som i 1960'erne og den første del af 1970'erne. Dengang var der boligmangel og pres for at øge antallet af boliger, så boliginvesteringerne udgjorde en større andel af BNP i begyndelsen af 1970'erne end under boligboblen i 2006.

Den samlede opsparing og de samlede investeringer kan fra og med 1971 opdeles på privat og offentlig sektor, jf. figur 1.4.

*Den private opsparing
svinger modsat den
økonomiske aktivitet
og investeringerne*

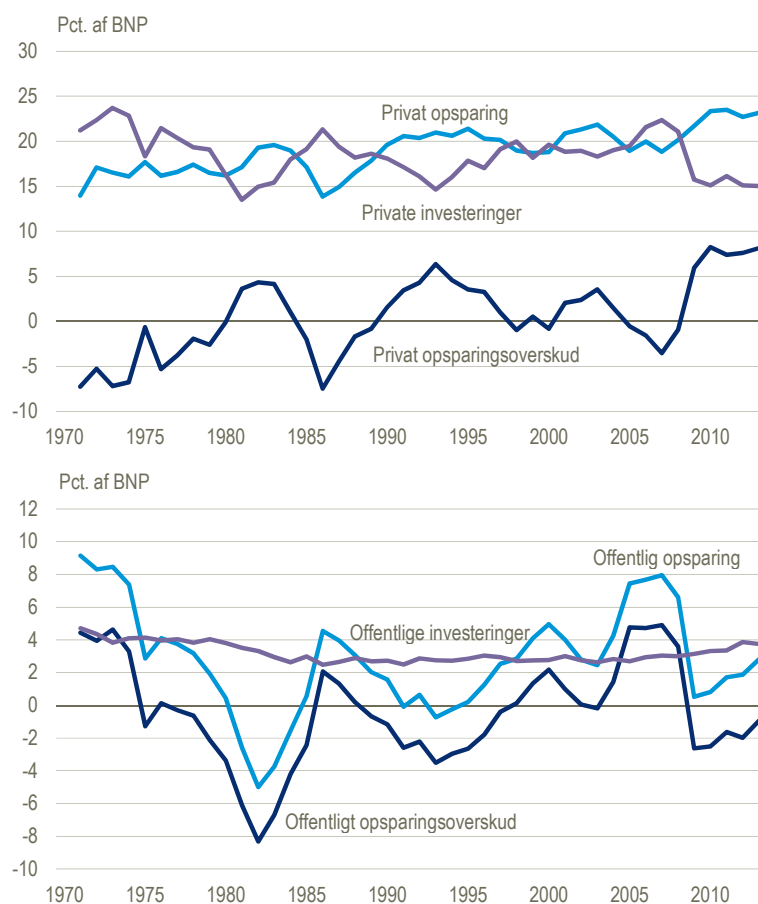
Det ses, at både den private opsparings- og investeringskvote svinger over tid, og at de to kvoter normalt svinger modsat hinanden. Når den ene går op, går den anden ned. Hvis der er gang i økonomien, fx under opsvinget op til finanskrisen i 2008, er investeringerne høje, og samtidig bruger husholdningerne en stor del af deres indkomst til forbrug, så den private opsparing er lav. Under de seneste års lavkonjunktur med lavt investeringsbehov oven på finanskrisen har den private opsparing været høj, fordi virksomheder og forbrugere holder igen og sparer op.

*Den offentlige
opsparing svinger i takt
med den økonomiske
aktivitet*

Det fremgår også af figur 1.4, at den private opsparing normalt svinger i modsat retning af den offentlige opsparing. Offentlig opsparing omfatter skatteindtægter minus offentligt forbrug og offentlige indkomstoverførsler til fx arbejdsløse. Skatteindtægterne er konjunkturfølsomme og lave under lavkonjunktur, mens den konjunkturfølsomme del af indkomstoverførslerne er høje under lavkonjunktur. Den offentlige opsparing svinger omkring nul, men udsvingene er mindst

lige så store som udsvingene i den private opsparing. Så den begrænsede konjunkturfølsomhed i den samlede opsparingskvote dækker over modsatrettede udsving i offentlig og privat opsparing.

Figur 1.4 Opsparing og investering i privat og offentlig sektor

Kilde: ADAM's databank

Også offentligt underskud i begyndelsen af 1980'erne

I begyndelsen af 1980'erne var underskuddet på betalingsbalancen ledsaget af et endnu større offentligt opsparingsunderskud. Det offentlige underskud skyldtes en kombination af svagt beskatningsgrundlag, store udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse og store renteudgifter på den voksende offentlige gæld. Som udgangspunkt er det naturligt med et offentligt opsparingsunderskud, når arbejdsløsheden er høj; men hvis arbejdsløsheden forbliver høj, og der betales høj og voksende rente på den offentlige gæld, kan långiverne tvivle på, om de får de aftalte tilbagebetalinger. På den måde blev betalingsbalanceproblemet forværret af det store offentlige opsparingsunderskud i begyndelsen af 1980'erne.

Rekordunderskud i 1986 skyldtes privat opsparingsunderskud

Derimod afspejlede det rekordstore betalingsbalanceunderskud i 1986 udelukkende et stort privat opsparingsunderskud, for den offentlige sektor havde fået et opsparingsoverskud oven på rentefaldet og det indenlandske boom i midten af 1980'erne. Så indgrebet mod betalingsbalanceunderskuddet i 1986 var et indgreb over for en privat lånefest.

Både offentlig og privat opsparing er øget

Økonomiens samlede opsparingskvote er som sagt steget siden 1980'erne, og både offentlig og privat sektor har bidraget til den stigende opsparing. Den offentlige opsparingskvote lå allerede i 1990'erne på et højere niveau end i 1980'erne, selvom arbejdsløsheden og dens negative effekt på de offentlige finanser toppede i 1993. Den private opsparingskvote er også steget og ligger i de seneste år på et højere niveau end under den tydelige konjunkturbund i 1993.

Arbejdsmarkedspension og reduceret rentefradrag

Udbygningen af arbejdsmarkedspensionerne siden starten af 1990'erne har bidraget til at øge den private opsparing. Reduktionen i den skattemæssige værdi af husholdningernes rentefradrag fra to tredjedele i første halvdel af 1980'erne til omkring en tredjedel i dag kan også have bidraget til at øge den private opsparing – selvom det generelle fald i renteniveauet siden 1980'erne trækker i modsat retning.

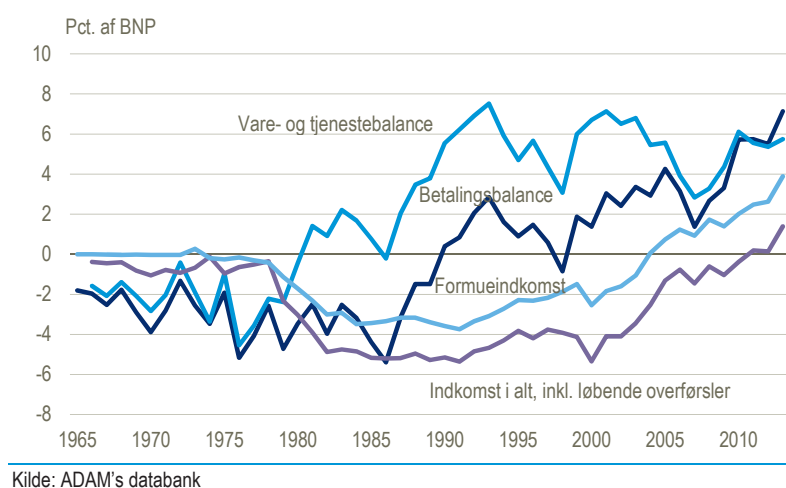
Sammenfattende er den samlede danske opsparingskvote steget fra 1980'erne til i dag, og det har løftet den samlede betalingsbalance

1.5 Betalingsbalancens hovedkomponenter

Nettoeksport og indkomst fra udlandet

Betalingsbalancen udgøres af nettoeksporten af varer og tjenester plus nettoindtægten af indkomst fra udlandet, herunder løn- og formueindkomst samt løbende overførsler. Sidstnævnte omfatter statens overførsler til og fra EU og resten af verden, og formueindkomsten består af renter og udbytter. En positiv nettoeksport svarer til den del af dansk BNP, som ikke anvendes til dansk forbrug eller investering, men sælges til udlandet. En positiv nettoimport svarer til den del af udlandets BNP, som købes og anvendes til dansk forbrug eller investering.

Figur 1.5 viser opsplittningen af betalingsbalancen i en vare- og tjenestebalance med nettoeksporten og en balance med nettoindtægten af indkomst fra udlandet inkl. løbende overførsler.

Figur 1.5 **Betalingsbalancens delbalancer**

*Indkomstbalancen
afspejler forløbet i
udlandsgælden*

Nettoindkomsten fra udlandet fyldte næsten ingenting frem til slutningen af 1970'erne, hvor der gradvist opstod et betydeligt underskud på grund af formueindkomst til udlandet. Det skyldtes, at udlandsgælden og dermed renteudgifterne vokser, når der er underskud på betalingsbalancen. Nærmere bestemt svarer udlandsgælden ultimo året til udlandsgælden primo året plus årets betalingsbalanceunderskud samt effekten af kursændringer i løbet af året. Dermed påvirkes udlandsgælden ikke bare af den seneste betalingsbalancesaldo, men i princippet af alle foregående års saldo. Så udlandsgælden og de tilknyttede rentebetalinger afspejler i høj grad fortiden og bevæger sig også klart trægere end vare- og tjenestehandlen, der løbende afspejler konjunktursvingene i dansk og udenlandsk økonomi.

Underskuddet på rente og udbyttebetalingerne topper i forhold til BNP omkring 1990, hvor betalingsbalancen går i overskud. Derefter har årene med overskud fra 1990 og frem til i dag gradvist nedbragt og vendt udlandsgælden til et tilgodehavende og skabt et voksende overskud på rente- og udbyttebalancen. Dermed er Danmark blevet et kreditorland, hvis samlede forbrugsmulighed øges af formueindkomst fra udlandet.

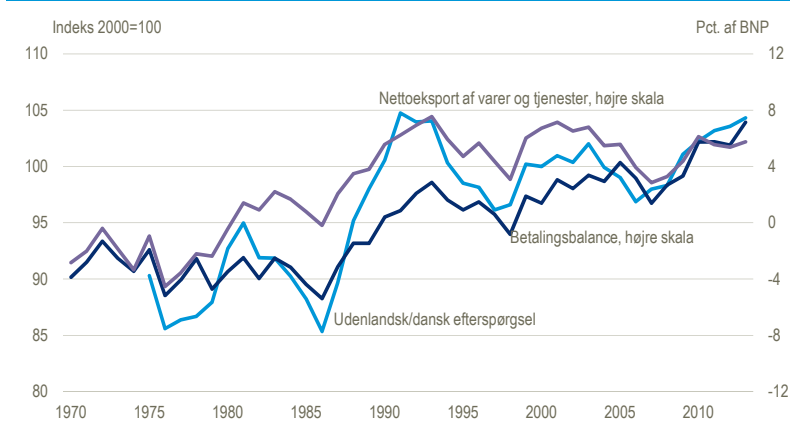
*Vare- og
tjenestebalancen
afspejler konjunktur-
forløbet*

Der er en ret klar sammenhæng mellem udviklingen i vare- og tjenestebalancen og forholdet mellem udenlandsk og dansk efterspørgsel, jf. figur 1.6. Et lands efterspørgsel svarer til summen af landets samlede forbrug og investeringer. Den samlede udenlandske efterspørgsel findes ved at sammenveje efterspørgslen i de lande, vi eksporterer til, efter deres betydning for eksporten.

En stigning i den relative efterspørgsel i figur 1.6 indikerer, at den udenlandske efterspørgsel vokser stærkere end den danske. Dermed

er der mere træk på eksportmarkedet end på importmarkedet, så vare- og tjenestebalancen forbedres.

Figur 1.6 **Betalingsbalance, nettoeksport og relativ efterspørgsel**

Kilde: OECD og ADAM's databank

Nettoeksporten påvirkes af forskellen på udenlandsk og dansk konjunktur

Det fremgår fx af figur 1.6, at den samlede betalingsbalance inkl. overførsler ikke rigtig blev forbedret af den relativt stærke afmatning i dansk økonomi omkring 1980, men nettoeksporten af varer og tjenester blev forbedret. Nettoeksporten forværredes forholdsvis beskedent under den kraftige danske konjunkturopgang, der kulminerede i 1986, og det kan hænge sammen med, at et kraftigt olieprisfald reducerede den dengang store energiimport.

Efter 1986 blev både nettoeksport og betalingsbalance forøget under det svage forløb i dansk økonomi, hvor den udenlandske efterspørgsel løb fra den danske. Forløbet omfattede de første år af 1990'erne, hvor det tyske genforeningsboom bidrog til den udenlandske efterspørgsel.

Den stigende formueindkomst har forbedret betalingsbalancen

Både den relative efterspørgsel og nettoeksporten når et nyt og højere niveau under opbremsningen af dansk økonomi i perioden fra 1986 til 1993. Derefter bevæger både den relative efterspørgsel og nettoeksporten sig i takt med konjunkturudviklingen, hvorimod den samlede betalingsbalance har en stigende tendens, som skabes af den voksende formueindkomst fra udlandet. En sådan indkomststigning vil normalt øge forbruget og importen, så betalingsbalancen ikke bliver forbedret med hele opgangen i formueindkomsten. Indkomststigningens forbrugseffekt blev imidlertid afbalanceret af en øget opsparing.

Beskednen påvirkning fra bytteforhold og markedsandel

Det kan måske undre, at nettoeksporten i forhold til BNP i så høj grad ser ud til at følge forholdet mellem udenlandsk og dansk efterspørgsel i faste priser, for værdien af nettoeksporten påvirkes også af andre ting. Fx påvirkes nettoeksporten af bytteforholdet, dvs. forholdet mellem eksport- og importpris. Det kan også ændre nettoeksporten for en given relativ efterspørgsel, hvis eksporten i faste priser ændres i for-

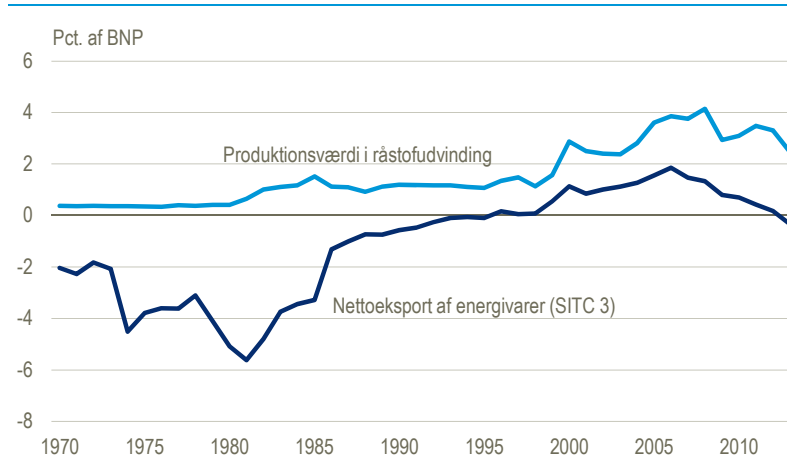
hold til udlandets efterspørgsel, eller importen i faste priser ændres i forhold til den indenlandske efterspørgsel.

Så sammenhængen mellem nettoeksport og relativ efterspørgsel i figur 1.6 kan både rystes af ændringer i bytteforhold og 'markedsandele'. Disse ændringer har dog åbenbart været for beskedne eller haft en tendens til at ophæve hinanden. Fx har det danske bytteforhold haft en tydelig stigende tendens siden 1980'erne, og samtidig har eksportens mængdemæssige vækst været mindre end importens, så forbedringen af bytteforholdet er ikke slået igennem på nettoeksportens værdi. Kombinationen af stigende bytteforhold og svagere mængdemæssig vækst i eksporten end i importen kan skyldes, at Danmark fremstiller og eksporterer relativt få ICT (informations- og kommunikationsteknologi) produkter, som fx computere. Sådanne produkter er karakteriseret ved en kombination af faldende pris og stærkt stigende mængde.

*Fra importør til
eksportør af energi*

I begyndelsen af 1980'erne var energipriserne høje, og importen af energivarer var tydeligt større end eksporten, jf. figur 1.7. Den efterfølgende opgang i nettoeksporten af energi afspejler det store olieprisfald i 1986, besparelserne i energiforbruget og naturligvis udviklingen i nordsøproduktionen, hvis værdi løftes af prisudviklingen omkring 2000.

Figur 1.7 **Nettoeksport af energi og nordsøproduktion**

Anm.: SITC 3 omfatter ikke danske skibes køb i udenlandsk havn.

Kilde: ADAM's databank

*Nordsøproduktionen
øger nettoeksporten
af energi*

Olien og gassen fra Nordsøen kan enten eksporteres eller erstatte import, så produktionens værdi bidrager direkte til nettoeksporten af energi, og den tilknyttede værditilvækst repræsenterer en ekstra indkomst. Prisudviklingen på nordsøproduktionen påvirker nettoeksporten via bytteforholdet, og den øgede produktionsmængde påvirker nettoeksporten ved at øge energieksportens markedsandel og reducere energiimportens markedsandel. Dermed gør nordsøproduktionen

det lettere at øge betalingsbalancens saldo, uden at man behøver at dæmpe den danske efterspørgsel.

*Betalingsbalancen
øges mindre end
nettoeksporten af
energi*

Betalingsbalancens saldo øges dog ikke med den samlede nordsøproduktion og forbedres mindre end nettoeksporten af energi. For det første fragår der udgifter til investeringer i borefelter m.v. og til input af råvarer. For det andet er det ikke sikkert, at staten og de indenlandske ejere fuldt ud opsparer henholdsvis den skatteindtægt og det afkast efter skat, som de modtager fra nordsøproduktionen. For det tredje tilhører en stor del af nordsøindtjeningen efter skat de udenlandske medejere. Den del af indtjeningen bidrager ikke til dansk opsparing og heller ikke til opsparingsoverskuddet, dvs. betalingsbalancen.

1.6 Eksportens markedsandel

*Eksportens
markedsandel falder*

Forbedringen af betalingsbalancen siden 1980'erne og faldet i arbejdsløsheden siden 1990'erne indikerer, at dansk økonomi er blevet mere konkurrencedygtig, men udviklingen har ikke været båret af stigende markedsandele. Tværtimod, har industrieksportens markedsandel været faldende siden 1980'erne, når der regnes i mængder, dvs. i faste priser, jf. figur 1.8. Markedsandelen er forholdet mellem industrieksporten og dens marked.

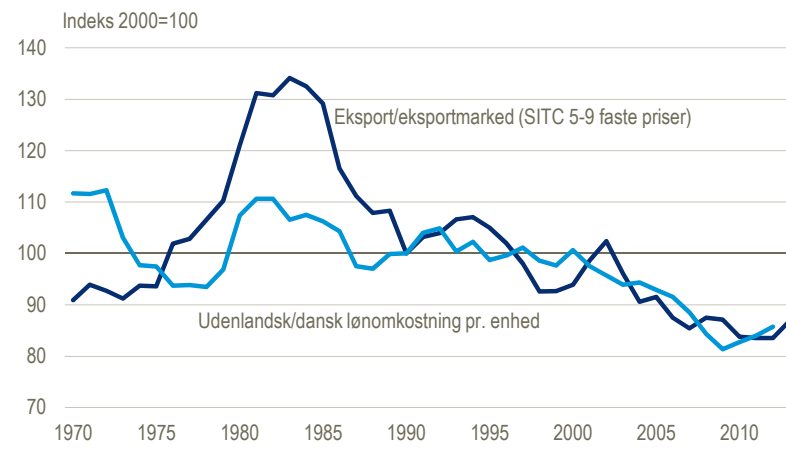
*Svag mængdevækst i
dansk eksport og
produktivitet*

Den relativt svage vækst i industrieksporten afspejler som tidligere nævnt, at Danmark eksporterer relativt få ICT-produkter, hvis fremstilling er forbundet med høje vækstrater i produceret mængde og produktivitet, samtidig med at prisen normalt falder. Dermed betyder produktsammensætningen, at produktiviteten stiger forholdsvis langsomt i dansk eksportproduktion sammenlignet med andre lande. Til gengæld stiger produkternes priser forholdsvis hurtigt.

*Stærkere
mængdevækst i
eksportmarkedet*

Industrieksportens marked er opgjort som de øvrige OECD-landes import af industrivarer inkl. en kraftigt voksende import af ICT-produkter. Dertil kommer, at OECD-landenes import af industrivarer omfatter en hastigt stigende import fra nye stærke leverandørlande som Kina. Så det er naturligt, at markedet vokser stærkere end den danske industrieksport. Andre gamle OECD-lande har også tabt markedsandele.

Figur 1.8 Lønmæssig konkurrenceevne og industrieksportens markedsandel

Kilde: Finansregørelse 2014 og ADAMs databank.

Dansk lønomkostning stiger i forhold til udenlandsk

Den svage danske produktivitetsvækst bidrager til at reducere forholdet mellem de udenlandske konkurrenters lønomkostning pr. produceret enhed og den tilsvarende danske lønomkostning, jf. figur 1.8.

Dansk pris stiger i forhold til udenlandsk

Den relative lønomkostning er et groft udtryk for konkurrenceevnen målt på lønomkostningerne, men merstigningen i de danske lønomkostninger siden 1980'erne betyder ikke nødvendigvis, at danske producenter taber terræn i konkurrencen. Tendensen, til at de danske lønomkostninger stiger stærkest på grund af svag produktivitetsvækst, bliver nemlig opvejet af den stærkere prisstigning på de danske industriprodukter på verdensmarkedet

Den danske produktsammensætning påvirker både markedsandel og relativ lønomkostning

Sammenfattende gør den danske produktsammensætning både eksport- og produktivitetsvæksten mindre end i udlandet, og det bidrager både til at forklare den faldende tendens i markedsandelen og den faldende tendens i forholdet mellem udenlandsk og dansk lønomkostning.

Udsving i relativ lønomkostning påvirker markedsandelen

Forholdet mellem udenlandsk og dansk lønomkostning afhænger også af andet end den underliggende forskel på dansk og udenlandsk produktivitetsvækst. Fx har den konjunkturafmatning, som finanskrisen skabte, reduceret den danske lønudvikling i forhold til samhandelspartnerne. Som konsekvens er den udenlandske lønomkostning steget mere end den danske i de seneste år, og det er ledsaget af en stigning i markedsandelen, jf. figur 1.8.

Lønmæssig konkurrenceevne blev styrket i starten af 1980'erne

Både markedsandelen og den lønmæssige konkurrenceevne var relativt høje tilbage i begyndelsen af 1980'erne, hvor den udenlandske lønomkostning steg i kroner efter en nedjustering af kronen over for især den tyske valuta. Nedjusteringen havde til formål at øge den lønmæssige konkurrenceevne og markedsandelen. Det var dog svært at fastholde det høje niveau på lønkonkurrenceevne og markedsandel.

Begge faldt tilbage i midten af 1980'erne, hvor den indenlandske efterspørgsel boomed i Danmark.

Arbejdsløsheden steg fra 1986 og 1993, og det dæmpede lønudviklingen

Efter at den indenlandske boom punkterede i 1986, steg arbejdsløsheden betydeligt frem til den efterfølgende konjunkturbund i 1993. Stigningen i arbejdsløsheden dæmpede den danske lønudvikling, og i en periode steg de udenlandske lønomkostninger mere end de danske, jf. figur 1.8. Det stimulerede eksporten og skabte tilsyneladende en pause i faldet i markedsandelen. Eksportstigningen blev dog ikke stor nok til umiddelbart at opveje den negative effekt på beskæftigelsen, som den store opbremsning i den indenlandske efterspørgsel medførte.

Efter 1993 falder arbejdsløsheden

Fra omkring 1993 og frem til i dag er den danske indenlandske efterspørgsel i gennemsnit vokset på linje med den udenlandske efterspørgsel, jf. figur 1.6. Samtidig har væksten på eksportmarkedet været forholdsvis stærk. Så selv om markedsandelen er faldet, jf. figur 1.8, så er eksporten sammen med den indenlandske efterspørgsel vokset stærkt nok til at skabe et fald i arbejdsløsheden efter 1993.

Faldet i arbejdsløsheden har kun haft beskedne effekter på lønstigningen

Sammenlignet med gamle erfaringer fra 1980'erne og før udløste det store fald i arbejdsløsheden fra 1993 og frem til 2008 kun en beskedne opgang i den danske lønstigning. Hvis lønstigningen var øget væsentligt mere i forløbet efter 1993, kunne det have fået den danske markedsandel til at falde væsentligt kraftigere og bremset faldet i arbejdsløsheden.

Løndannelsen har åbenbart ændret sig, så den procentvise lønstigning for en given arbejdsløshed er mindre i dag, end den var engang. Denne ændring på arbejdsmarkedet må være en væsentlig grund til, at konkurrenceevnen ser bedre ud i dag end i 1980'erne vurderet ud fra betalingsbalance og arbejdsløshed.

1.7 Skal der være overskud på betalingsbalancen?

Betalingsbalancens saldo er ikke et driftsresultat

Normalt omtales en forøgelse af betalingsbalancens saldo som en forbedring, men man kan ikke sige, at det altid er godt at have overskud på betalingsbalancen og skidt at have underskud. Betalingsbalancens saldo er ikke en driftssaldo med årets resultat. Et underskud på betalingsbalancen angiver altså ikke, at dansk økonomi er en underskudsforretning. Et underskud angiver bare, at investeringerne er større end opsparingen, og at der lånes til opsparingsunderskuddet i udlandet. Hvis man vil vurdere rentabiliteten i dansk økonomi, skal man sammenligne afkastet til kapitalapparatet med afkastet i andre lande eller med markedsrenten på finansielle fordringer.

Betalingsbalanceunderskud ved store investeringsbehov

Det kan være naturligt, at en økonomi har underskud på betalingsbalancen under en højkonjunktur eller i en udviklingsfase, hvor økonomiens kapitalapparat udbygges kraftigt, fordi kapitalafkastet er højt.

<i>Et overskud øger de muliggør fremtidige forbrugsmuligheder</i>	Med udsigt til at befolkningens andel af ældre uden for arbejdsmarkedet stiger, er det naturligt for et land at have en høj opsparing og overskud i udenrigshandlen – med mindre den tilsvarende andel stiger endnu mere i omverdenen. Med overskud i udenrigshandlen producerer økonomien flere varer og tjenester til udlandet, end den modtager. Til gengæld opbygges der fordringer på udlandet, så man på et senere tidspunkt, når pensionisternes befolkningsandel er steget, kan trække på udlandets produktion ved at importere mere, end man eksporterer.
	Et sådant underskud på vare- og tjenestebalancen kan i givet fald modsvares af rente- og udbytteindtægten på den opsparede fordring på udlandet. Så vil der være ligevægt på betalingsbalancen, og fordringen på udlandet holder op med at vokse. Hvis man også bruger af den opsparede fordring, kan man finansiere et underskud på betalingsbalancen og trække endnu mere på udlandets produktion.
<i>Naturligt at landene skifter mellem over- og underskud</i>	Sammenfattende er der gode grunde til, at landene skifter mellem perioder med over- og underskud på betalingsbalancen, og bortset fra opgørelsesmæssige problemer er summen af alle landenes saldi på betalingsbalancen altid nul.
<i>Permanent stigende gæld går ikke</i>	Det er imidlertid ikke langtidsholdbart, hvis et land har permanent stigende udlandsgæld i forhold til BNP. Landets långivere vil på et tidspunkt stille store krav eller afvise nye lån, fordi de er bange for, at lånene bliver misligholdt. Dermed kan skyldnerlandet mod sin vilje blive tvunget til at forbedre betalingsbalancen hurtigt og drastisk, og det har negative konsekvenser for økonomien.
<i>Fokus er i dag skiftet fra betalingsbalancen til de offentlige finanser</i>	Perioden med kombinationen af betalingsbalanceunderskud, arbejdsløshed og offentligt opsparingsunderskud i dansk økonomi gjorde givetvis långiverne betænkelige og skabte et rentespænd i forhold til udlandet. Betydningen af betalingsbalancen som binding på dansk økonomisk politik blev dog nedtonet, da betalingsbalancen kom i overskud i 1990'erne. Det politiske fokus er i stedet flyttet til den offentlige sektors finanser.

Litteraturliste

- Det økonomiske Råd (1996) Betalingsbalancen – fra underskud til overskud, i Dansk Økonomi efteråret 1996.
- Det økonomiske Råd (2008) Opsparing i Dansk Økonomi foråret 2008.
- Finansministeriet (2014) Produktivitet og konkurrenceevne, i Finansredegørelse 2014.
- Pedersen, E.H. (2004) Betalingsbalancen – fra langvarigt underskud til solidt overskud, Nationalbankens kvartalsoversigt 2004 nr. 2.
- Staghøj, J. og J. Jensen (2013) Danmark som kreditornation, Nationalbankens kvartalsoversigt 2013 nr. 1.
- Sørensen, P.B. (1999) Betalingsbalancemålsætningen – en kommentar, Nationaløkonomisk Tidsskrift.
- Økonomi- og Indenrigsministeriet (2013) Hvorfor er der overskud på betalingsbalancen? Økonomisk analyse nr. 8.

2. Danmark i det åbne samfund

Den økonomiske integration bliver større

Danmark er en lille åben økonomi med en stigende integration i det globale marked. Store dele af danskernes daglige forbrug indeholder varer og tjenester, som er importeret fra udlandet, og en meget væsentlig del af Danmarks eksport er baseret på importerede råstoffer og halvfabrikata. Desuden er det ikke kun varer og tjenester, som påvirker dansk økonomi udefra. En stigende del af Danmarks økonomiske transaktioner med udlandet foregår i form af danskeres indtjening i udlandet og udlændinges indtjening i Danmark. Dette kan ske i form af både lønninger og afkast af investeringer. Dertil skal lægges ensidige overførsler af forskellig slags – fx ulandshjælp og bidrag til og fra internationale organisationer, som fx EU.

Nationalregnskabet som statistisk pejlemærke

Den bedste måde at få et samlet overblik over Danmarks økonomiske relationer til udlandet er at se på nogle centrale størrelser i nationalregnskabet. Her kan man danne sig et godt billede af den samlede økonomi, mens detaljerne i udviklingen kan hentes i henholdsvis betalingsbalanceopgørelsen og udenrigshandelsstatistikken.

Udenrigsøkonomiens betydning kan bedst belyses ved nationalregnskabet forsyningsbalance. Denne balance bygger på det simple princip, at økonomiens tilgang er lig med økonomiens anvendelse.

Opstilling af en forsyningsbalance

I tabel 2.1 ses en oversigt over Danmarks forsyningsbalance med ti års mellemrum for årene 1973 til 2013. Tilgangen til økonomien er landets produktion, dvs. bruttonationalproduktet (BNP) plus det, som bliver importeret til landet (IM). Denne tilgang kan anvendes til privat forbrug (C), til offentligt forbrug (G), til private og offentlige bruttoinvesteringer, inkl. lagerforskydninger (I), samt til eksport (EX).

Tabel 2.1 Danmarks forsyningsbalance (løbende priser). 1973-2013

	1973	1983	1993	2003	2013	1973	1983	1993	2003	2013
	mia. kr.					pct. af BNP				
Tilgang i alt	241,4	741,6	1 198,1	1 969,5	2 801,9	129,9	133,7	129,0	137,1	148,5
BNP	185,9	554,6	928,5	1 436,8	1 886,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Import i alt (IM)	55,5	187,0	269,6	532,8	915,5	29,9	33,7	29,0	37,1	48,5
- varer	45,7	147,2	193,6	360,9	574,9	24,6	26,5	20,9	25,1	30,5
- tjenester	9,9	39,8	76,0	171,9	340,6	5,3	7,2	8,2	12,0	18,1
Endelig anvendelse i alt	241,4	741,6	1 198,1	1 969,5	2 801,9	129,9	133,7	129,0	137,1	148,5
Eksport i alt (EX)	52,0	199,2	339,5	630,4	1 023,8	28,0	35,9	36,6	43,9	54,3
- varer	37,7	149,4	243,1	420,0	627,0	20,3	26,9	26,2	29,2	33,2
- tjenester	14,3	49,9	96,4	210,4	396,9	7,7	9,0	10,4	14,6	21,0
Privat forbrug (C)	97,4	290,9	462,3	678,8	920,3	52,4	52,4	49,8	47,2	48,8
Offentligt forbrug (G)	40,8	149,6	234,9	359,7	504,0	22,0	27,0	25,3	25,0	26,7
Bruttoinvesteringer mv. (I) ...	51,2	101,8	161,3	300,6	353,8	27,5	18,4	17,4	20,9	18,8

Kilde: www.statistikbanken.dk/NAH1

Forsyningsbalancen på blanketform

Forsyningsbalancen kan opstilles på en såkaldt blanketform, som ser ud som følger:

$$\text{BNP} + \text{IM} = \text{C} + \text{G} + \text{I} + \text{EX},$$

der igen kan simplificeres til:

$$\text{BNP} = \text{C} + \text{G} + \text{I} + (\text{EX} - \text{IM}),$$

hvor (EX-IM) er overskuddet på vare- og tjenestebalancen.

Stor vækst i den samlede eksport og import

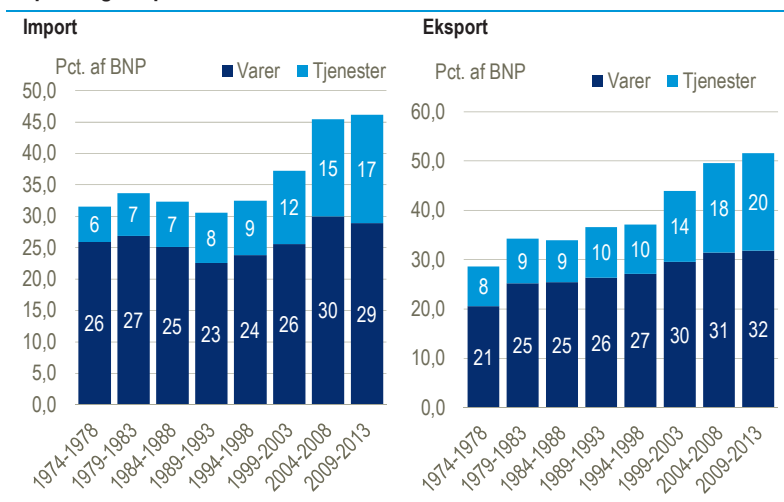
Både eksport og import spiller en stigende rolle for den danske økonomi. I 1973 udgjorde eksporten 28,0 pct. af BNP. Denne størrelse var i 2013 vokset til 54,3 pct. Ligeledes er importandelen vokset fra 29,9 pct. i 1973 til 48,5 pct. i 2013.

Tjenestehandlen er vokset mest

Der er samtidig sket en betragtelig forskydning mellem varer og tjenester, da tjenestehandlen, set over hele perioden, er vokset væsentligt kraftigere end varehandlen. I femårs perioden 1974 til 1978 udgjorde tjenestehandlen på eksportsiden 8,0 pct. af BNP. I femårsperioden 2009 til 2013 var denne andel vokset til 19,7 pct. Tilsvarende er tjenesteimporten vokset fra 5,7 pct. til 17,3 pct. i samme periode. Til forskel for varerne har import- og eksportandelene for tjenestehandlen været stigende i næsten alle femårs intervaller siden 1973.

Figur 2.1

Import- og eksportandele. Femårs intervaller fra 1974 til 2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/NAH1

Fra produktion til indkomst

Det danske bruttonationalprodukt (BNP) viser ikke direkte hvor meget indkomst, der er optjent i Danmark. Det skyldes, at BNP også omfatter den værditilvækst, der er skabt af udenlandske produktionsfaktorer i form af udenlandsk arbejdskraft og udenlandsk ejet kapital i Danmark. Indkomsten fra disse faktorer sendes ud af Danmark i form af lønindkomst og kapitalafkast til udlandet, mens dansk ejet kapital i udlandet og danskere, der arbejder i udlandet, giver indkomst til

Danmark. Udviklingen fra bruttonationalprodukt (BNP) til bruttonationalindkomst (BNI) ses i tabel 2.2.

Tabel 2.2 Fra BNP til BNI (løbende priser). 1973-2013

	1973	1983	1993	2003	2013	1973	1983	1993	2003	2013
	mia. kr.					pct. af BNP				
Bruttonationalprodukt (BNP)	185,9	554,6	928,5	1 436,8	1 886,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
+ Aflønning af ansatte fra udlandet	0,6	3,4	6,9	6,2	6,8	0,3	0,6	0,7	0,4	0,4
- Aflønning af ansatte til udlandet	0,2	1,0	1,8	6,8	17,2	0,1	0,2	0,2	0,5	0,9
+ Formueindkomst fra udlandet	1,9	7,3	99,5	65,6	168,1	1,0	1,3	10,7	4,6	8,9
- Formueindkomst til udlandet	1,4	23,6	128,2	80,7	94,6	0,7	4,2	13,8	5,6	5,0
- Produktions- og importskatter til udlandet	0,8	2,0	2,3	2,2	3,0	0,4	0,4	0,2	0,1	0,2
+ Subsidier fra udlandet	2,3	5,7	11,4	9,0	7,4	1,3	1,0	1,2	0,6	0,4
Bruttonationalindkomst (BNI)	188,3	544,5	914,0	1 427,9	1 953,9	101,3	98,2	98,4	99,4	103,6

Kilde: www.statistikbanken.dk/NAHL4

Betalingsbalanceunderskud skabte mindre indkomst

Det fremgår af tabel 2.2, at BNP og BNI med små variationer i det store og hele er sammenfaldende. I 1973 var indkomsten lidt større end produktionen, men i 1983, 1993 og 2003 var dette ikke tilfældet. Her var indkomsterne lidt mindre end produktionen, da Danmark i denne periode havde betydelige udgifter i form af udbetaling af formueindkomst til udlandet som følge af langvarige betalingsbalanceunderskud i de foregående perioder. Med betalingsbalanceoverskuddene fra slutningen af 1980'erne vendte udviklingen atter en gang, så indkomsten i 2013 igen er større end produktionen.

Stigende formueindkomst til og fra udlandet

Tabel 2.2 viser derudover tydeligt, at den internationale kapitalliberalisering i 1980'erne og 1990'erne har ført til en betydelig vækst i formueindkomst til og fra udlandet. I 1973 havde Danmark formueindkomst til og fra udlandet, der svarede til henholdsvis 0,7 og 1,0 pct. af BNP. Disse andele er vokset til henholdsvis 5,0 og 8,9 pct. i 2013. Dette afspejler en betydelig stigning i Danmarks aktiver og passiver over for udlandet.

Den disponible bruttonationalindkomst

Den indkomst Danmark har til rådighed til forbrug og opsparing, kaldet den disponible bruttonationalindkomst (disponible BNI), findes ved at trække de ensidige overførsler til og fra udlandet fra BNI. Ensidede overførsler er de økonomiske transaktioner, der ikke direkte modsvares af en modydelse, fx ulandsbistand, private gaver og bidrag til EU og internationale organisationer. For Danmarks vedkommende har det i de sidste 40 år været sådan, at Danmark har ydet mere, end landet har modtaget, hvilket betyder, at den disponible bruttonationalindkomst har været mindre end bruttonationalindkomsten (se tabel 2.3).

Tabel 2.3 Fra BNP til Nettofordringserhvervelse. 1973-2013

	1973	1983	1993	2003	2013	1973	1983	1993	2003	2013
	mia. kr.					pct. af BNP				
Bruttonationalprodukt (BNP)	185,9	554,6	928,5	1 436,8	1 886,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
+ lønninger, formueindkomst mv. fra udlandet, netto	2,4	-10,1	-14,4	-8,9	67,5	1,3	-1,8	-1,6	-0,6	3,6
Bruttonationalindkomst (BNI)	188,3	544,5	914,0	1 427,9	1 953,9	101,3	98,2	98,4	99,4	103,6
+ ensidige overførsler fra udlandet, netto	-2,0	-11,4	-20,1	-30,3	-39,8	-1,0	-2,0	-2,2	-2,1	-2,1
Disp. bruttonationalindkomst (disp. BNI)	186,4	533,1	893,9	1 397,6	1 914,1	100,3	96,1	96,3	97,3	101,5
- privat og offentligt forbrug (C+G)	138,2	440,5	697,2	1 038,5	1 424,3	74,4	79,4	75,1	72,3	75,5
Bruttoopsparing (S)	48,2	92,6	196,7	359,1	489,7	25,9	16,7	21,2	25,0	26,0
- bruttoinvesteringer (I)	51,2	101,8	161,3	300,6	353,8	27,5	18,4	17,4	20,9	18,8
Betalingsbalancens løbende poster (BB)	-3,0	-9,2	35,4	58,5	136,0	-1,6	-1,7	3,8	4,1	7,2
+ kapitaloverførsler fra udlandet, netto	-0,3	-0,9	0,2	0,0	0,1	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0
Fordringserhvervelse, netto	-3,3	-10,1	35,6	58,4	136,0	-1,8	-1,8	3,8	4,1	7,2

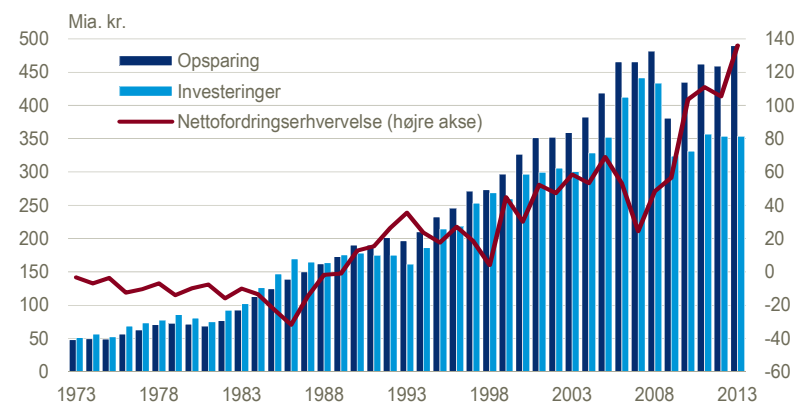
Kilde: www.statistikbanken.dk/NAN2

*Anvendelse
der overstiger BNI
resulterer i
underskud på
betalingsbalancen*

Når man trækker forbruget fra den disponible BNI fås opsparingen, og hvis investeringerne i en given periode er større end opsparingen, er det nødvendigt at få tilført økonomiske ressourcer udefra. Dette resulterer i et underskud på betalingsbalancens løbende poster. Dette direkte ved øget import af varer og tjenester, eller indirekte ved stigende formueindkomst til udlandet, som følge af mere kapital på udenlandske hænder. Saldoen på betalingsbalancens løbende poster og saldoen på nettokapitaloverførslerne lægges sammen for at få Danmarks nettofordringserhvervelse, som er et udtryk for Danmarks samlede tilgodehavende overfor udlandet i den givne periode.

Det fremgår af tabel 2.3, at der var underskud på betalingsbalancen i 1973 og 1983, hvor betalingsbalanceunderskuddet i 1983 udgjorde 1,7 pct. af bruttonationalproduktet. Herefter vendte udviklingen til overskud, og det har været gradvist stigende siden, således at betalingsbalanceoverskuddet i 2013 udgjorde 7,2 pct. af BNP.

Figur 2.2 Nettofordringserhvervelse, opsparing og investeringer. 1973-2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/NAHO3

Danmark er gået fra et opsparingsunderskud til et opsparingsoverskud

Som det fremgår af figur 2.2, havde Danmark større investeringer end opsparing i perioden 1970 til 1990. Fra og med 1990, med en enkelt undtagelse i 1998, har Danmark derimod haft større opsparing end investeringer. Dette afspejles i et betydeligt overskud på nettoforbringserhvervelsen, hvilket igen har ført til et betragteligt fald i Danmarks udlandsgæld (se afsnit 3.2).

2.1 Danmarks konkurrenceevne

Danmarks internationale konkurrenceevne

Danmarks internationale konkurrenceevne, dvs. danske virksomheders evne til at konkurrere på de internationale markeder, er ikke et entydigt begreb. Begrebet omfatter flere faktorer, men først og fremmest de danske virksomheders lønomkostninger og dermed den indenlandske produktivitet samt valutakursen.

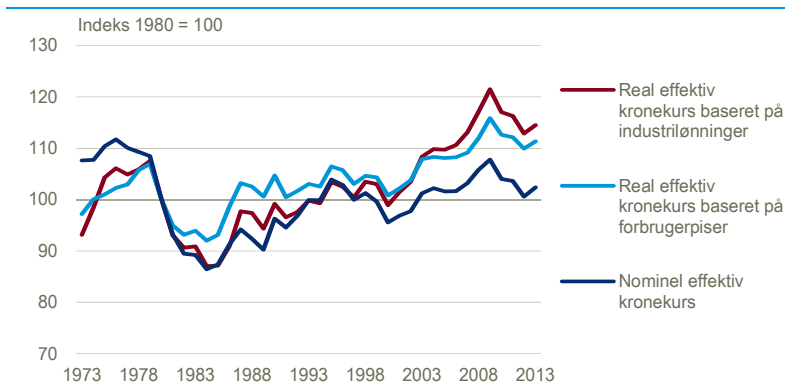
Faktorer der påvirker konkurrenceevnen

Konkurrenceevnen afhænger bl.a. af udviklingen i valutakurserne. Hvis for eksempel den amerikanske dollar stiger i forhold til den danske krone, forbedres de danske virksomheders konkurrenceevne umiddelbart over for de udenlandske virksomheder, der fastsætter deres priser i dollar. Hvis lønnen stiger hurtigere i Danmark end i udlandet, uden en tilsvarende produktivitetstigning, forringes konkurrenceevnen – og omvendt. Når der skal findes et udtryk for den gennemsnitlige lønstigning i udlandet, vejes lønstigningen i de enkelte lande sammen med deres betydning for dansk udenrigshandel. Hvis danske arbejdspladser bliver mere produktive og dermed mere omkostningseffektive end tilsvarende udenlandske, uden en tilsvarende stigning i lønnen, forbedres den danske konkurrenceevne ligeledes.

Effektiv kronekurs

Beregning af effektiv kronekurs er et sammenvejet statistisk udtryk for, hvordan den danske krone ligger i forhold til vores vigtigste samhandelspartneres valutaer. Forskellige beregninger af effektive kronekurser er vist i figur 2.3.

Figur 2.3 Effektive kronekurser. 1973-2013

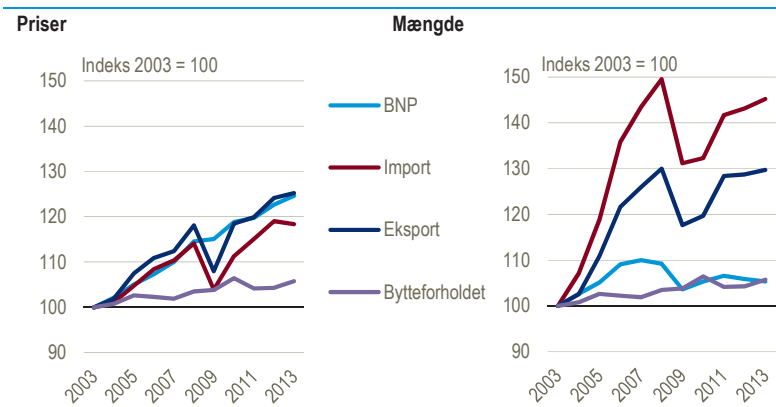
Kilde: www.statistikbanken.dk/DNVALA

<i>Nominel kronekurs</i>	Den nominelle effektive kronekurs er et udtryk for den danske krones internationale værdi. Fra 2003 til 2013 er kursen steget med 1,2 pct. En stigning i den nominelle kronekurs er udtryk for en opskrivning (appreciering) og dermed alt andet lige en forringelse af Danmarks konkurrenceevne.
<i>Reale effektive kronekurser</i>	Den reale effektive kronekurs baseret på forbrugerpriserne sætter de danske forbrugerprisstigninger i forhold til vores samhandelslandes forbrugerprisstigninger. Tilsvarende måles de danske industrilønninger i forhold til vores samhandelspartners industrilønudvikling, når den effektive kronekurs er baseret på industrilønninger. Den lønmæssige konkurrenceevne er central for sammenhængen mellem efterspørgsel, beskæftigelse og betalingsbalancen. Danmark er blevet en stadig mere åben økonomi, og dermed er vores lønkonkurrenceevne blevet vigtigere. Af figur 2.3 fremgår det, at der gradvist siden midten af 1990'erne er opstået et lille, men stigende gab mellem den nominelle og de reale kronekurser, hvilket signalerer, at de danske forbrugerpriser og industrilønninger er steget kraftigere end hos de udenlandske konkurrenter.
<i>Konkurrence er mere end pris</i>	Det er vigtigt at understrege, at konkurrenceevne ikke kun kan udtrykkes i forskellige former for effektive valutakurser. Danmarks konkurrenceevne er også påvirket af mindre målbare faktorer såsom stabile indenlandske forhold, leverancesikkerhed, innovationskraft, design og kvalitet mv.

2.2 Mængde- og prisudviklingen i udenrigshandlen

<i>Eksport- og importmængderne er steget mere end BNP</i>	Når man skal analysere eksporten og importen, er det vigtigt at kunne vurdere pris- og mængdeændringer hver for sig. Til dette formål er der udviklet såkaldte kvantums- og enhedsværdiindeks, der viser udenrigshandlens mængde- og prisudvikling. På den måde kan man vurdere udviklingen mellem eksport- og importpriserne, men også om disse priser stiger mere eller mindre end de indenlandske priser.
---	--

Figur 2.4 Pris- og mængdeudvikling i udenrigshandel med varer og tjenester. 2003-2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/NAH1 og NAHL2

Det ses af figur 2.4, at både eksport- og importmængderne af varer og tjenester i de sidste ti år er steget mere end mængdeudviklingen i BNP. Eksport- og importpriserne er til gengæld steget mindre end det generelle indenlandske inflationsniveau. Begge forhold indikerer, at en betydelig del af væksten i den indenlandske økonomi stammer fra udenrigshandlen, og at især importprisernes relativt afdæmpede vækst har bidraget til at holde den danske prisudvikling i ro.

Fra 2003 til 2013 kan man se, at BNP i faste priser (dvs. mængderne) er steget med 5,4 pct., mens priserne i samme periode steg med 24,6 pct. Eksport- og importmængderne steg i perioden med 29,7 og 45,2 pct. Disse store mængdemæssige stigninger skal ses i sammenhæng med, at eksport- og importpriserne kun steg moderat med hhv. 25,2 og 18,4 pct. fra 2003 til 2013.

2.3 Bytteforholdet

Forholdet mellem eksport- og importpriser kaldes bytteforholdet

Bytteforholdet stiger, hvis eksportpriserne stiger mere end importpriserne. Hvis Danmark har et faldende bytteforhold over for udlandet, betyder det groft sagt, at Danmark skal eksportere en større mængde varer for at kunne købe en uændret mængde varer i udlandet. Det modsatte gør sig gældende ved et stigende bytteforhold. Her kan Danmark importere flere varer og tjenester for en uændret eksportmængde. En parallel udvikling i eksport- og importpriser giver derimod et konstant bytteforhold.

Der er ofte en omvendt sammenhæng mellem bytteforhold og konkurrenceevne. Sammenhængen kræver dog en nærmere analyse af årsagerne til udviklingen, da bytteforholdsindekset ikke tager højde for de mængdeændringer, der opstår som følge af prisændringerne.

Bytteforholdet påvirkes af både indenlandske og udenlandske økonomiske forhold

Det er ofte sådan, at en stram økonomisk politik, der bekæmper den indenlandske løninflation, og som øger Danmarks internationale konkurrenceevne, får bytteforholdet til at falde, da importpriserne vokser mere end eksportpriserne. Omvendt vil en ekspansiv økonomisk politik, der får de indenlandske omkostninger og dermed eksportpriserne til at stige mere end importpriserne, drive bytteforholdet i vejret, men samtidig forringe Danmarks internationale konkurrenceevne.

Høj- og lavkonjunkturer

En international højkonjunktur vil kunne få danske eksportpriser til at stige mere end importpriserne. Dette vil med stabile indenlandske priser resultere i både en bytteforholds- og konkurrenceevneforbedring. I den sammenhæng vil en forbedring af bytteforholdet isoleret set være udtryk for en velstandsfremgang,

Tilsvarende kan en international lavkonjunktur få eksportpriserne til at stige mindre end importpriserne. Her vil resultatet være et samtidigt fald i både bytteforhold og konkurrenceevne.

I figur 2.4 fremgår det, at bytteforholdet steg gradvist frem til 2005. Fra 2005 til 2009 var forholdet stort set uændret, men fra 2009 til 2010 var der en stor stigning, som i 2011 blev afløst af et fald. 2012 var næsten uændret, hvorefter det steg i 2013. Bytteforholdet ender 5,8 procentpoint højere sammenlignet med 2003.

3. Betalingsbalancen

Betalingsbalance- opgørelsen

Betalingsbalancen kan betragtes som et regnskab, der viser Danmarks økonomiske transaktioner med udlandet i en given periode. Betalingsbalancen er i Danmark blevet opgjort siden 1934, og statistikken blev i 1949 for første gang tilpasset den internationale form, som anvendes af Den Internationale Valutafond (IMF). Gennem tiden er der foretaget større eller mindre ændringer af opgørelsesmetoderne i takt med opdaterede internationale retningslinjer.

Anbefalinger og faste regler

Den nuværende statistik bygger på IMF's 6. betalingsbalancemanual fra 2009, men det er EU-forordningen fra 2005 om betalingsbalancestatistik med tilhørende senere kommissionsforordninger, der for den danske betalingsbalancestatistik er afgørende ved konkrete afgrænsninger og definitioner samt i høj grad for detaljeringsgraden af de forskellige offentliggørelser.

Tabel 3.1 Danmarks betalingsbalance. 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
	mio. kr.				
A. Løbende indtægter i alt	951 399	1 054 889	1 149 802	1 177 221	1 225 023
Eksport af varer (fob)	495 572	548 673	609 992	618 804	626 950
Tjenester	305 257	345 615	360 683	388 677	396 860
Indkomst	135 387	146 834	163 308	152 174	182 302
Løbende overførsler	15 183	13 768	15 819	17 566	18 911
B. Løbende udgifter i alt	894 484	951 852	1 044 535	1 072 207	1 089 072
Import af varer (fob)	435 629	477 050	539 248	552 214	560 253
Tjenester	290 518	307 264	329 690	355 283	355 270
Indkomst	118 202	117 212	124 363	109 262	114 798
Løbende overførsler	50 134	50 326	51 234	55 449	58 751
C. Løbende poster, overskud (A-B)	56 915	103 037	105 267	105 014	135 951
D. Kapitalposter, overskud	-279	469	5 769	453	70
E. Finansiell konto i alt	38 980	- 6 089	103 619	120 482	162 490
F. Fejl og udeladelser (-C-D+E)	- 17 656	- 109 595	- 7 417	15 016	26 468

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3 og Danmarks Nationalbank

Det dobbelte bogholderis princip

Betalingsbalancen opgøres efter det dobbelte bogholderis princip, hvilket indebærer, at enhver transaktion i princippet anføres både på regnskabets indtægtsside (kreditsiden) og på udgiftssiden (debetsiden). Det følger deraf, at summen af alle beløb posteret under indtægter er lig summen af alle beløb posteret under udgifter, når der ses bort fra unøjagtigheder i den statistiske opgørelse, de såkaldte 'fejl og udeladelser'.

Posteringsen på betalingsbalancen grupperes i tre hovedkonti plus den særlige post, 'fejl og udeladelser':

*Kontosystemet***A. Løbende konto (løbende poster)**

omfatter transaktioner, som direkte påvirker den disponible indkomst og dermed forbruget af varer og tjenester.

B. Kapitalkonto (kapitalposter)

omfatter nogle særlige transaktioner af éngangskarakter.

C. Finansiell konto (finansielle poster)

vedrører transaktioner, som ændrer de finansielle aktiver og passiver over for udlandet. På den finansielle konto vil debetposteringer være udtryk for en stigning i aktiverne, mens kreditposteringer omvendt vil være udtryk for en stigning i passiverne.

D. Fejl og udeladelser

Beregnes residualt.

Løbende konto

Den løbende konto udtrykker, om der til forbrug og investering er anvendt mere eller mindre end de indkomster, som netto er til rådighed for residenterne i Danmark, jf. tabel 2.3 (residensbegrebet forklares i nedenstående afsnit 3.1). Et underskud på betalingsbalancens løbende poster er således udtryk for, at udlandet (ikke-residenterne) har stillet en del af deres økonomiske ressourcer til rådighed for Danmark, eller med andre ord at opsparingen er mindre end investeringerne. Dette forekommer sjældent uden en modydelse, idet udlandet normalt vil afkræve Danmark et afkast af de overførte ressourcer, fx i form af rentebetalinger på ydede lån. Den løbende konto er den delbalance, der som regel påkalder sig størst opmærksomhed – og i daglig tale er udtrykket over- eller underskud på betalingsbalancen synonymt med over- eller underskud på betalingsbalancens *løbende poster*.

Det fremføres ofte som ønskværdigt, at der ikke er underskud på de løbende poster. Det skal dog understreges, at dette er en politisk vurdering, der ikke behøver at være økonomisk velbegrunder. Det kan være økonomisk fornuftigt at have et periodevist underskud, hvis låntagningen i udlandet fx anvendes til opbygning af et kapitalapparat, der giver et højere afkast i fremtiden end det afkast, som skal betales for lånene.

Kapitalkontoen

På kapitalkontoen føres forskellige indtægter og udgifter af éngangskarakter. En hovedgruppe er afhændelse og erhvervelse af ikke-producerede, ikke-finansielle rettigheder som fx varemærker. En anden hovedgruppe er kapitaloverførsler som fx tilskud til anlæg af en vej i et udviklingsland. Det meget store beløb i 2011 afspejler særlige følger af skybruddet i juli dette år. Skybruddet udløste store genforsikringserstatninger fra udlandet, der som følge af, at skybruddet behandles som en såkaldt 'usædvanlig hændelse', føres på kapitalkontoen.

*Finansiell
konto*

Den finansielle konto dækker navnlig økonomiske transaktioner i forbindelse med overdragelse af ejendomsretten til et andet lands finansielle aktiver. I betalingsbalancen bliver den finansielle konto

underopdelt i hhv. direkte investeringer, porteføljeinvesteringer, finansielle derivater, andre investeringer (der hovedsageligt består af lån) samt reserveaktiver. Sidstnævnte udgøres primært af Nationalbankens valutareserve.

Fejl og udeladelser

Fejl og udeladelser opstår som nævnt ved unøjagtigheder i den statistiske opgørelse. Disse kan følge af fejlagtige, mangelfulde, periodeforskudte eller dobbelte indberetninger i de statistiske indberetningssystemer eller af skævheder forbundet med de efterfølgende opregninger og den øvrige statistiske bearbejdning. Posten har karakter af en residualstørrelse, der får de bogholderimæssige sammenhænge til at stemme.

3.1 Danskere og udlændinge

Ejerskab og transaktion

I betalingsbalancestatistikken medtages værdien af en vare eller tjeneste principielt på det tidspunkt, hvor ejendomsretten til varen skifter hænder eller tjenesteydelsen foretages, idet selve betalingstidspunktet i denne forbindelse ikke har nogen betydning. For en række transaktioner er der imidlertid ofte et tidsmæssigt sammenfald mellem handlens gennemførelse og selve betalingen.

Alle økonomiske transaktioner er omfattet

Betalingsbalancen har til formål at registrere *alle* økonomiske transaktioner mellem Danmark og udlandet. Derfor er det af afgørende betydning for statistikens kvalitet at kunne afgrænse og operationalisere, hvad der hører til Danmark, og hvad der betragtes som udland. I den forbindelse taler man om *residenter* (danskere) og *ikke-residenter* (udlændinge). I betalingsbalancesammenhæng spiller statsborgerskab ingen rolle, idet det er opholdet (bosætningen) i landet og det økonomiske interessepunkt, der er afgørende kriterier i statistikken. Det er vigtigt i sammenhæng med den danske betalingsbalance at nævne, at Færøerne og Grønland betragtes som udland.

Residente personer og virksomheder

En resident *person* er en person, som er permanent bosiddende i Danmark, eller en person, som har været eller agter at være bosiddende i Danmark i mere end ét år. Undtaget herfor er dog studerende og personer i sygdomsbehandling, der forbliver residerter i deres hjemland, selv om de skulle opholde sig mere end ét år i Danmark i forbindelse med deres studier eller behandling.

En resident *virksomhed* er en virksomhed, som har et økonomisk interesstetypdepunkt (udøver eller forventes at udøve økonomiske aktiviteter) i Danmark gennem længere tid (mere end ét år). Det betyder, at filialer eller datterselskaber i Danmark af udenlandske virksomheder regnes som residente (dvs. danske) virksomheder.

Alle andre personer eller virksomheder betragtes som ikke-residente (dvs. udenlandske) enheder.

I betalingsbalancesammenhæng indgår alle økonomiske transaktioner mellem residente og ikke-residente enheder, uanset om beløbet lyder eller betales i dansk eller fremmed valuta, og uanset hvilket betalingssted der benyttes. Det er alene det forhold, at der sker økonomiske transaktioner mellem residente og ikke-residente enheder, der er afgørende.

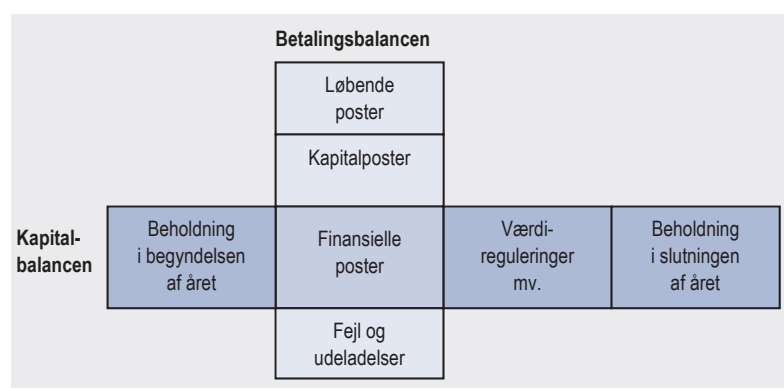
3.2 Betalingsbalancen og Kapitalbalancen

Sammen-
hængende
system

Betalingsbalancen er en opgørelse af værdien af de *transaktioner*, der sker i løbet af året (eller en anden periode) mellem Danmark og udlandet. *Kapitalbalancen* er en *beholdningsopgørelse*, der som et øjebliksbillede viser Danmarks samlede aktiver og passiver (formue og gæld) over for udlandet, fx ved udgangen af året. Den principielle sammenhæng mellem de to opgørelser er vist i figur 3.1.

Figur 3.1

Principskitse over betalings- og kapitalbalancen

Horisontal
og vertikal
sammenhæng

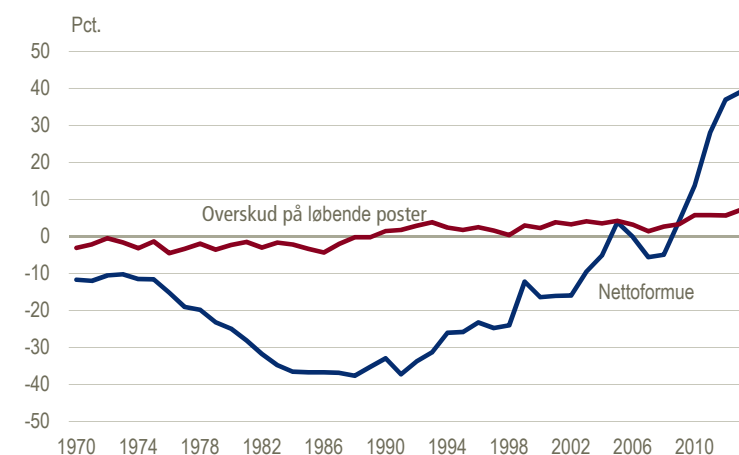
Et overskud på betalingsbalancens løbende poster viser sig alt andet lige som en tilvækst i de finansielle poster, fx i form af en forøgelse af udenlandske værdipapirer. Dette betyder, at Danmarks fordringer på udlandet stiger. Stigningen kan dog normalt ikke direkte aflæses af kapitalbalancen, da værdipapirer hen over perioden er genstand for kursændringer, og dertil kommer ændringer i valutakurserne. Men alt andet lige betyder et overskud på betalingsbalancens løbende poster, at Danmarks udlandsformue vil stige, mens omvendt udlandsgælden vil stige, når Danmark har underskud på betalingsbalancen.

Reduceret
kontoform

Sammenhængen mellem beholdnings- og strøms størrelserne er således:

Beholdning ved årets begyndelse
+ finansielle poster
+ værdireguleringer mv.
= Beholdning ved årets afslutning.

Figur 3.2 **Betalingsbalance og nettoformue i forhold til BNP. 1970-2013**

Kilde: www.statistikbanken.dk/NAHL4, BB3 og Danmarks Nationalbank

*Betalingsbalance
og nettoformue*

I figur 3.2 kan man se udviklingen i Danmarks nettoformue over for udlandet i sammenhæng med over- eller underskuddet på betalingsbalancens løbende poster siden 1970. Figuren bekræfter hovedreglen om, at overskud på de løbende poster på længere sigt fører til en forøgelse af formuen, mens et underskud bidrager til at øge gælden. Med det vedvarende løbende underskud på betalingsbalancen i 1970'erne og 1980'erne steg Danmarks nettogæld til at udgøre næsten 40 pct. af BNP. Da der i 1990'erne kom overskud på betalingsbalancens løbende poster, faldt nettogælden, således at Danmark stort set blev gældfri i 2005. Sammenhæng mellem udviklingen af betalingsbalancen og nettoformuen er, især på kort sigt, som nævnt påvirket af de forskellige værdireguleringer, der løbende foretages af formue og gæld.

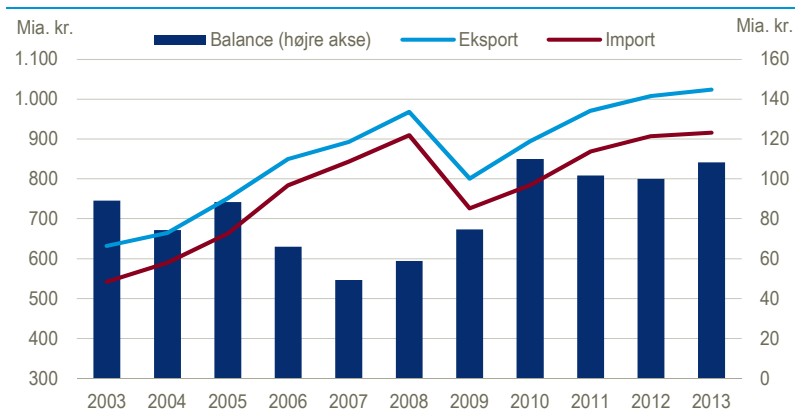
4. Den samlede udenrigshandel

*Stigning i
udenrigshandlen
med varer og
tjenester i 2013*

I 2013 beløb Danmarks samlede eksport af varer og tjenester sig til 1.023,8 mia. kr., mens importen af varer og tjenester var på 915,5 mia. kr. I forhold til 2012 var der en stigning på 1,6 pct. i eksporten og 0,9 pct. i importen. Det betyder, at eksporten og importen har passeret niveauet fra før den økonomiske krise i 2008. Udviklingen i den samlede udenrigshandel kan ses i figur 4.1.

Figur 4.1

Den samlede udenrigshandel med varer og tjenester. 2003-2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/BET6 og BB3

*Overskud på
varer og tjenester
siden 1987*

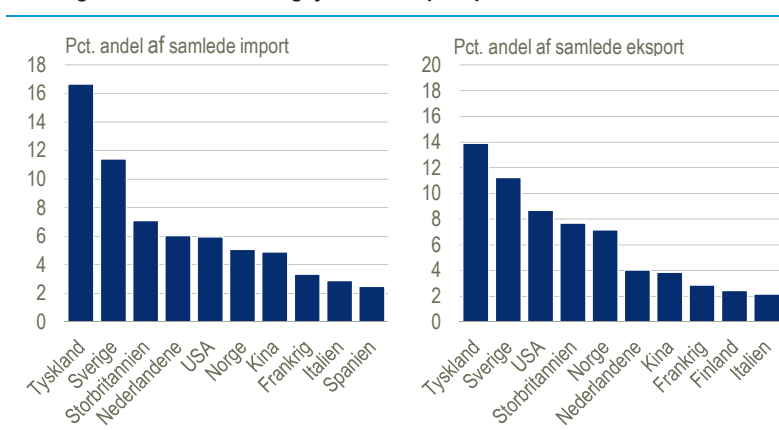
Siden 1987 har Danmark haft overskud over for udlandet på handlen med varer og tjenester. I 2013 endte overskuddet på 108,3 mia. kr., hvilket er et en stigning på 8,3 pct. i forhold til 2012.

*Tjenestehandlen
udgør en
stigende andel*

I det seneste tiår har tjenestehandlen fået en stigende relativ betydning. I 2013 udgjorde tjenestehandlen således 38,8 pct. af den samlede udenrigshandel, mens andelen i 2003 var på 33,2 pct.

Figur 4.2

Udenrigshandel med varer og tjenester, top 10 partnerlande. 2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

*Handlen
koncentreret på
 få store
samhandelspartnere*

Danmarks udenrigshandel er koncentreret på et begrænset antal store samhandelspartnere. Således udgør handlen med de ti største lande i både eksporten og importen omkring to tredjedel af den samlede udenrigshandel. Bortset fra Norge, Kina og USA er der tale om EU-lande, og disse EU-lande tegnede sig tilsammen for 44,3 pct. af eksporten og 49,9 pct. af importen i den samlede udenrigshandel i 2013.

Tabel 4.1 Udenrigshandel med varer og tjenester, største partnerlande. 2013

Land	Import			Land	Eksport		
	2013	Ændring	Andel		2013	Ændring	Andel
	mia. kr.	— pct. —	—		mia. kr.	— pct. —	—
I alt	915,5	0,9	100,0	I alt	1 023,8	1,6	100,0
Tyskland	152,7	-2,4	16,7	Tyskland	142,2	9,2	13,9
Sverige	104,4	-0,1	11,4	Sverige	115,0	-4,9	11,2
Storbritannien . .	64,9	-3,3	7,1	USA	88,7	-9,0	8,7
Nederlandene . .	55,3	2,6	6,0	Storbritannien . .	78,6	-5,8	7,7
USA	54,5	-12,2	5,9	Norge	73,3	1,4	7,2
Norge	46,5	8,6	5,1	Nederlandene . .	41,1	3,6	4,0
Kina	44,8	-0,6	4,9	Kina	39,4	8,3	3,8
Frankrig	30,5	12,1	3,3	Frankrig	29,2	-1,4	2,9
Italien	26,5	-4,8	2,9	Finland	25,0	11,3	2,4
Spanien	22,7	-6,5	2,5	Italien	22,3	-1,7	2,2

Anm.: Ændring er i forhold til 2012, og andel er i forhold til den samlede eksport eller import i 2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

4.1 Udenrigshandel med varer

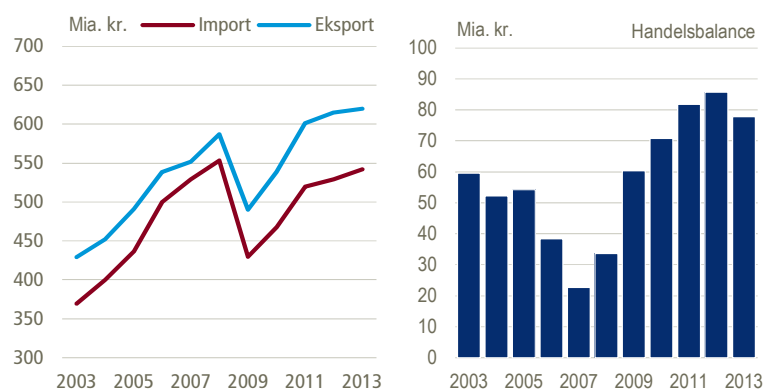
*Handlen
med udlandet
steg i 2013*

Danmarks udenrigshandel med varer oplevede en stigning i 2013. Eksporten steg med 0,8 pct., mens importen steg med 2,5 pct. Dermed fortsætter stigningen fra 2010-2012 efter en kraftig tilbagegang i 2009, hvor eksporten faldt 16,5 pct. og importen faldt 22,3 pct.

*Stort
handelsoverskud*

I 2013 havde Danmark et overskud på varehandlen på 77,8 mia. kr., sammenlignet med 85,8 mia. kr. i 2012. Det store handelsoverskud blev skabt af, at eksporten var på 619,9 mia. kr., mens importen beløb sig til 542,0 mia. kr. i 2013.

Figur 4.3 Udenrigshandel med varer. 2003-2013

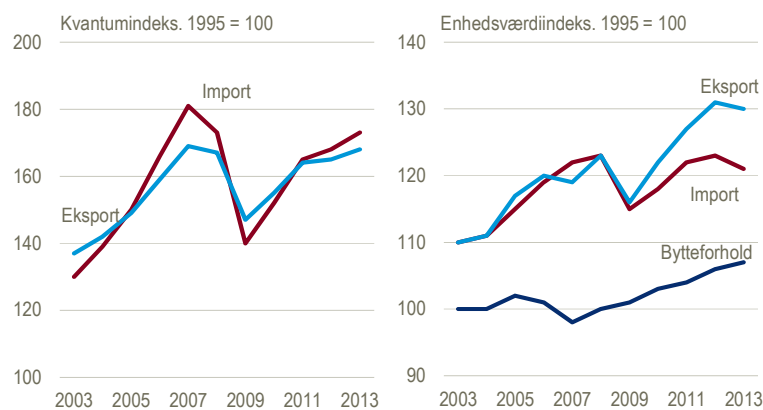

Kilde: www.statistikbanken.dk/BEC2Y

Både import- og eksportmængden steg

Udviklingen i udenrigshandlen med varer kan opdeles i ændringer i mængder og i priser, jf. afsnit 2.2. Kvantumindekset, som belyser mængdeudviklingen, viser at både import- og eksportmængden steg i 2013 med hhv. 1,8 pct. og 3,0 pct.

Figur 4.4 Kvantumindeks, enhedsværdiindeks og bytteforhold for varer. 2003-2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/BEC42 og BYT22

Både import- og eksportpriserne faldt

Priserne – udtrykt ved enhedsværdiindekset – var i 2013 faldende, særligt for importens vedkommende. Importpriserne faldt 1,6 pct., mens eksportpriserne faldt 0,8 pct.

Stort set uændret bytteforhold

Da eksportpriserne altså faldt lidt mindre end importpriserne i 2013, blev bytteforholdet (som er relationen mellem de to) forbedret med 0,9 pct. i 2013.

4.1.1 Samhandelspartnere

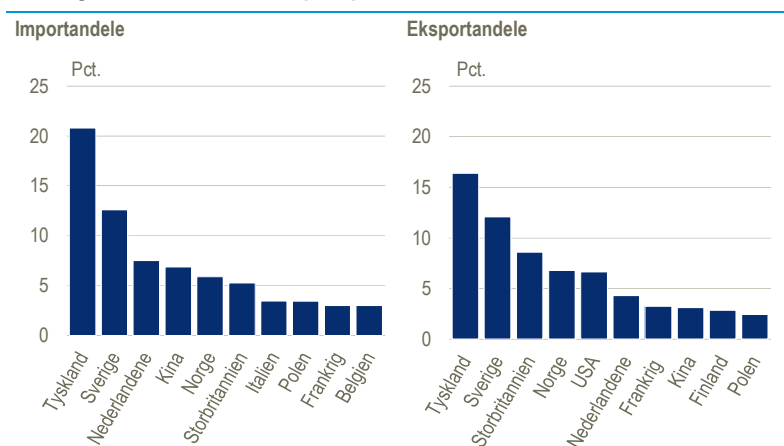
Varehandlen er koncentreret på få lande

Danmark handler med mere end 200 forskellige lande, men hovedparten af varehandlen er som nævnt koncentreret på nogle få dominerende lande. De ti største eksportmarkeder aftog 66,6 pct. af den samlede danske vareeksport i 2013, mens ti lande repræsenterede 71,9 pct. af vareimporten.

Udlandshandlen med varer domineres af tre lande

Der er en overvægt af EU-lande blandt de ti største samhandelslande. Tyskland, Sverige og Storbritannien har med en samlet andel af Danmarks eksport på 37,1 pct. og 38,7 pct. af importen en ganske særlig betydning for Danmarks varehandel med udlandet. Tre lande udenfor EU er med på top 10 listen for import og eksport, nemlig Norge, USA og Kina.

Figur 4.5 Udenrigshandel med varer, top 10 partnerlande. 2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y

Finland igen blandt de 10 største eksportmarkeder

Rangordningen mellem de ti største eksport- og importlande er præget af relativt få ændringer fra år til år. Den seneste udvikling er, at Finland er kommet ind på eksportens top 10 liste, mens Italien er gledet ud. For importens vedkommende er der kun byttet lidt rundt på rækkefølgen.

Kina fjerde største importland

Blandt de mere vedvarende og betydningsfulde ændringer skal særligt fremhæves Kinas plads blandt importlandene. I 2000 var Kina for første gang blandt de ti største importlande, nu er landet Danmarks fjerdestørste importland. Kina er Danmarks ottende største eksportmarked.

Tabel 4.2 Udenrigshandel med varer, største partnerlande. 2013

Land	Import			Land	Eksport		
	2013	Ændring	Andel		2013	Ændring	Andel
	mia. kr.	pct.			mia. kr.	pct.	
I alt	542,0	2,5	100,0	I alt	619,9	0,8	100,0
Tyskland	112,8	1,2	20,8	Tyskland	101,6	9,8	16,4
Sverige	68,3	-1,0	12,6	Sverige	74,9	-6,4	12,1
Nederlandene	40,7	4,5	7,5	Storbritannien	53,3	-10,1	8,6
Kina	37,4	-0,2	6,9	Norge	42,1	2,1	6,8
Norge	32,0	12,0	5,9	USA	41,3	-8,7	6,7
Storbritannien	28,6	-3,0	5,3	Nederlandene	26,8	1,0	4,3
Italien	18,8	-2,7	3,5	Frankrig	20,2	-1,8	3,3
Polen	18,6	7,8	3,4	Kina	19,4	11,9	3,1
Frankrig	16,4	1,7	3,0	Finland	17,9	22,6	2,9
Belgien	16,3	0,7	3,0	Polen	15,4	2,7	2,5

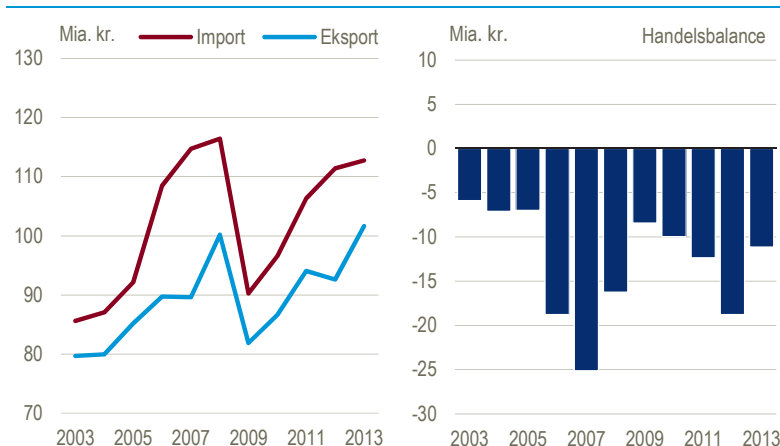
Anm.: Ændring er i forhold til 2012, og andel er i forhold til den samlede eksport eller import.

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y

*Tyskland
stadig den største
samhandelspartner*

Tyskland er fortsat Danmarks klart største samhandelspartner, selv om Tysklands andel af den samlede handel er faldet i de seneste ti år. Særligt har væksten i eksporten til Tyskland været mindre end stigningen i den samlede eksport, og den tyske andel af den samlede danske eksport er derfor faldet fra 18,6 pct. i 2003 til 16,4 pct. i 2013. Tysklands andel af den samlede danske import er i samme periode faldet fra 23,1 pct. til 20,8 pct.

Figur 4.6 Varehandlen med Tyskland. 2003-2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/BEC2Y

*Solidt underskud
på samhandlen
med Tyskland*

Danmark har et solidt underskud på varehandlen med Tyskland. Underskuddet steg fra 5,9 mia. kr. i 2003 til 25,1 mia. kr. i 2007, hvorefter underskuddet faldt i perioden 2008-2009 for derefter at stige igen. Underskuddet var på 11,1 mia. kr. i 2013.

Varehandlen pr. indbygger giver et andet billede af de største markeder

Ses den danske varehandel i forhold til de enkelte landes befolkningsantal, fås et andet interessant billede af, hvilke lande Danmark har betydende samhandel med. I både eksporten og importen er det de nordiske lande og andre lande i Danmarks nærområde, som dominerer.

Billedet ændrer sig, når man ser på landenes størrelse

Når man fordeler import og eksport i forhold til indbyggertallet i de lande, som vi handler med, kan man således tydeligt se, at de nordiske lande spiller en betydelig rolle. Sverige og Norge er set i forhold til deres befolkningstal betydelige samhandels partnere med Danmark. Hver svensker importerer i gennemsnit for cirka 7.800 kr. pr. år fra Danmark (dansk eksport), mens hver svensker i gennemsnit eksporterer for over 7.000 kr. pr. år til Danmark (dansk import). Omvendt kan man se, at Tyskland, der er Danmarks mest betydningsfulde samhandelspartner, rykker ned ad listen, når samhandlen sættes i forhold til det tyske befolkningstal.

Tabel 4.3

Største partnerlande målt efter dansk varehandel pr. indbygger. 2013

Land	Import		Land	Eksport	
	Total	Pr. indb.		Total	Pr. indb.
	mia. kr.	kr.		mia. kr.	kr.
Sverige	67,7	7 049	Norge	41,4	8 141
Norge	30,8	6 059	Sverige	74,6	7 768
Island	0,8	2 611	Island	2,5	7 681
Nederlandene	40,7	2 420	Finland	17,9	3 285
Luxembourg	0,9	1 748	Hongkong	11,8	1 635
Finland	9,1	1 671	Nederlandene	26,8	1 596
Estland	2,0	1 539	Tyskland	101,6	1 260
Belgien	16,3	1 462	Irland	5,7	1 234
Qatar	2,7	1 450	Estland	1,5	1 142
Lettland	2,9	1 449	Litauen	2,8	938
Grønland	2,7	47 689	Grønland	3,2	56 411
Færøerne	1,0	20 194	Færøerne	2,7	55 844

Anm.: Udenrigshandlen er opgjort ekskl. skibe og fly mv. Kun lande, hvor samhandlen (eksport plus import) er større end 800 mio. kr. er medtaget. Befolkningstallene er for 2013 eller seneste foregående år, ifølge FN (UNSTATS.UN.ORG) oktober 2014.

Grønland og Færøerne

I kraft af deres relativt lille befolkning og særlige tilhørsforhold til Danmark har Grønland og Færøerne dog den ubetinget største varehandel med Danmark pr. indbygger.

Geografisk fordeling af udenrigshandlen med varer

Hovedparten af handlen med udlandet sker med samhandels partnere geografisk tæt placeret på Danmark. Efter udvidelsen af EU med ti nye lande i 2004, yderligere to nye lande i 2007 og endnu et i 2013 tegner EU-landene sig således for to tredjedele af Danmarks udenrigshandel med varer. Den resterende del af handlen foregår hovedsagelig med det øvrige Europa, Asien og Nordamerika. Udenrigshandlen med Afrika, Australien og Oceanien, Syd- og Mellemamerika og Mellemøsten har derimod et meget begrænset omfang.

Tabel 4.4 Udenrigshandel med varer, geografisk fordeling. 2013

Landegruppe	Import			Eksport		
	2013	Ændring	Andel	2013	Ændring	Andel
	mia. kr.	pct.		mia. kr.	pct.	
I alt	542,0	2,5	100,0	619,9	0,8	100,0
EU-landene	381,0	1,5	70,3	386,3	0,9	62,3
Verden udenfor EU	161,0	4,9	29,7	233,6	0,7	37,7
Øvrige Europa	53,5	13,6	9,9	73,6	2,4	11,9
Afrika	7,5	29,1	1,4	10,3	10,2	1,7
Nordamerika	18,3	-9,4	3,4	48,5	-8,5	7,8
Syd- og Mellemamerika	9,1	-13,8	1,7	17,4	13,5	2,8
Nær- og Mellemøsten	5,5	4,8	1,0	12,6	0,9	2,0
Øvrige Asien	65,5	4,0	12,1	61,3	0,7	9,9
Australien og Oceanien	1,6	3,1	0,3	7,0	-3,8	1,1

Anm.: Ændring er i forhold til 2012.

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y, særkørsel.

4.1.2 Udenrigshandlen med varer fordelt på varegrupper

*Hovedtræk
ved handlen
med udlandet*

Danmarks varehandel med udlandet kan i hovedtræk karakteriseres ved, at importen domineres af varer til forbrug og til anvendelse i industrien og andre erhverv, mens eksporten består af landbrugsprodukter, olie og en bred vifte af industriprodukter. Farmaceutiske og kemiske produkter samt maskiner og instrumenter er de store varegrupper i industrieksporten, men også fødevarer og beklædning er betydelige eksportvarer.

Tabel 4.5 Eksport af varer fordelt på varegrupper. 2013

SITC-varegruppe	Værdi	Ændring	Andel	
	2013	2013	2003	2013
	mia.kr		pct.	
I alt	619,9	0,8	100,0	100,0
Næringsmidler og levende dyr	103,7	2,5	17,5	16,7
Drikkevarer og tobak	7,2	13,9	1,3	1,2
Råstoffer, ikke spiselige (undtagen brændsel)	30,6	6,5	3,7	4,9
Mineral-, brændsel- og smørestoffer o.l.	57,8	-11,4	7,3	9,3
Anim. og veg. olier, fedtstoffer og voks	3,7	-6,0	0,4	0,6
Kemikalier og kemiske produkter	110,9	5,5	14,1	17,9
Bearbejdede varer, hovedsageligt halvfabrikata	55,7	1,1	10,1	9,0
Maskiner og transportmidler	152,2	3,0	27,7	24,6
Bearbejdede varer i.a.n.	86,1	-4,8	16,5	13,9
Diverse varer og transaktioner i.a.n.	12,1	9,7	1,4	1,9

Anm.: Ændring er i forhold til 2012, og andel er i forhold til den samlede eksport.

Kilde: www.statistikbanken.dk/UHV7

*Udviklingen i
varegruppe-
fordelingen
2003-2013*

Fra 2003 til 2013 steg eksporten af kemiske produkter mv. fra 11,3 pct. til en andel på 12,4 pct. En væsentlig del af denne varegruppe udgøres af medicinske og farmaceutiske produkter. Også brændselsstofferne andel steg - fra 4,8 pct. til 10,6 pct. Maskiner og transport-

midlers andel af eksporten faldt fra 35,5 pct. i 2003 til 30,3 pct. i 2013. Ændringerne i de andre varegruppers andele i eksporten har været mindre i den seneste tiårsperiode.

Tabel 4.6 Import af varer fordelt på varegrupper. 2013

SITC-varegruppe	Værdi	Ændring	Andel	
	2013	2013	2003	2013
	mia. kr.		pct.	
I alt	542,0	2,5	100,0	100,0
Næringsmidler og levende dyr	62,6	5,9	10,1	11,6
Drikkevarer og tobak	7,3	9,9	1,5	1,4
Råstoffer, ikke spiselige (undtagen brændsel)	17,4	8,5	3,5	3,2
Mineral-, brændsel- og smørestoffer o.l.	57,5	6,4	4,8	10,6
Anim. og veg. olier, fedtstoffer og voks	4,3	-13,3	0,5	0,8
Kemikalier og kemiske produkter	67,5	4,7	11,3	12,4
Bearbejdede varer, hovedsageligt halvfabrikata	72,6	-2,4	16,1	13,4
Maskiner og transportmidler	164,2	3,9	35,5	30,3
Bearbejdede varer i.a.n.	82,0	-2,9	15,4	15,1
Diverse varer og transaktioner i.a.n.	6,8	-1,6	1,5	1,3

Anm: Ændring er i forhold til 2012, og andel er i forhold til den samlede import.

Kilde: www.statistikbanken.dk/UHV7

Importsammensætningen har også ændret sig en del i de seneste ti år. Mest markant er udviklingen i importen af maskiner og transportmidler, hvis andel af importen er faldet fra 27,7 pct. til 24,6 pct. Omvendt har der været en stigende importandel for brændselsstoffer mv. samt kemiske produkter mv.

Underopdeling af udenrigshandlen

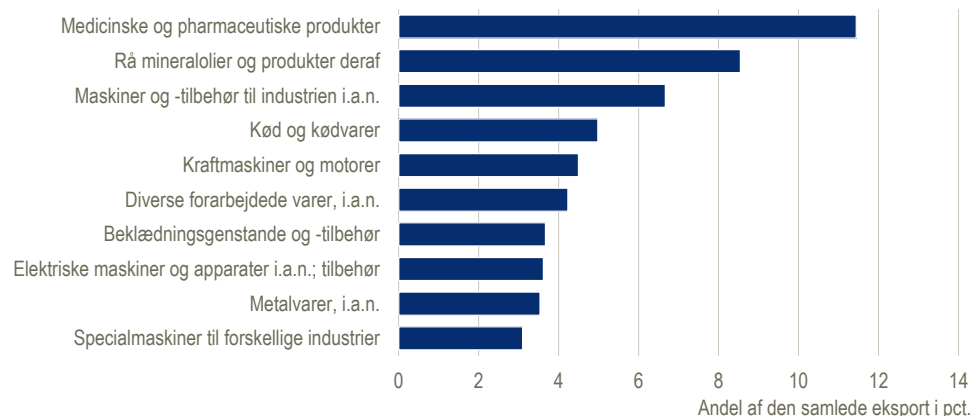
Både import og eksport kan opdeles i mere detaljerede varegrupper, som kan have interesse i belysning af Danmarks samlede udenrigshandel. Hvis man opstiller varehandlen i en rangorden på basis af varefortegnelsen SITC (se evt. afsnit 5.1.3 for information om SITC), kan væsentlige mønstre fremdrages.

Top tre på det danske eksportmarked

Medicinske og farmaceutiske produkter er den SITC varegruppe, der fylder mest i den danske vareeksport. Med en eksport på 70,9 mia. kr. i 2013 udgjorde denne varegruppe 11,4 pct. af den samlede danske eksport. Næststørste eksportvaregruppe er råolie mv. med en eksport på 53,0 mia. kr., svarende til en andel på 8,5 pct. Tredjestørste varegruppe er en samlegruppe af forskellige maskiner til industrien.

Største varegrupper i importen

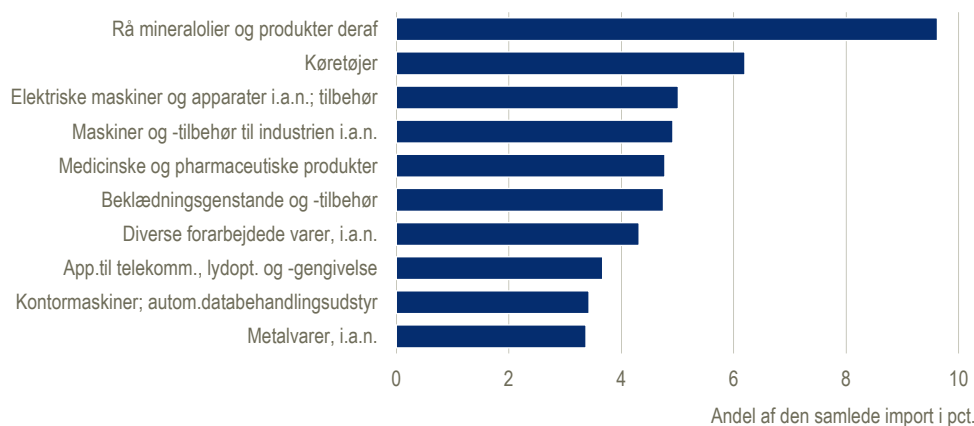
Råolie mv. ligger i toppen blandt SITC varegrupperne i importen, med en andel på 9,6 pct. af totalen. På de næste pladser følger køretøjer, tilbehør til maskiner og apparater samt beklædningsgenstande.

Figur 4.7 Eksport af varer, 10 største SITC-varegrupper. 2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y

Råolie er vigtig for dansk eksport

Råolie er en af de mest betydende varer i den danske udenrigshandel. Siden 1997 har Danmark været nettoeksportør af råolie (SITC-varekode 333). Eksporten af råolie var i 2013 på 27,6 mia. kr., hvilket er et fald på 2 pct. i forhold til året før. Olieimporten steg med 27 pct. til 20,1 mia. kr. Dermed endte overskuddet på udenrigshandlen med råolie på 7,5 mia. kr. mod 12,3 mia. kr. året før.

Figur 4.8 Import af varer, 10 største SITC-varegrupper. 2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y

... stigning skyldes store prisstigninger

Faldet i råolieeksporten i 2013 dækker over en stigning i mængderne på 3,1 pct., mens priserne (enhedsværdien) faldt med 4,8 pct. I importen steg mængden af importeret råolie med 35,7 pct. i 2013, men et prisfald på 6,4 pct. medførte, at værdien af olieimporten som tidligere nævnt 'kun' steg med 27 pct. Siden 2004 er mængden af eksporteret

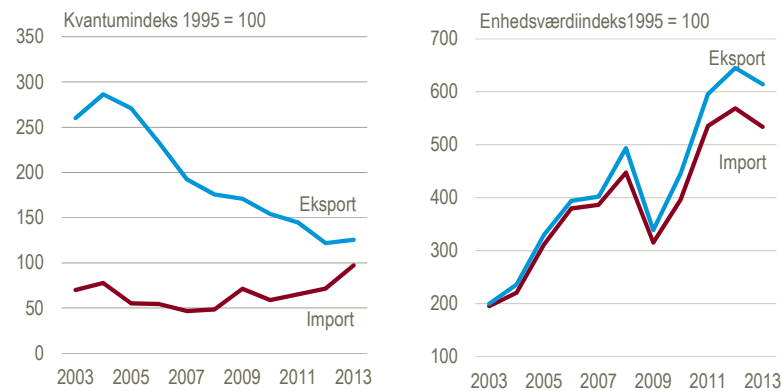
råolie blevet mere end halveret, men værdien af råolieeksporten er i samme periode øget takket være prisstigninger.

Storbritannien og Sverige er hovedaftagere af dansk råolie

I 2013 aftog Storbritannien og Sverige 61,0 pct. af den danske råolieeksport. Andre aftagerlande er Nederlandene, Tyskland og Finland. Importen af råolie til Danmark kommer i overvejende grad fra Norge og sker primært med henblik på raffinering.

Figur 4.9

Kvantumindeks og enhedsværdiindeks for udenrigshandel med råolie. 2003-2013

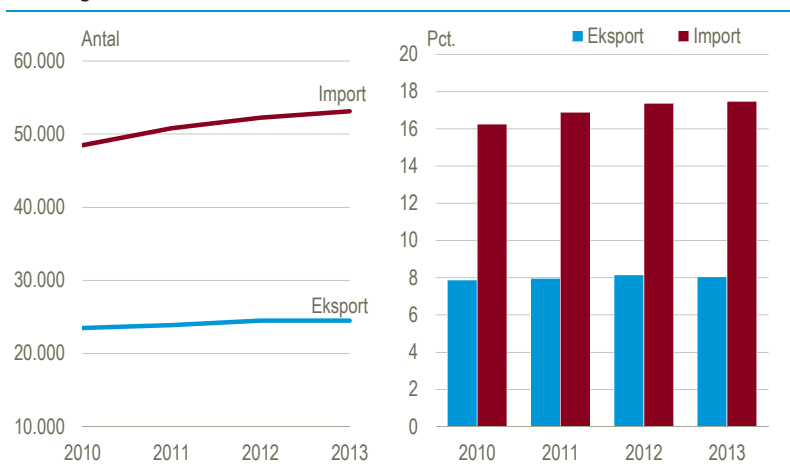
Kilde: Særkørsel

4.1.3 Udenrigshandel med varer efter virksomhedskarakteristika

8 pct. af virksomhederne eksporterer varer

Ca. 25.000 virksomheder i Danmark eksporterer varer. Det svarer til 8 pct. af alle aktive virksomheder. Der er dog langt flere importerende virksomheder – omkring 53.000 virksomheder, eller 17 pct. af alle, har import. Generelt har antallet af virksomheder med varehandel været nogenlunde stabilt i perioden efter finanskrisen.

Figur 4.10 Virksomheder med udenrigshandel.
Antal og andel af alle virksomheder i Danmark

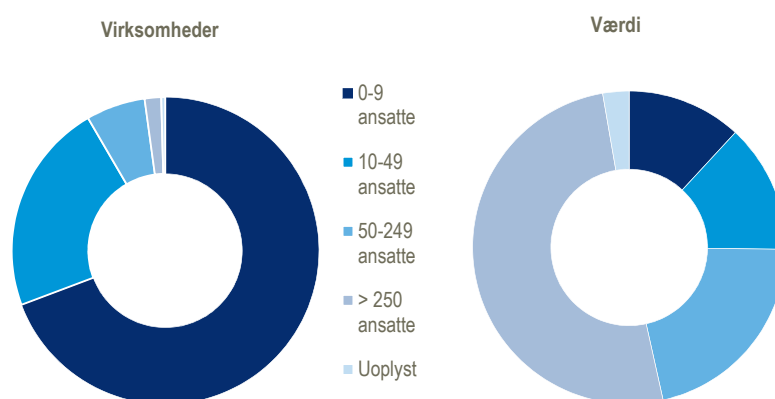
Kilde: www.statistikbanken.dk/DKTEC1

Handlen er koncentreret på få store virksomheder

Størstedelen af den samlede udenrigshandel med varer er koncentreret på relativt få virksomheder, og eksporten er mere koncentreret end importen. Det kan illustreres på flere måder. De største virksomheder med flere end 250 ansatte udgør kun 2 pct. af alle eksportvirksomheder og 1 pct. af alle importvirksomheder, men stod for 51 pct. af eksporten og 36 pct. af importen.

Blandt virksomhederne med den største udenrigshandel målt i værdi tegnes et billede af endnu større koncentration. Således har de 100 største eksportører 54 pct. af den samlede eksport, mens de 100 største importører har 39 pct. af den samlede import i 2013.

Figur 4.11 Vareeksporten fordelt på virksomhedsstørrelse.
Antal virksomheder og værdi. 2012

Kilde: www.statistikbanken.dk/DKTEC1

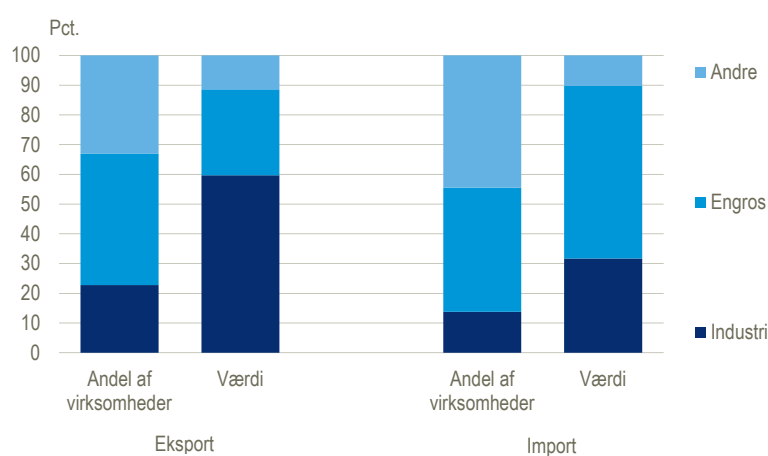
Industrien står for 60 pct. af eksporten

Opdeles udenrigshandlen med varer på brancher ses der tydelige forskelle i branchefordelingen mellem eksportvirksomheder og importvirksomheder. Generelt er der flest engrosvirksomheder med udenrigshandel. 44 pct. af eksportvirksomhederne og 42 af importvirksomhederne er engrosvirksomheder. Men målt på værdi dominerer industrien eksporten med 60 pct. er den samlede eksport på trods af at de kun udgør 23 pct. af alle virksomheder med eksport. Til gengæld står engrosvirksomhederne for 58 pct. af importen mod kun 29 pct. af eksporten. Kun 14 pct. af virksomheder med import kommer fra industrien. De har dog tilsammen 32 pct. af importen.

Eksporten foretages altså i høj grad af virksomheder, der selv producerer varerne, mens importen i vidt omfang foretages med henblik på videresalg. Næsten en tredjedel af importen foretages dog som nævnt af industrivirksomheder, der primært importerer halvfabrikata, som skal indgå i den videre produktion af varer – hvoraf en stor del bliver eksporteret i den sidste ende.

Figur 4.12

Udenrigshandel fordelt på hovedbrancher. 2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/DKTEC2

Seks ud af ti eksportvirksomheder eksporterer til Tyskland

Mens næsten 20.000 virksomheder eksporterer varer til andre EU-lande, så har godt 15.000 virksomheder eksport til verden udenfor EU. Seks ud af ti eksportvirksomheder eksporterer til Tyskland, Danmarks største handelspartner. Situationen er ret stabil fra 2010 til 2013, dog ses en tendens til, at flere virksomheder har samhandel med lande uden for EU, herunder med BRIK-landene. Dette afspejler den generelle ændring i verdenshandlen, hvor tyngdepunkterne flytter sig i retning af nye vækstlande.

Tabel 4.7 Antal virksomheder med varehandel. Udvalgte lande og landegrupper

	Eksport		Import	
	2010	2013	2010	2013
	antal virksomheder			
EU	19 147	19 375	41 999	46 786
Tyskland	14 213	14 132	22 137	22 537
Sverige	12 938	12 560	18 030	18 144
Verden uden for EU.	13 541	14 603	21 557	23 078
USA	3 098	3 348	9 740	10 007
BRIK	4 409	4 730	12 948	15 076

BRIK omfatter Brasilien, Rusland, Indien og Kina.

Kilde: www.statistikbanken.dk/DKTEC2

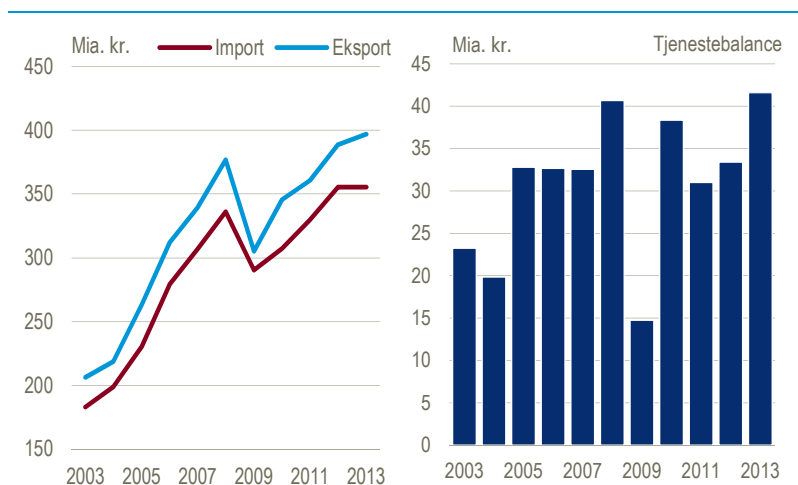
4.2 Udenrigshandel med tjenester

*Eksportstigning, men
uændret import*

I 2013 eksporterede Danmark tjenester for 396,9 mia. kr., mens importen af tjenester var på 355,3 mia. kr. I forhold til 2012 svarer det til en stigning i eksporten på 2,1 pct. og en næsten uændret import. Både eksporten og importen er nu større end i 2008, hvor de toppede før krisen satte ind.

Både eksport og import af tjenester har været stigende indtil 2008. I 2009 faldt importen og især eksporten kraftigt, hvilket førte til et stort fald i overskuddet på tjenestebalancen, fra 40,7 mia. kr. i 2008 til 14,7 mia. kr. i 2009. Fra 2012 til 2013 steg overskuddet med 24,5 pct. til 41,6 mia. kr.

Figur 4.13 Udenrigshandel med tjenester. 2003-2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/BET6 og BB3

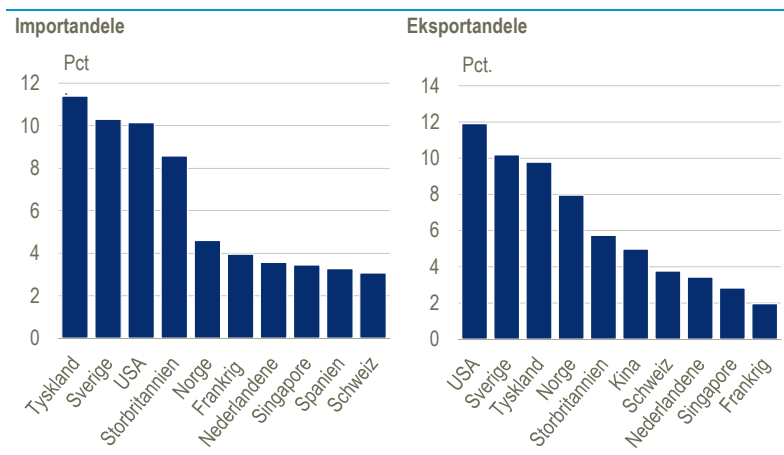
4.2.1 Samhandelspartnere

Tjenestehandlens sammensætning

Ligesom med varer har Danmark stor udveksling af tjenester med udlandet. Figur 4.12 viser, at Danmarks vigtigste eksportmarked i 2013 var USA, hvilket især skyldes, at amerikanske kunder aftager mange tjenester inden for søtransport. Det forhold, at megen søtransport er knyttet til USA, er ikke nødvendigvis et udtryk for, at den fysiske søtransport foregår fra og til USA. Det afgørende i opgørelsen af tjenestehandlen er, at de danske rederier sejler for amerikanske kunder. På importsiden var Tyskland den vigtigste handelspartner i 2013. Søtransport er også i forhold til Tyskland en dominerende tjenestegruppe, men også rejser og vejtransport udgør en væsentlig del af den danske import af tjenester fra Tyskland.

Figur 4.14

Udenrigshandel med tjenester, top 10 partnerlande. 2013

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

For den samlede tjenestehandel er Tyskland og Sverige efter USA vores største samhandelspartnere. For disse to lande spiller søtransporten også en meget væsentlig rolle, men samhandlen med disse lande dækker en bred vifte af tjenester, såsom luft- og vejtransport, rejser og andre forretningstjenester. Generelt kan man konstatere, at når man ser bort fra søtransporten, spiller det geografiske nærmarked en væsentlig rolle for dansk tjenestehandel – præcis som det også er tilfældet med varehandlen.

Tabel 4.8 Udenrigshandel med tjenester, største partnerlande. 2013

Land	Import			Land	Eksport		
	2013	Ændring	Andel		2013	Ændring	Andel
	mia. kr.	— pct. —	—		mia. kr.	— pct. —	—
I alt	355,3	0,0	100,0	I alt	396,9	2,1	100,0
Tyskland	40,5	-13,0	11,4	USA	47,3	-9,5	11,9
Sverige	36,6	1,2	10,3	Sverige	40,4	-2,5	10,2
USA	36,0	-9,1	10,1	Tyskland	38,8	7,0	9,8
Storbritannien	30,5	-4,1	8,6	Norge	31,6	-1,0	8,0
Norge	16,3	1,2	4,6	Storbritannien	22,8	4,6	5,7
Frankrig	14,0	28,3	4,0	Kina	19,8	4,6	5,0
Nederlandene	12,7	-3,9	3,6	Schweiz	14,9	4,4	3,8
Singapore	12,3	82,8	3,5	Nederlandene	13,6	7,0	3,4
Spanien	11,6	-3,4	3,3	Singapore	11,2	96,2	2,8
Schweiz	10,9	-5,9	3,1	Frankrig	7,8	-2,9	2,0

Anm.: Ændring er i forhold til 2012, og andel er i forhold til den samlede eksport eller import.

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

Overskud overfor USA,
underskud overfor
Tyskland

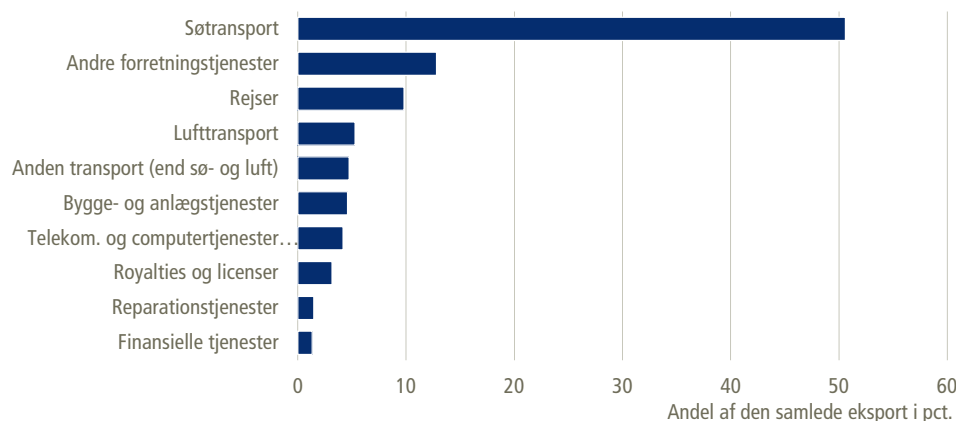
Det danske overskud på tjenestehandlen i 2013 på 41,6 mia. kr. skyldes især overskud over for Norge og USA på henholdsvis 15,2 mia. kr. og 11,3 mia. kr., mens handlen med Storbritannien og Frankrig gav underskud på henholdsvis 7,7 og 6,3 mia. kr. Underskuddet på samhandlen med Tyskland blev reduceret med 8,6 mia. kr., mens overskuddet på tjenestehandlen med for Japan faldt med 5,7 mia. kr. Det reducerede underskud over for Tyskland skyldes såvel stigning i eksport som fald i importen.

4.2.2 Typer af tjenester i udenrigshandlen

Søtransport dækker næsten halvdelen af tjenestehandlen

Søtransport er Danmarks suverænt vigtigste tjenestehandelsaktivitet. I 2013 kom omtrent halvdelen af Danmarks tjensteeksport og lidt over 40 pct. af Danmarks tjensteimport fra denne tjenstegruppe.

Figur 4.15 Eksport af tjenester fordelt på, 10 største tjenstegrupper. 2013

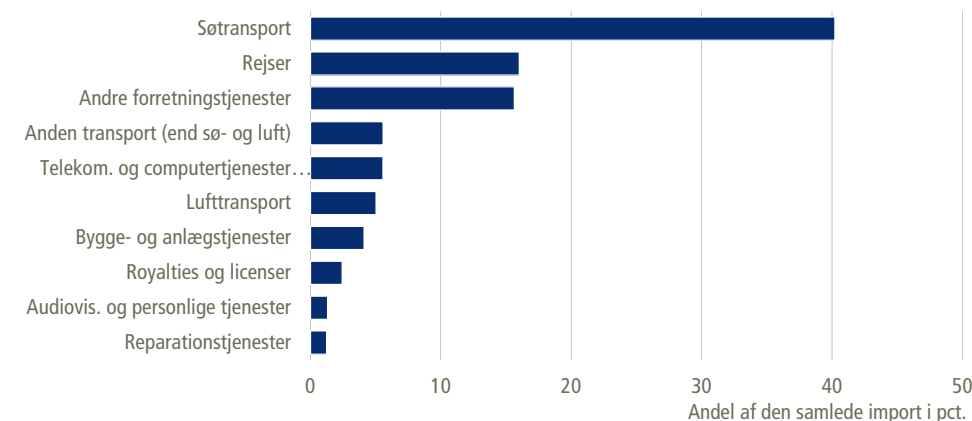
Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

Søtransport ikke synonymt med rederierne

Søtransporttjenesterne udføres først og fremmest af rederierne, men man skal dog være opmærksom på, at det meget store overskud på denne tjenstetype ikke er synonymt med overskuddet i rederierne. For det første kan tjenester inden for søtransport foretages af andre aktører end rederier, bl.a. speditører og skibsmæglere. For det andet har rederier andre indtægter og udgifter end til søtransport. Det drejer sig bl.a. om løn til udenlandsk ansatte, udenlandske renteudgifter og -indtægter, operationel leasing, køb af forsikringstjenester mv. Dertil skal lægges køb og salg af skibe. Sidst, men ikke mindst, har rederierne betydelige udgifter til bunkring (køb af brændstof) og proviantering i fremmede havne.

Andre vigtige tjenester

Ud over søtransport er de største poster på tjenestehandlen rejser, lufttransport og forretningstjenester. I forhold til søtransport udgør de relativt små andele af den samlede tjenstehandel, men i absolutte størrelser repræsenterer de betragtelige beløb i den samlede opgørelse.

Figur 4.16 Import af tjenester fordelt på, 10 største tjenestegrupper. 2013Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3**Tabel 4.9 Eksport af tjenester fordelt på tjenestegrupper. 2013**

Tjenestegruppe	Værdi	Ændring	Andel	
	2013	2013	2005	2013
	mia.kr		pct.	
I alt	396,9	2,1	100,0	100,0
Forarbejdningstjenester	0,6	3,8	0,3	0,2
Reparationstjenester	5,8	84,3	0,4	1,5
Sørtransport	200,8	3,4	48,9	50,6
Lufttransport	21,0	4,2	6,2	5,3
Anden transport (end sø- og luft)	18,8	7,3	6,2	4,7
Post- og kurerstjenester	0,5	-20,2	0,3	0,1
Rejser	39,0	2,8	12,0	9,8
Bygge- og anlægstjenester	18,3	0,7	4,7	4,6
Forsikringstjenester	1,7	16,7	0,5	0,4
Finansielle tjenester	5,3	-0,7	0,8	1,3
Royalties og licenser	12,6	-3,6	2,9	3,2
Telekom. og computertjenester mv.	16,6	-2,4	4,7	4,2
Andre forretningstjenester	50,8	-8,7	11,0	12,8
Audiovisuelle tjenester samt personlige tjenester	3,4	41,4	0,5	0,9
Offentlige tjenester	1,7	8,2	0,6	0,4

Anm: Ændring er i forhold til 2012, og andel er i forhold til den samlede eksport.

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

Sørtransport bidrager mest til overskuddet på tjenestebalancen, mens rejser trækker ned

Af tabel 4.9 fremgår det endvidere, at eksporten af søtransport fra 2012 til 2013 er steget med 3,4 pct., mens importen er steget med 3,8 pct. I alt steg overskuddet på søtransport en smule i 2013. Overskuddet fra søtransport var på 57,9 mia. kr. i 2013, mens rejser trækker den anden vej med underskud på 17,9 mia. kr.

Tabel 4.10 Import af tjenester fordelt på tjenestegrupper. 2013

Tjenestegruppe	Værdi	Ændring	Andel	
	2013	2013	2005	2013
	mia.kr		pct.	
I alt	355,3	0,0	100,0	100,0
Forarbejdningstjenester	2,0	21,5	0,3	0,6
Reparationstjenester	4,4	50,2	1,0	1,2
Søtransport	142,9	3,8	37,5	40,2
Lufttransport	17,9	0,5	4,4	5,0
Anden transport (end sø- og luft)	19,8	-0,2	5,6	5,6
Post- og kurertjenester	0,5	28,8	0,2	0,1
Rejser	56,9	0,7	17,9	16,0
Bygge- og anlægstjenester	14,6	-17,3	4,0	4,1
Forsikringstjenester	2,9	-0,3	0,6	0,8
Finansielle tjenester	3,9	-8,2	0,9	1,1
Royalties og licenser	8,6	17,3	2,3	2,4
Telekom. og computertjenester mv.	19,8	-9,9	6,0	5,6
Andre forretnings tjenester	55,6	-5,6	16,4	15,6
Audiovisuelle tjenester samt personlige tjenester	4,7	-1,5	2,5	1,3
Offentlige tjenester	0,8	10,4	0,3	0,2

Anm: Ændring er i forhold til 2012, og andel er i forhold til den samlede import.

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

5. Hvordan statistikken produceres

I dette kapitel gives et overblik over nogle af de vigtigste forhold bag produktionen af statistik over udenrigshandel med varer og tjenester samt betalingsbalancen. En mere detaljeret gennemgang kan findes i den elektroniske publikation *Udenrigshandel og betalingsbalance - Kilder og metoder 2014*, som kan hentes på www.dst.dk/boghandel.

5.1 Udenrigshandel med varer

To kilder Danmarks udenrigshandelsstatistik med varer udarbejdes på baggrund af to hovedkilder: Intrastat, som dækker handel med EU-lande og Extrastat, som dækker handel med ikke-EU-lande.

Lovgivning Lovgrundlaget for statistikken er Lov om Danmarks Statistik samt en række EU-forordninger.

5.1.1 Indsamling og kontrol af oplysninger

Extrastat I Extrastat er de statistiske oplysninger en integreret del af de oplysninger, som virksomhederne afgiver til SKAT i forbindelse med told- og udførselsbehandling af de importerede og eksporterede varer. Danmarks Statistik modtager oplysningerne fra SKAT dagligt.

Intrastat Siden indførelsen af EU's indre marked i 1993, har Intrastat været anvendt til opgørelsen af udenrigshandlen med varer mellem EU-landene. Der indsamles kun de mest nødvendige oplysninger i Intrastat, hvilket er langt færre oplysninger end virksomhederne tidligere skulle angive på tolldokumentet.

I Intrastat er virksomheder med en lille årlig EU-handel fritaget forat indberette til statistikken. Fritagelsestærskelen fastsættes årligt og fastsættes således, at 95 pct. af importen og 97 pct. af eksporten er blevet indberettet til Intrastat. I 2013 var grænsen for indberetning af import og eksport henholdsvis 3,9 mio. kr. og 5,0 mio. kr. I 2014 er dækningsgraden for importen sænket fra 95 pct. til 93 pct., og grænserne for indberetning er 6,0 mio. kr. i importen og uændret 5,0 mio. kr. i eksporten.

Den gruppe af virksomheder, der skal indberette til Intrastat, bestemmes bl.a. ud fra oplysninger om varekøb og -salg fra momsblankettens rubrikker om EU-handel (rubrik A og B).

Indberetninger til Intrastat foretages elektronisk via særlige programmer eller via en elektronisk blanket på internettet.

Kontrol af oplysninger Når oplysningerne er indsamlet kontrolleres de dels for, om de er indberettet på gyldige koder, og dels om de forekommer korrekte/sandsynlige. Handel indberettet på ugyldige koder medtages ikke i statistikken, før de er rettet. I kontrollen for om en indberetning forekommer korrekt udtages poster, der markant afviger fra tidligere indberetninger (fx forskel i enhedspris). Der skelnes mellem fejl, som væsentligt vil påvirke statistikken, og fejl, som kun i mindre omfang vil påvirke statistikken. Væsentlige fejl bliver rettet hurtigt ved telefonisk kontakt til virksomheden, mens de øvrige indgår i statistikken, også mens undersøgelserne foretages.

5.1.2 Statistikkens omfang

Opgørelsesmetode Udenrigshandlen kan principielt opgøres på grundlag af to forskellige principper, generalhandelsprincippet og specialhandelsprincippet.

Generalhandelsprincippet medtager alle varer, der passerer grænsen, såfremt der ikke gælder særlige regler. I importen indgår således alle importerede varer, herunder også varer, der er bestemt til senere genudførelse eller faktisk bliver genudført. Eksporten omfatter tilsvarende alle varer som udføres, uanset om varerne er fremstillet i landet, eller om de tidligere er importeret (genudførelse).

Specialhandelsprincippet omfatter ikke transaktioner mellem udlandet og danske toldoplag. En vare, der importeres til et dansk toldoplag, indgår således ikke i opgørelsen af specialhandlen. Først når varen eventuelt fortoldes til dansk område, indgår den i statistikken.

Danske udenrigshandelstal offentliggjort af Danmarks Statistik opgøres efter generalhandelsprincippet, mens EU-kommissionens statistikkontor, Eurostat, offentliggør udenrigshandelsstatistik for medlemslandene efter et tillempt specialhandelsprincip.

Varer udeladt af statistikken En række varer indgår ikke i udenrigshandelsstatistikken. Det drejer sig bl.a. om varer der er omfattet af diplomatisk immunitet, varer der ikke er genstand for en erhvervsmæssig transaktion, eller varer der udveksles midlertidigt. Også handel med fx specialudviklet software er udeladt, men dette indgår i stedet i opgørelsen af tjenestehandlen.

Varer til forarbejdning Varer til og fra forarbejdning indgår i statistikken med deres fulde værdi. Forarbejdning forudsætter en egentlig videreforarbejdning, mens reparation blot genskaber en vares tidligere karakteristika. Reparationsvarer medtages ikke i udenrigshandelsstatistikken med varer (varer til og fra forarbejdning indgår ikke i betalingsbalancens varebegreb, jf. afsnit 5.2).

<i>Returvarer</i>	Returvarer medtages i udenrigshandel med varer med deres fulde værdi. Eksporterede varer, der returneres, medtages som import. Importerede varer, der returneres, medtages som eksport. Returvarer indgår ikke i betalingsbalancens varebegreb, jf. afsnit 5.2.
<i>Særlige varer og varebevægelser</i>	En række varer og varebevægelser opgøres efter særlige retningslinjer, bl.a. elektricitet, skibe og fly (se også <i>Udenrigshandel og betalingsbalance - Kilder og metoder 2014</i>).
<i>Opregning til 100 pct.</i>	Danmarks Statistik opregner handlen under tærskelgrænserne i Intra-stat ved hjælp af virksomhedernes angivelser i rubrik A og B på momsblanketten. Ud fra handelsmønstre for sammenlignelige virksomheder fordeles disse opregninger på vare/land-kombinationer og offentliggøres på lige fod med de indsamlede oplysninger. Endvidere opregnes for manglende indberetninger på baggrund af både virksomhedens tidligere indberetninger og deres momsoplysninger. Den offentliggjorte statistik udgør således den totale handel.

5.1.3 Den offentliggjorte statistik

Danmarks Statistik offentliggør månedligt statistik over udenrigshandlen med varer. De primære offentliggørelsesmedier er *Statistikbanken.dk* samt *Nyt fra Danmarks Statistik*.

<i>Vareopdeling</i>	Udenrigshandelsstatistikken på det mest detaljerede niveau opgøres på grundlag af vareopdelingen i EU's Kombinerede Nomenklatur (KN). Ved offentliggørelser anvendes desuden forskellige varegrupperinger.
<i>Landefordeling</i>	I importen fra ikke-EU-lande benyttes oprindelseslandet, mens importen fra EU-lande opgøres efter hvilket land varen er afsendt fra. I eksporten benyttes kun bestemmelsesland.

Ved oprindelsesland forstås det land, i hvilket varen er fremstillet eller, hvis fremstillingen er foregået i to eller flere lande, det land, hvori den sidste egentlige forarbejdning har fundet sted. Ompakning, sortering eller blanding betragtes normalt ikke som forarbejdning.

Afsendelsesland er det land, hvorfra varerne er afsendt med Danmark som bestemmelsesland. Såfremt varen under transporten til Danmark har været genstand for opbevaring eller handelsmæssige transaktioner, der ikke vedrører varens transport, fx opmagasinering mv., er afsendelseslandet det sidste land, hvor sådan opbevaring eller transaktion har fundet sted.

Ved bestemmelsesland forstås det sidst kendte land, som varen på eksporttidspunktet sendes til.

Værdi- angivelser

Værdien af udenrigshandlen offentliggøres som den såkaldte statistiske værdi. For importens vedkommende er det værdien af varen ved den danske grænse eller havn inklusiv de tjenestekomkostninger, der er forbundet med levering af varen frem til den danske grænse, især transportomkostninger og forsikring. Denne værdi kaldes Cif-værdi (*cost, insurance, and freight*).

For eksportens vedkommende er det ligeledes værdien af varen ved det danske udførselssted inklusiv de omkostninger, der er forbundet med at transportere varen fra eksportøren til udførselsstedet på den danske grænse eller havn. Denne værdi kaldes Fob-værdien (*free on board*).

I Extrastat fremgår den statistiske værdi af de indberettede oplysninger på tolldokumentet. I Intrastat skal virksomhederne indberette fakturaværdien af deres handel til Danmarks Statistik. Den indberettede fakturaværdi korrigeres derefter af Danmark Statistik, således at der offentliggøres en estimeret statistisk værdi.

Mængde- angivelser

Mængden af de importerede og eksporterede varer opgøres på en hovedenhed og eventuelt på en supplerende enhed (fx styk eller liter). Hovedenheden er i langt de fleste tilfælde nettovægt (uden emballage) angivet i kg. For alle varekoder med supplerende mængdeangivelse er angivelsen af nettovægt frivillig i Intrastat.

Hemmeligholdelser i den offentlig- gjorte statistik

For enkelte varekoder sker der – af fortrolighedshensyn over for de indberettende virksomheders konkurrencesituation – indskrænkning i offentliggørelsen af oplysninger. En fortegnelse over disse varekoder findes i *Udenrigshandel og betalingsbalance - Kilder og metoder 2014*. Ved udgangen af 2013 var 39 KN-varekoder i importen og 101 i eksporten berørt af hemmeligholdelse. I alt 134 KN-varekoder var berørt. Disse tal indgår kun i udenrigshandelsstatistikken på aggregere niveau. De hemmeligholdte varekoder udgjorde 1,4 pct. og 9,2 pct. af henholdsvis den samlede import og den samlede eksport i 2013.

Indeks i varehandlen

Udviklingen i udenrigshandlen kan opdeles i ændringer i mængder og priser. Danmarks Statistik offentliggør kvantumindeks og enhedsværdiindeks for udenrigshandlen med varer.

Indekset for enhedsværdierne tilsigter at udtrykke den ændring i værdien af de importerede og eksporterede varer, der fremkaldes af prisændringer (ændringer i enhedsværdierne). Udover ændringer i værdien pr. enhed som følge af egentlige prisændringer påvirkes enhedsværdiindekset også af mængdeforskydninger mellem varerne samt af ændringer i kvaliteten af de enkelte varer.

Sigtet med kvantumindekset er at udtrykke den ændring i værdien af de importerede og eksporterede varer, der fremkaldes af mængdeændringer. Udover påvirkninger som følge af forøgelse eller reduktion af

de omsatte mængder påvirkes indekset også af mængdeforskydninger mellem varerne.

Bytteforholdet beregnes som forholdet mellem enhedsværdiindekset i eksporten og enhedsværdiindekset i importen. Tal for bytteforholdet offentliggøres også af Danmarks Statistik.

5.1.4 Kvaliteten af statistikken

Offentliggørelsestider Danmarks Statistik offentliggør inden 40 dage efter udgangen af referencemåned aggregerede tal for varehandel med EU-lande (udvalgte lande og overordnede varegrupperinger) og detaljerede tal for varehandel med ikke-EU-lande. Inden 70 dage offentliggøres desuden detaljeret statistik over EU-handlen. Dette er i overensstemmelse med kravene fra EU.

Revision Udenrigshandlen revideres hver måned og nye tal for tidligere måneder offentliggøres samtidig med tal for en ny måned. Ved offentliggørelsen i oktober afsluttes revisionen af det foregående år. Året efter i oktober revideres året igen, mens den endelige version af statistikken offentliggøres efter yderligere et år, samtidig med at nationalregnskabet for det pågældende år opgøres endeligt.

Kvaliteten af statistikken Ved de første offentliggørelser er tallene behæftet med nogen usikkerhed på grund af især Intrastat. Oplysningerne i Extrastat er generelt meget pålidelige allerede ved første offentliggørelse.

Især forsinkede eller manglende indberetninger er en kilde til usikkerhed i Intrastat. Danmarks Statistik opregner (og fordeler på vareland kombinationer) for virksomhedernes manglende indberetninger. Særligt i de første måneder efter første offentliggørelse, erstattes disse estimater med faktiske indberetninger, hvilket bl.a. giver anledning til forskydning af handel mellem dels forskellige varer og dels mellem forskellige lande.

Beregningen af handlen for de mindste virksomheder under tærsklerne bidrager ligeledes til, at statistikken på det mest detaljerede niveau er forbundet med nogen usikkerhed.

5.2 Udenrigshandel med varer i betalingsbalancestatistikken

Både udenrigshandlen med varer og udenrigshandlen med tjenester indgår i opgørelsen af betalingsbalancestatistikken. Men det er kun tjenestehandelsstatistikken, der opgøres specifikt efter principperne i betalingsbalancestatistikken. For varehandlens vedkommende er der i de internationale manualanbefalinger mindre forskelle mellem uden-

rigshandels- og betalingsbalancestatistikernes opgørelse af den internationale handel med varer.

For at kunne lægge varer og tjenester sammen – uden dobbeltregninger og mangler – er det derfor nødvendigt at foretage nogle korrektioner i udenrigshandelsstatistikens vareimport og -eksport.

Udenrigshandelsoplysningerne suppleres især med varer, der ikke passerer den danske grænse. I eksporten er det typisk varer, der sælges i udlandet efter forarbejdning i udlandet samt merchantingvarer (nettogevinsten ved køb og videresalg af varer i udlandet), mens importen suppleres med udgifter til varer, der ikke passerer dansk grænse, fx proviantering og bunkring i udenlandsk havn.

Derudover foretages der både indtægts- og udgiftskorrektioner for reparationer og returvarer, varer til byggeri og varer til og fra forarbejdning. Forarbejdning – og anden behandling af varer – betragtes som en tjeneste, og de tilhørende varebevægelser skal derfor ikke indgå i opgørelsen af betalingsbalancens varehandel. Ligeledes betragtes fx danske virksomheders bygge- og anlægsaktiviteter i udlandet som eksport af en tjeneste og varer, som medbringes fra Danmark skal ikke indgå i betalingsbalancens varehandel.

Sluttelig flyttes nogle udgifter fra varehandlen til tjenestehandlen, da en del af vareimportudgifterne efter betalingsbalancemanualen betragtes som tjenester i form af transport- og forsikringsudgifter.

Tabel 5.1

Overgang fra en varehandelsopgørelse til betalingsbalanceopgørelse. 2013

Udgifter (debet)		Indtægter (kredit)	
	mia. kr.		mia. kr.
Udenrigshandlens vareimport (cif)	542,0	Udenrigshandlens vareeksport (fob)	619,9
+ proviantering og bunkring	42,3	+ varer, der ikke krydser dansk grænse	20,0
- returvarer	6,4	- returvarer	6,4
- varer før og efter forarbejdning	5,5	- varer før og efter forarbejdning	5,0
- varer til byggeri	1,2	- varer til byggeri	2,9
+ andre varer	3,7	+ andre varer	1,4
= Betalingsbalancens vareimport (cif)	574,9		
- fragt mv. på indførslen	14,6		
= Betalingsbalancens vareimport (fob)	560,3	= Betalingsbalancens vareeksport (fob)	627,0

Kilde: www.dst.dk/bopdok

5.3 Udenrigshandel med tjenester

Danmarks udenrigshandel med tjenester indsamles hovedsagligt ved en spørgeskemaundersøgelse, som suppleres med forskellige interne og eksterne opgørelser og datasæt, fx til rejsekontoen. Spørgeskemaundersøgelsen er hovedsagligt rettet mod private virksomheder, mens

de andre kilder supplerer med oplysninger om husholdninger og den offentlige sektor.

Transaktionerne indberettes som indtægter hhv. udgifter for den danske virksomhed og angives fordelt på tjenestearter og partnerland. Ved udarbejdelsen af statistikken over udenrigshandel med tjenester følges EU's forordning 184/2005 om opgørelse af betalingsbalancen.

5.3.1 Indsamling af oplysninger

Indberetninger Der indsamles oplysninger månedligt fra de omkring 400 største virksomheder, mens omkring 1.300 virksomheder er udvalgt i en stikprøve til at indberette årligt. De månedlige indberetninger dækker omkring 70 pct. af tjenestehandlen, mens de ca. 1.300 årlige indberetninger, der i princippet repræsenterer over omkring 40.000 mindre og mellemstore virksomheder, dækker de resterende 30 pct. af tjenestehandlen.

Virksomhederne i stikprøven er stratificeret efter branche og størrelse for at sikre, at alle typer af tjenester og virksomheder bliver repræsenteret i statistikken.

I princippet skal en tjenestehandel knyttes til transaktionstidspunktet, hvilket betyder, at indrapporteringen er uafhængig af faktureringsdatoen, men i praksis er faktureringsdatoen dog det oftest benyttede periodiseringstidspunkt.

5.3.2 Tjenestegruppering

Manualanbefalinger Danmarks udenrigshandel med tjenester opgøres på grundlag af FN's tjenestehandelsnomenklatur EBOPS (Extended Balance of Payments Services Classification), som fremgår af den internationale tjenestehandelsmanual (Manual on Statistics of International Trade in Services, MSITS), der er udgivet af FN m.fl. i 2010. EBOPS er indbygget som nomenklatur i EU's forordning om betalingsbalance mv., jf. ovenfor.

EBOPS omfatter omkring 50 tjenesteposter, der kan aggregeres til forskellige niveauer. EBOPS er etableret navnlig for at imødekomme de krav om oplysninger om tjenestehandel, som følger af GATS (the General Agreement on Trade in Services).

5.3.3 Landefordeling

I indsamlingen af data om udenrigshandel med tjenester og i de supplerende kilder er handlen indberettet på samhandelsland. Udenrigs-

handlen med tjenester kan derfor opgøres med en geografisk fordeling, som i al væsentlighed svarer til den, der benyttes for udenrigshandel med varer.

Tjenestehandelsstatistikken viser dog ikke, i hvilket land tjenesten er endeligt anvendt, men alene det rent økonomiske mellemværende. Man kan således forestille sig, at en engelsk kunde betaler en dansk advokat for at bistå i en sag i Tyskland. Tjenesteydelsen (den juridiske bistand) foregår fysisk i Tyskland, men i økonomisk forstand foregår tjenestehandlen mellem Danmark og Storbritannien. Der findes ingen statistik over, hvor anvendelsen af tjenesteydelsen foregår. Det antages dog, bortset fra for transportydelser, at der er et stort sammenfald mellem kundens geografiske tilhørssted og det sted, hvor anvendelsen af den udførte tjenesteydelse finder sted.

6. Korttidsstatistik

*Årlige
udenrigshandels-
statistikker
tilbage til 1836*

Statistik om udenrigshandel med varer er blevet offentliggjort siden 1836. Så der kan i sagens natur ikke findes mange statistikker, der kan føres længere tilbage i tid. Det skyldes helt sikkert, at disse statistiske oplysninger har været yderst nyttige for myndighederne i deres bestræbelser på at vurdere landets vareforsyning samt ikke at forglemme toldgrundlaget.

*Kvartalsstatistik
fra 1865,
og månedlige
opgørelser fra 1910*

Statistikkenes nødvendighed kan også aflæses af, at der meget hurtigt opstod et behov for at få statistiske data så hurtigt som muligt. Allerede i 1865 påbegyndtes offentliggørelser i Handelsstatistiske Meddelelser af den kvartalsvise udenrigshandelsomsætning. Denne udvikling blev yderligere udbygget fra og med 1910, hvor de første månedsopgørelser så dagens lys.

*I dag også en
konjunkturstatistik*

I dag er statistikken over udenrigshandel med varer en vigtig konjunkturbelysende statistik, som med sine månedlige offentliggørelser er med til at belyse den aktuelle tilstand af dansk økonomi. Det samme er tilfældet for de månedlige offentliggørelser af betalingsbalancestatistikken og de kvartalsvise statistikker over udenrigshandel med tjenester. Men såvel års- som kvartals- og månedsstatistikkerne har deres styrker og deres svagheder.

*Årsstatistikkenes styrker
og svagheder*

Årsstatistikernes styrke er, at de er meget detaljerede, og at der har været tid til at kontrollere og validere de bagvedliggende indberetninger, der ligger til grund for statistikken. Derudover bliver materialet sandsynlighedsafstemt med øvrig økonomisk statistik og informationer. Ulempen er, at dette afstemnings- og kontrolarbejde tager tid at gennemføre, så den endelige årsopgørelse foreligger først sidst på det efterfølgende år.

*Månedsstatistikkenes
styrker og svagheder*

Månedsstatistikernes styrke ligger i, at man allerede 40 dage efter månedens afslutning har et relativt detaljeret overblik over hovedlinjerne i den danske udenrigshandel. Dermed giver de nyttig information til de politiske beslutningstagere om den seneste økonomiske udvikling. Svagheden i månedsstatistikkerne er, at det ikke er muligt at indsamle alle relevante oplysninger så hurtigt, hvilket gør det nødvendigt at opregne for de manglende informationer. Det er heller ikke muligt at kontrollere og validere alle indberettede oplysninger – om end der i de senere år, qua it-teknologien, er sket væsentlige forbedringer på dette område. Statistikkerne skal efter sagens natur tolkes med en vis forsigtighed ved første offentliggørelse, da erfaringen viser, at der i den efterfølgende periode sker en del revisioner – især på det detaljerede niveau.

*Kvartalsstatistikkenes
anvendelsesområde*

Lidt forenklet kan man sige, at kvartalsstatistikkerne indtager en mellemposition mellem års- og månedsstatistikkerne. De er meget detaljerede, og i forhold til månedsstatistikkerne er mange flere af de bagvedliggende informationer blevet kontrolleret og valideret – især for de måneder, der er ældst i kvartalet. Samtidig virker sammenlægning

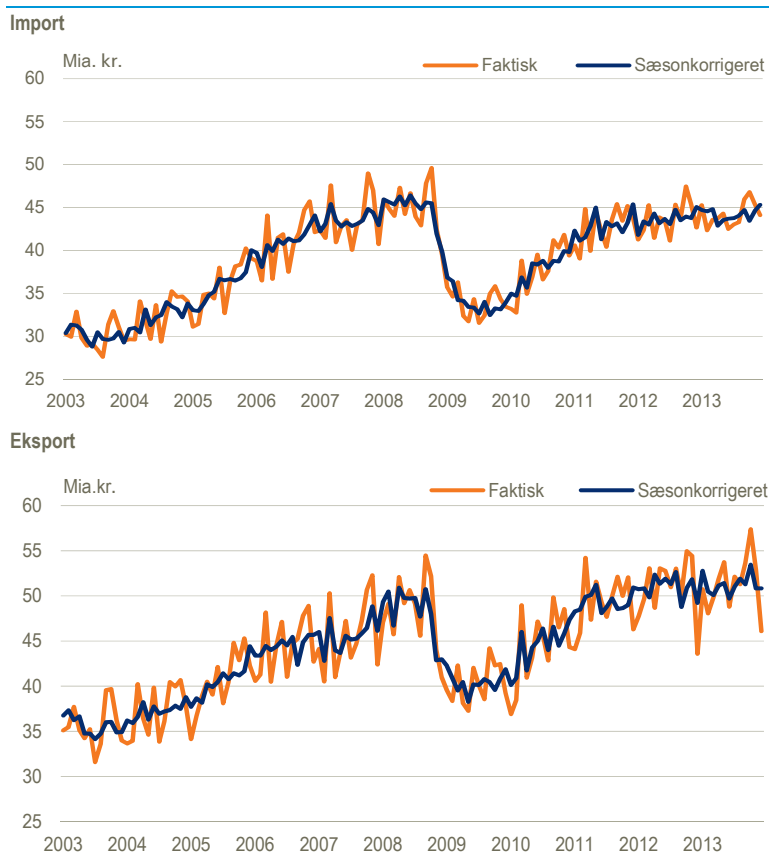
af tre måneders statistikker altid udjævnende på de tilfældige – og ofte uforklarlige – månedsudsving, som alle statistikker indeholder. Dertil skal lægges, at kvartalsstatistikkerne meget ofte kan sammenlignes eller sammenstilles med anden økonomisk statistik – især nationalregnskabsstatistikkerne, som også offentliggøres kvartalsvis.

Sæsonkorrektion
udjævner
regelmæssige
periodiske udsving

For månedsstatistikernes vedkommende er der andre udsving end dem der kan henføres til tilfældige og uforklarlige udsving. Mange udenrigshandelsdata følger et sæsonmønster, som man ved hjælp af en sæsonkorrektion udjævner, således at det i princippet bliver den bagvedliggende konjunkturudvikling, der slår igennem i statistikken. Når man sæsonkorrigerer en statistik, vil fx en stigning i en måneds handelstal repræsentere en stigning *ud over* den stigning, man ville have kunnet forvente i den pågældende måned som følge af sæsonudsving. På samme vis vil en faktisk stigning i en måneds handelstal resultere i et fald i den sæsonkorrigerede statistikopgørelse, dersom den faktiske stigning *er mindre end* den *forventede* stigning i den pågældende måned som følge af sæsonudsving.

Figur 6.1

Faktisk og sæsonkorrigeret udenrigshandel med varer. 2003-2013

Anm.: Statikken er opgjort ekskl. skibe, fly og boreplatforme

Kilde: www.statistikbanken.dk/UHV1

Ingen sæsonkorrektion
på årsbasis

Det giver kun mening at sæsonkorrigere måneds- og kvartalsstatistikkerne, da sæsonudsvingene forventeligt skal svinge omkring nul på årsbasis.

Korrektion for
skibe og fly

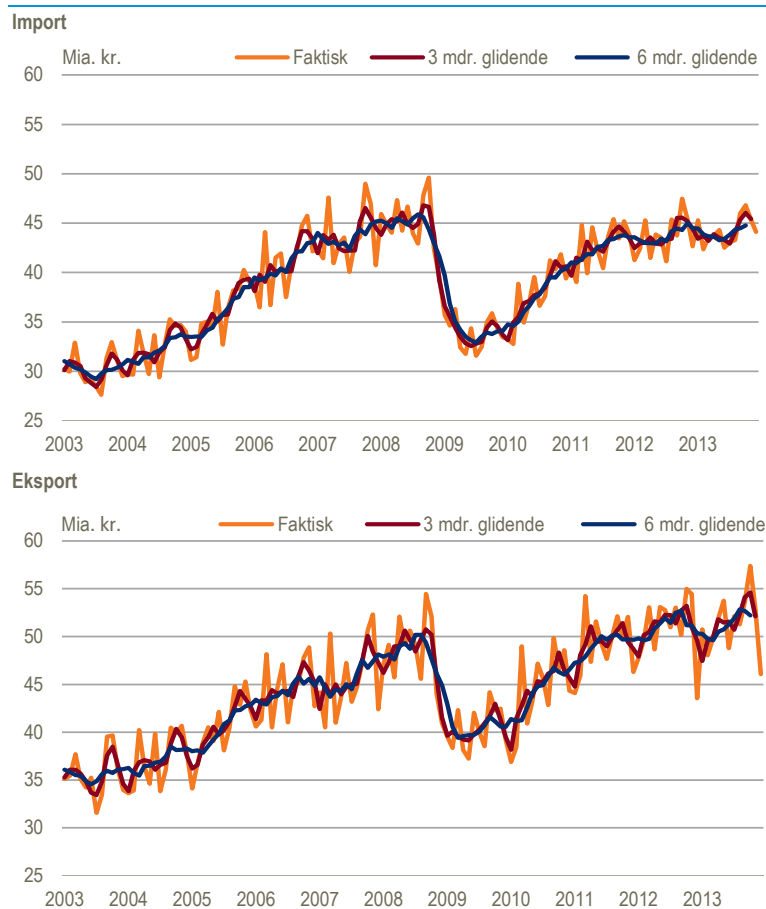
I udenrigshandelsstatistikken er der en mangeårig tradition for, at der også korrigeres for import- og eksport af skibe og fly, da disse meget store import- og eksportværdier har et meget aperiodisk handelsmønster, der kan være med til at forstyrre det bagvedliggende konjunkturbillede af den danske udenrigshandel.

Udjævning af
handelsmønstrene
er tydelige

Figur 6.1. viser grafisk, hvilken betydning sæsonkorrektionen har på udenrigshandelstallene. Det fremgår, at der sker en betydelig udjævning af tallene ved at foretage en sæsonkorrektion. Alligevel er der stadig små udsving i kurverne, hvilket bl.a. kan henføres til nogle såkaldte aperiodiske handelsmønstre, såsom periodeforskydninger i vareleverancerne, særligt store eller små leverancer osv. En del af udenrigshandlen kan slet og ret ikke indpasses i et typisk sæsonmønster.

Figur 6.2

Forskellige glidende gennemsnit af udenrigshandel med varer. 2003-2013

Anm.: Statistikken er opgjort ekskl. Skibe, fly og boreplatforme

Kilde: www.statistikbanken.dk/UHV1

*Simple
udjævninger
af udsvingene*

Man behøver ikke nødvendigvis at sæsonkorrigere udenrigshandelsstatistikken for at få et bedre overblik over konjunkturerne. For at kunne danne et lidt bedre billede af konjunkturerne kan man anvende nogle meget enkle metoder. En ofte benyttet metode er, at udarbejde et glidende gennemsnit af månedstallene. I figur 6.2 er dette vist ved et tre- og seks-måneders glidende gennemsnit (hhv. kvartals- og halv-årsgennemsnit). I begge tilfælde bliver de mere eller mindre tilfældige udsving i handelstallene udjævnet, samtidig med at tallene er bedre egnede til sammenligninger med andre økonomiske informationer.

*Hele tiden nye og
opdaterede månedstal*

Man skal være opmærksom på, at der hele tiden kommer nye og reviderede tal for de seneste måneder. Den bedste – og mest aktuelle – måde at følge med på, er ved løbende at foretage opslag i www.statistikbanken.dk

*Lette opslag i
Statistikbanken*

Der er flere opslag, der umiddelbart er lige til at gå til, og hvor man løbende kan følge med i den seneste udvikling. Det gælder statistikbanktabellerne:

www.statistikbanken.dk/UHV1

www.statistikbanken.dk/UHV2

www.statistikbanken.dk/UHV3

www.statistikbanken.dk/UHT4S1

www.statistikbanken.dk/UHT4S2

www.statistikbanken.dk/BB1

www.statistikbanken.dk/BB2

www.statistikbanken.dk/BB3

*Nyt fra
Danmarks Statistik*

Opdaterede og kommenterede tal for både varer og tjenester, samt for betalingsbalancen, kan også findes i *Nyt fra Danmarks Statistik*, hvor nye tal offentliggøres omkring den 9.-10. i hver måned.

7. Supplerende tabeller

Tabel 7.1 Danmarks betalingsbalance

	2009	2010	2011	2012	2013
	mia. kr.				
Indtægter	951,4	1 054,9	1 149,8	1 177,2	1 225,0
Varer (fob)	495,6	548,7	610,0	618,8	627,0
Tjenester	305,3	345,6	360,7	388,7	396,9
Forarbejdnings- og reparationstjenester	2,9	2,9	3,6	3,8	6,5
Transport	173,4	214,2	216,7	232,5	241,1
Søtransport	139,0	178,4	180,1	194,1	200,8
Lufttransport	18,8	18,6	19,5	20,2	21,0
Anden transport	15,6	17,2	17,1	18,1	19,3
Rejser	30,1	32,9	36,4	37,9	39,0
Øvrige tjenester	98,9	95,5	104,0	114,6	110,3
Aflønning af ansatte	5,5	5,2	6,2	6,8	6,8
Formueindkomst	121,1	134,2	149,8	138,1	168,1
Anden indkomst	8,9	7,4	7,3	7,3	7,4
Løbende overførsler	15,2	13,8	15,8	17,6	18,9
Udgifter	894,5	951,9	1 044,5	1 072,2	1 089,1
Varer (fob)	435,6	477,1	539,2	552,2	560,3
Tjenester	290,5	307,3	329,7	355,3	355,3
Forarbejdnings- og reparationstjenester	3,3	3,6	5,3	4,6	6,4
Transport	143,4	155,1	165,1	175,7	181,1
Søtransport	111,1	119,6	129,6	137,7	142,9
Lufttransport	16,0	16,7	17,2	17,8	17,9
Anden transport	16,3	18,7	18,3	20,2	20,3
Rejser	48,8	50,7	53,7	56,5	56,9
Øvrige tjenester	95,0	97,9	105,6	118,5	110,9
Aflønning af ansatte	18,1	15,9	16,9	17,1	17,2
Formueindkomst	97,1	98,0	104,3	89,2	94,6
Anden indkomst	3,0	3,3	3,2	3,0	3,0
Løbende overførsler	50,1	50,3	51,2	55,4	58,8
Overskud på løbende poster	56,9	103,0	105,3	105,0	136,0
Kapitaloverførsler mv. fra udlandet, netto	-0,3	0,5	5,8	0,5	0,1
Fordringserhvervelse, netto	56,6	103,5	111,0	105,5	136,0
Finansielle poster i alt	39,0	-6,1	103,6	120,5	162,5
Fejl og udeladelser	-17,7	-109,6	-7,4	15,0	26,5
	pct. af BNP				
Overskud på løbende poster	3,3	5,7	5,7	5,6	7,2

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3 og Danmarks Nationalbank

Tabel 7.2 Aktiver og passiver over for udlandet (kapitalbalancen)

	2009	2010	2011	2012	2013
	mia. kr.				
Instrumenter					
Aktiver i alt	4 016,7	4 617,2	4 771,3	5 126,1	5 311,5
Aktiver i alt ekskl. reserveaktiver	3 618,3	4 186,6	4 281,6	4 616,1	4 831,8
Direkte investeringer	1 107,8	1 244,4	1 344,7	1 395,3	1 423,8
Porteføljainvesteringer	1 488,5	1 821,9	1 788,3	2 087,1	2 180,0
Aktier mv.	597,2	763,9	742,7	918,5	1 103,7
Obligationer mv.	891,3	1 058,0	1 045,6	1 168,6	1 076,3
Finansielle derivater, netto	21,5	37,0	120,4	118,0	68,6
Andre investeringer	1 000,4	1 083,3	1 028,2	1 015,7	1 159,3
Reserveaktiver	398,5	430,6	489,7	510,0	479,7
Passiver i alt	4 001,1	4 383,9	4 257,4	4 437,7	4 583,8
Direkte investeringer	805,4	787,3	810,4	819,6	791,7
Porteføljainvesteringer	1 709,7	1 960,1	1 920,1	2 122,0	2 294,9
Aktier mv.	347,8	520,7	451,4	608,3	786,9
Obligationer mv.	1 361,8	1 439,5	1 468,7	1 513,7	1 508,1
Andre investeringer	1 473,7	1 623,2	1 514,0	1 483,4	1 485,0
Sektorer					
Aktiver i alt	4 016,7	4 617,2	4 771,3	5 126,1	5 311,5
Private selskaber og husholdninger	2 479,1	3 011,9	3 175,3	3 513,8	3 628,0
Offentlig forvaltning og service	29,7	34,6	37,8	22,6	20,1
Monetære og finansielle institutioner	1 108,0	1 138,5	1 066,8	1 077,8	1 183,5
Danmarks Nationalbank	399,9	432,2	491,5	511,8	479,8
Passiver i alt	4 001,1	4 383,9	4 257,4	4 437,7	4 583,8
Private selskaber og husholdninger	1 634,2	1 875,2	1 800,3	1 945,6	2 005,5
Offentlig forvaltning og service	266,7	290,7	377,6	377,8	333,9
Monetære og finansielle institutioner	2 082,8	2 200,2	2 061,9	2 097,1	2 227,3
Danmarks Nationalbank	17,3	17,8	17,6	17,3	17,1
Nettoaktiver i alt (aktiver - passiver)	15,7	233,3	513,9	688,4	727,7
Private selskaber og husholdninger	844,9	1 136,7	1 375,0	1 568,2	1 622,5
Offentlig forvaltning og service	-237,0	-256,0	-339,8	-355,2	-313,7
Monetære og finansielle institutioner	-974,8	-1 061,8	-995,1	-1 019,2	-1 043,7
Danmarks Nationalbank	382,5	414,5	473,9	494,6	462,7
	pct. af BNP				
Nettoaktiver i alt	0,9	13,0	28,0	36,9	38,6

Kilde: Danmarks Nationalbank

Tabel 7.3 Danmarks udenrigshandel med varer – oversigt

	2009	2010	2011	2012	2013
	mio. kr.				
Import i alt	429 697	467 473	519 487	528 924	542 045
Eksport i alt	490 067	538 321	601 298	614 675	619 885
Handelsbalance	60 370	70 848	81 811	85 751	77 840
Transaktionstyper					
EU-handel - import i alt	299 680	327 976	365 314	375 412	381 029
Almindelig import	296 263	323 945	361 395	371 466	376 949
Returvarer	1 306	1 406	2 045	1 675	1 556
Forarbejdning	2 097	2 604	1 739	2 104	2 424
Oplæggelse af varer på lagre	13	0	17	4	30
Andet	0	20	118	163	70
Ikke-EU-handel - import i alt	130 017	139 497	154 173	153 511	161 016
Almindelig import	113 148	114 572	125 423	128 053	136 188
Returvarer	2 936	2 781	3 127	3 604	3 133
Forarbejdning	3 560	5 567	5 932	6 453	6 781
Oplæggelse af varer på lagre	10 373	16 578	19 692	15 401	14 914
Toldindtægter	2 686	2 339	2 387	2 172	2 040
Branchefordelt udenrigshandel - import i alt	429 697	467 473	519 487	528 924	542 045
Råstofudvinding	1 389	1 671	1 432	1 634	1 715
Fremstillingsvirksomhed	100 712	112 149	138 477	147 922	151 208
Heraf: fremstilling af næringsmidler	19 679	22 568	39 694	47 450	52 287
kemisk industri	11 820	13 195	14 674	15 803	16 969
maskinindustri	10 731	12 849	15 182	16 432	15 740
El-, gas-, varme- og vandforsyning	5 202	4 898	6 964	1 192	298
Bygge og anlæg	1 658	1 449	1 720	1 590	1 513
Handel- og reparationsvirksomhed	222 888	240 761	253 090	255 051	256 624
Heraf: handel med biler mv.	21 669	26 602	31 628	29 174	31 144
Hoteller og restauranter	122	141	149	217	191
Transport mv.	16 831	7 159	8 113	10 864	9 845
Finansiering og forsikring	619	525	647	956	1 133
Fast ejendom og forretningsservice	12 092	13 018	13 973	14 887	15 234
Heraf: IT-Service	3 976	4 754	4 896	5 304	5 275
Øvrige	68 183	85 702	94 922	94 612	104 284
	Indeks 1995 = 100				
Indeks - import					
Enhedsværdiindeks	115	118	122	123	121
Kvantumindeks	140	152	165	168	173

Kilde: www.statistikbanken.dk/BEC42 og særkørsel

Tabel 7.3 (fortsat) Danmarks udenrigshandel med varer – oversigt

	2009	2010	2011	2012	2013
	mio. kr.				
Transaktionstyper					
EU-handel - eksport i alt	323 079	346 456	385 985	382 748	386 297
Almindelig eksport	316 903	340 442	378 362	374 731	377 935
Returvarer	1 804	1 444	1 742	1 512	1 496
Forarbejdning	2 530	1 853	1 603	2 452	2 210
Proviantering/bunkring	1 842	2 307	3 698	3 542	4 389
Andet	0	410	579	511	266
Ikke-EU-handel - eksport i alt	166 988	191 865	215 313	231 927	233 588
Almindelig eksport	155 137	179 487	199 006	215 987	215 645
Returvarer	94	118	308	377	194
Forarbejdning	9 292	10 049	12 927	10 870	12 439
Proviantering/bunkring	2 466	2 212	3 072	4 693	5 310
Eksportstøtte	338	134	31	12	1
Branchefordelt udenrigshandel - eksport i alt	490 067	538 321	601 298	614 675	619 885
Råstofudvinding	23 647	26 999	33 141	30 673	28 059
Fremstillingsvirksomhed	261 089	275 199	308 895	329 729	323 210
Heraf: fremstilling af næringsmidler	64 655	69 669	82 514	90 649	90 274
kemisk industri	42 396	47 240	50 416	58 311	60 570
maskinindustri	36 057	40 835	44 068	45 711	45 731
El-, gas-, varme- og vandforsyning	2 090	2 879	753	187	1 566
Bygge og anlæg	587	576	643	716	754
Handel og reparationsvirksomhed	135 764	149 424	155 558	155 915	162 713
Heraf: handel med biler mv.	7 520	6 561	8 097	8 011	7 544
Hoteller og restauranter	22	31	30	415	645
Transport mv.	5 883	2 974	3 768	3 094	3 649
Finansiering og forsikring	92	106	185	455	805
Fast ejendom og forretningsservice	13 099	14 365	15 861	18 669	20 261
Heraf: IT-Service	1 541	1 156	1 245	1 157	1 282
Øvrige	47 794	65 767	82 464	74 820	78 224
	Indeks 1995 = 100				
Indeks - eksport					
Enhedsværdiindeks	116	122	127	131	130
Kvantumindeks	147	155	164	165	168
Bytteforholdet	101	103	104	106	107

Kilde: www.statistikbanken.dk/KONJ42 og særkørsel

Tabel 7.4

Udenrigshandel med varer fordelt på SITC-grupper

		Import		Eksport		Handelsbalance	
		2012	2013	2012	2013	2012	2013
		mio. kr.					
I alt		528 924	542 045	614 675	619 885	85 751	77 840
0 Næringsmidler og levende dyr i alt		59 092	62 606	101 159	103 662	42 067	41 056
00 Levende dyr		357	352	6 556	6 837	6 199	6 486
01 Kød og kødvarer		9 270	9 712	31 404	30 848	22 135	21 135
02 Mejeriprodukter og fugleæg		4 276	4 718	14 953	15 274	10 677	10 556
03 Fisk, krebsdyr, bløddyr og varer deraf		11 049	12 528	16 610	18 135	5 561	5 607
04 Korn og kornvarer		5 381	5 579	7 048	6 662	1 667	1 083
05 Frugt og grøntsager		9 661	10 081	3 302	3 458	-6 359	-6 623
06 Sukker, sukkerprodukter og honning		1 746	1 917	2 343	2 265	598	348
07 Kaffe, te, kakao, chokolade, krydderier		4 099	4 029	1 426	1 452	-2 673	-2 577
08 Foderstoffer (undtagen umalet korn)		9 687	9 914	5 820	6 086	-3 867	-3 828
09 Diverse næringsmidler i.a.n.		3 567	3 776	11 697	12 644	8 130	8 868
1 Drikkevarer og tobak i alt		6 661	7 318	6 310	7 185	-351	-133
11 Drikkevarer		5 727	6 298	5 093	5 941	-634	-357
12 Tobak og tobaksvarer		934	1 020	1 217	1 244	283	224
2 Råstoffer, ikke spiselige i alt		16 000	17 362	28 781	30 643	12 782	13 280
21 Huder, skind og pelskind, uberedte		1 418	2 780	11 229	13 343	9 811	10 563
22 Olieholdige frø og frugter		1 688	1 154	563	679	-1 125	-476
23 Gummi, rå, herunder syntetisk og regenereret		292	257	110	104	-181	-153
24 Træ og kork		5 238	5 593	921	1 025	-4 317	-4 568
25 Papirmasse og papiraffald		432	334	670	683	238	349
26 Tekstilfibre og affald		264	272	1 068	1 248	804	976
27 Gødningstoffer og mineraler, rå		1 332	1 331	914	962	-418	-369
28 Malme og metalaffald		708	734	5 083	4 289	4 375	3 555
29 Animalske og vegetabiliske materialer, rå, i.a.n.		4 628	4 906	8 223	8 310	3 595	3 403
3 Mineral, brændsels- og smørestoffer i alt		54 027	57 496	65 259	57 813	11 232	317
32 Kul, koks og briketter		2 487	2 497	23	57	-2 463	-2 441
33 Rå mineralolier og produkter deraf		47 194	52 164	59 435	52 962	12 241	798
34 Gas		950	83	3 055	2 207	2 106	2 125
35 Elektrisk strøm		3 396	2 752	2 745	2 587	-651	-164
4 Anim. og veg. olier, fedtstoffer, voks i alt		4 919	4 267	3 933	3 695	-986	-572
41 Animalske olier og fedtstoffer		1 895	1 325	2 129	2 084	235	759
42 Veg. olier og fedtstoffer, rå el. delvis bearb.		2 124	2 118	1 542	1 381	-581	-737
43 Anim. el. veg. olier mv. bearbejdede; voks		901	824	261	230	-639	-594
5 Kemikalier og kemiske produkter i alt		64 469	67 472	105 035	110 858	40 566	43 386
51 Organiske kemikalier		6 142	6 390	8 569	8 896	2 427	2 506
52 Uorganiske kemikalier		2 693	2 767	957	878	-1 736	-1 889
53 Farve- og garvestoffer		3 412	3 358	3 497	3 321	85	-38
54 Medicinske og farmaceutiske produkter		23 154	25 891	66 928	70 911	43 774	45 020
55 Flygtige olier, parfume, toilet- og rensemidler		5 025	5 136	4 670	4 931	-355	-205
56 Gødningstoffer, bearbejdede		1 998	2 001	627	546	-1 371	-1 455
57 Plast, ubearbejdet		9 019	8 959	1 767	1 973	-7 253	-6 986
58 Plast, bearbejdet		6 184	6 130	5 188	5 283	-997	-848
59 Kemiske materialer og produkter i.a.n.		6 842	6 839	12 833	14 120	5 991	7 281

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y

Tabel 7.4 (fortsat) Udenrigshandel med varer fordelt på SITC-grupper

		Import		Eksport		Handelsbalance	
		2012	2013	2012	2013	2012	2013
		mio. kr.					
6	Bearb.varer,hovedsagelig halvfabrikata i alt	74 396	72 589	55 093	55 691	-19 302	-16 898
61	Læder og lædervarer i.a.n.; beredte pelsskind	543	502	461	587	-82	85
62	Gummi, bearbejdet, i.a.n.	4 039	3 832	1 493	1 585	-2 547	-2 247
63	Træ- og korkvarer, undt. møbler	4 766	4 881	3 051	3 751	-1 715	-1 130
64	Papir, pap; varer af papir, pap og papirmasse	10 072	9 707	5 747	5 173	-4 325	-4 534
65	Tekstilgarn, tekstilstof og tekstilvarer	7 074	7 070	6 124	6 105	-950	-965
66	Varer af ikke-metalliske mineraler i.a.n.	6 811	6 836	6 559	5 593	-251	-1 243
67	Jern og stål	16 431	15 406	7 618	7 991	-8 813	-7 415
68	Ikke jernholdige metaller	6 351	6 073	3 047	3 006	-3 304	-3 067
69	Metalvarer i.a.n.	18 310	18 283	20 994	21 900	2 684	3 617
7	Maskiner og transportmidler i alt	157 986	164 160	147 731	152 228	-10 256	-11 932
71	Kraftmaskiner og motorer	8 030	8 891	23 360	27 841	15 330	18 951
72	Specialmaskiner til forskellige industrier	12 834	13 849	19 714	19 199	6 880	5 350
73	Maskiner til metalbearbejdning	2 094	1 247	1 139	1 032	-956	-215
74	Maskiner og -tilbehør til industrien i.a.n.	25 858	26 657	41 911	41 331	16 053	14 674
75	Kontormaskiner; databehandlingsmaskiner	19 397	18 573	8 394	8 708	-11 003	-9 865
76	App. til telekomm., lydoptagelse/gengivelse	20 802	19 883	11 360	10 692	-9 442	-9 191
77	Elektriske maskiner og app. i.a.n., tilbehør	28 507	27 183	22 920	22 427	-5 587	-4 756
78	Køretøjer	31 543	33 593	14 437	14 585	-17 106	-19 008
79	Andre transportmidler	8 920	14 284	4 495	6 413	-4 425	-7 872
8	Bearbejdede varer i.a.n. i alt	84 441	81 952	90 386	86 059	5 945	4 107
81	Bygge-, sanitets-, varme- og belysningsartikler	3 372	3 534	3 059	2 846	-313	-689
82	Møbler og dele dertil	8 524	8 782	12 685	12 800	4 160	4 017
83	Rejseartikler, kufferter, tasker o.l.	1 540	1 651	700	750	-841	-900
84	Beklædningsgenstande og -tilbehør	26 399	25 747	22 205	22 752	-4 194	-2 994
85	Fodtøj	6 050	5 458	3 934	3 666	-2 116	-1 792
87	Tekniske og videnskabelige instrumenter i.a.n.	11 143	10 569	18 298	15 492	7 155	4 923
88	Fotografiske og optiske artikler i.a.n.; ure	2 890	2 808	1 670	1 549	-1 220	-1 260
89	Diverse forarbejdede varer i.a.n.	24 522	23 403	27 836	26 205	3 314	2 802
9	Diverse varer og transaktioner i.a.n. i alt	6 933	6 823	10 987	12 051	4 054	5 228
93	Varer, ikke klassificeret efter art	6 820	6 709	10 389	11 782	3 569	5 073
96	Mønter	6	15	-	-	-6	-15
97	Guld, ubearbejdet, halvfabrikata og affald	107	100	598	269	491	170

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y

Tabel 7.5

Udenrigshandel med varer og tjenester fordelt på landegrupper

	Varer		Tjenester		Varer og tjenester	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Import:	mio. kr.					
Alle lande¹	528 924	542 045	355 283	355 270	907 497	915 523
EU-28	375 412	381 029	194 699	190 776	580 194	581 350
ØMU-lande	240 439	245 013	116 520	112 645	366 072	366 316
EFTA	33 993	37 528	29 047	28 709	61 742	64 791
OECD	432 981	442 479	277 104	267 601	725 731	722 529
G8	201 873	202 303	147 690	138 681	360 182	350 964
BRIC	50 466	53 313	19 851	19 679	65 641	68 690
Europa	422 534	434 557	232 600	228 425	663 585	671 074
Afrika	5 781	7 463	12 876	15 307	18 764	22 702
Nordamerika	20 163	18 275	43 230	39 304	70 260	62 281
Syd- og Mellemamerika	10 547	9 088	13 677	13 555	24 417	22 281
Asien	68 305	71 082	48 358	54 502	124 340	131 466
Oceanien	1 531	1 579	4 397	4 029	5 979	5 568
Eksport:	mio.kr.					
Alle lande¹	614 675	619 885	388 677	396 860	1 007 481	1 023 810
EU-28	382 748	386 297	166 646	172 123	554 072	564 492
ØMU-lande	207 449	221 249	93 360	98 552	308 133	329 062
EFTA	49 227	50 108	47 065	47 450	95 491	98 181
OECD	504 940	504 474	297 167	292 021	805 350	802 867
G8	261 303	257 914	148 631	140 143	415 955	405 084
BRIC	37 342	40 871	37 220	38 076	74 220	78 410
Europa	454 565	459 861	224 846	230 027	683 750	697 154
Afrika	9 364	10 318	8 944	9 113	18 840	20 328
Nordamerika	52 938	48 459	56 384	52 015	109 284	100 402
Syd- og Mellemamerika	15 245	17 377	16 235	16 460	31 074	33 370
Asien	73 392	73 955	73 421	80 651	148 320	156 511
Oceanien	7 225	6 953	7 707	7 422	15 073	14 873
Balance:	mio.kr.					
Alle lande¹	85 751	77 840	33 394	41 590	99 984	108 287
EU-28	7 336	5 267	-28 052	-18 652	-26 123	-16 857
ØMU-lande	-32 990	-23 764	-23 160	-14 093	-57 939	-37 254
EFTA	15 234	12 579	18 019	18 740	33 748	33 391
OECD	71 959	61 994	20 063	24 421	79 619	80 338
G8	59 429	55 610	940	1 461	55 772	54 119
BRIC	-13 124	-12 443	17 369	18 397	8 579	9 720
Europa	32 031	25 304	-7 754	1 602	20 165	26 080
Afrika	3 583	2 855	-3 933	-6 194	76	-2 373
Nordamerika	32 775	30 184	13 155	12 712	39 024	38 122
Syd- og Mellemamerika	4 698	8 289	2 558	2 907	6 658	11 089
Asien	5 086	2 873	25 063	26 150	23 979	25 045
Oceanien	5 695	5 374	3 310	3 393	9 094	9 305

Anm.: Ved sammenlægningen af varer og tjenester er det ikke muligt fuldt ud at tage højde for forskellene i afgrænsningen mellem varer og tjenester, jf. afsnit 5.2.

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y og BB3

¹ Inkl. Internationale organisationer og ufordelt handel.

Tabel 7.6 Udenrigshandel med varer fordelt på EU-lande

	Import		Eksport		Handelsbalance	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
	mio. kr.					
EU-28	375 412	381 029	382 748	386 297	7 336	5 267
Belgien	16 208	16 315	8 449	10 160	-7 760	-6 156
Bulgarien	635	673	548	562	-87	-111
Cypern	111	187	513	358	402	171
Estland	1 792	2 028	1 664	1 505	-128	-523
Finland	8 897	9 088	14 570	17 869	5 673	8 781
Frankrig	16 159	16 434	20 528	20 161	4 369	3 728
Grækenland	935	962	2 753	2 743	1 818	1 781
Irland	6 233	6 750	4 215	5 674	-2 018	-1 075
Italien	19 325	18 805	15 612	14 742	-3 713	-4 063
Kroatien	242	215	632	800	391	585
Lettland	2 707	2 916	1 773	1 708	-934	-1 209
Litauen	3 266	3 240	2 625	2 775	-641	-466
Luxembourg	847	949	332	295	-515	-654
Malta	446	361	253	395	-192	34
Nederlandene	38 934	40 684	26 548	26 822	-12 387	-13 861
Polen	17 283	18 634	14 946	15 355	-2 337	-3 279
Portugal	2 275	2 315	1 685	1 829	-591	-486
Rumænien	1 291	1 464	2 782	2 618	1 491	1 155
Slovakiet	2 239	2 388	1 748	1 637	-491	-751
Slovenien	1 525	1 459	538	513	-987	-946
Spanien	7 916	8 464	11 447	10 919	3 531	2 456
Storbritannien	29 520	28 625	59 273	53 265	29 753	24 640
Sverige	68 989	68 317	79 941	74 861	10 952	6 544
Tjekkiet	6 706	7 508	6 067	5 567	-639	-1 941
Tyskland	111 392	112 771	92 608	101 648	-18 783	-11 123
Ungarn	4 334	4 423	3 543	3 527	-792	-896
Østrig	5 204	5 055	3 985	3 980	-1 220	-1 076
Uoplyst land EU	-	-	3 169	4 009	3 169	4 009

 Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y

Tabel 7.7

Udenrigshandel med varer fordelt på udvalgte lande udenfor EU

	Import		Eksport		Handelsbalance	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
	mio. kr.					
Argentina	2 662	1 855	952	918	-1 710	-937
Australien	951	1 047	6 299	6 041	5 347	4 994
Brasilien	3 183	3 398	5 854	7 384	2 672	3 987
Canada	2 669	2 451	4 495	4 019	1 826	1 568
Forenede Arabiske Emirater	1 518	958	2 434	2 466	916	1 508
Færøerne	876	1 024	2 654	2 775	1 778	1 751
Grønland	2 550	2 671	3 216	3 159	666	488
Hongkong	874	714	10 845	11 755	9 971	11 042
Indien	4 446	4 557	2 618	2 209	-1 828	-2 348
Indonesien	1 677	1 690	975	1 021	-702	-669
Japan	2 460	2 067	12 060	10 950	9 599	8 883
Kina	37 433	37 361	17 371	19 430	-20 063	-17 931
Malaysia	1 470	1 269	1 229	1 272	-241	3
Norge	28 578	32 020	41 241	42 108	12 663	10 088
Rusland	5 404	7 997	11 499	11 847	6 095	3 850
Schweiz	4 635	4 653	5 528	5 494	893	840
Sydafrika	850	553	1 800	2 347	950	1 793
Sydkorea	2 617	6 037	4 645	4 407	2 028	-1 631
Taiwan	2 567	2 510	1 666	1 587	-901	-923
Thailand	2 438	2 217	1 660	1 357	-777	-859
USA	14 944	13 154	45 227	41 281	30 283	28 127

Kilde: www.statistikbanken.dk/SITC2R4Y

Tabel 7.8 Udenrigshandel med varer, kvantumindeks

1995 = 100	2009	2010	2011	2012	2013
Hele importen¹	140	152	165	168	173
Varer fortrinsvis til direkte anvendelse i landbrug og gartneri	108	114	146	147	152
Varer fortrinsvis til direkte anvendelse i bygge- og anlægsvirksomhed	153	163	183	187	182
Varer fortrinsvis til direkte anvendelse i øvrige byerhverv	116	128	140	144	146
Brændselsstoffer, smørestoffer, elektricitet	111	110	121	116	132
Maskiner og andet kapitaludstyr (undt. bore- og produktionsplatforme)	153	166	187	196	205
Transportmidler (undt. skibe og fly)	88	120	152	149	155
Varer fortrinsvis til direkte forbrug	185	202	209	212	217
Hele eksporten^{1,2}	147	155	164	165	168
Animalske landbrugsprodukter	131	136	141	139	139
Vegetabiliske landbrugsprodukter	84	95	102	99	99
Kød- og mælkekonserver	83	94	97	95	91
Industriprodukter (undt. kød- og mælkekonserver, skibe mv.)	162	174	190	191	197
Fisk, krebsdyr og bløddyr	88	90	90	89	100
Rå pelsskind	193	218	211	218	217
Brændselsstoffer, smørestoffer, elektricitet	154	138	132	133	124

¹ Skibe, fly, bore- og produktionsplatforme samt fortrolige forsendelser (forsvarsmateriel mv.) og varer ikke klassificeret efter art er ikke medtaget i beregningerne.

Kilde: www.statistikbanken.dk/BEC42 og [KONJ42](http://www.statistikbanken.dk/KONJ42)

² Ved beregning af indeks for eksporten samt bytteforholdet er eksportværdien ikke korrigeret for restitutioner og udligningsbeløb, der udbetales eller opkræves af fødevareministeriets EU-direktorat.

Tabel 7.9 Udenrigshandel med varer, enhedsværdiindeks

1995 = 100	2009	2010	2011	2012	2013
Hele importen	115	118	122	123	121
Varer fortrinsvis til direkte anvendelse i landbrug og gartneri	141	145	134	147	145
Varer fortrinsvis til direkte anvendelse i bygge- og anlægsvirksomhed	108	105	105	104	103
Varer fortrinsvis til direkte anvendelse i øvrige byerhverv	112	111	113	112	111
Brændselsstoffer, smørestoffer, elektricitet	262	327	409	427	401
Maskiner og andet kapitaludstyr (undt. bore- og produktionsplatforme)	102	104	105	108	103
Transportmidler (undt. skibe og fly)	115	109	111	106	106
Varer fortrinsvis til direkte forbrug	108	109	111	112	112
Hele eksporten	116	122	127	131	130
Animalske landbrugsprodukter	105	106	109	118	118
Vegetabiliske landbrugsprodukter	125	128	134	136	135
Kød- og mælkekonserver	114	127	134	135	143
Industriprodukter (undt. kød- og mælkekonserver, skibe mv.)	105	107	107	109	108
Fisk, krebsdyr og bløddyr	118	129	136	140	139
Rå pelsskind	114	180	218	269	321
Brændselsstoffer, smørestoffer, elektricitet	324	414	528	562	537

Kilde: www.statistikbanken.dk/BEC42 og [KONJ42](http://www.statistikbanken.dk/KONJ42)

Tabel 7.10 Udenrigshandel med varer, bytteforholdet

1995 = 100	2009	2010	2011	2012	2013
Enhedsværdiindeks for eksporten	116	122	127	131	130
Enhedsværdiindeks for importen	115	118	122	123	121
Bytteforholdet	101	103	104	106	107

Kilde: www.statistikbanken.dk/BEC42, KONJ42 og BYT22

Tabel 7.11 Danmarks markedsandel i udvalgte landes og landegrupperes vareimport

Andel i pct.	2009	2010	2011	2012	2013
Frankrig	0,71	0,70	0,64	0,58	0,58
Italien	0,75	0,58	0,55	0,58	0,55
Nederlandene	0,96	0,74	0,81	0,79	0,94
Norge	6,74	6,21	6,32	6,21	6,09
Polen	1,53	1,34	1,42	1,29	1,33
Rusland	0,80	0,74	0,67	0,65	0,69
Storbritannien	1,13	1,06	1,43	1,33	1,26
Sverige	8,96	8,27	8,12	8,41	8,03
Tyskland	1,75	1,48	1,44	1,39	1,44
Japan	0,40	0,33	0,28	0,27	0,25
Kina	0,23	0,19	0,16	0,16	0,17
USA	0,36	0,31	0,31	0,30	0,28
EU-15	1,29	1,16	1,19	1,16	1,17
EU-28	1,26	1,13	1,15	1,11	1,13
OECD	0,92	0,81	0,81	0,76	0,75
BRIK	0,29	0,25	0,23	0,22	0,23

Anm.: Andel = 100 x vareimport fra Danmark / total vareimport

Kilde: Databankerne COMEXT fra EUROSTAT og COMTRADE fra FN.

Tabel 7.12 Forsyningsbalance for varer

	Dansk produktion	Import	Tilgang	Eksport	Indenlandsk forsyning
	mio. kr.				
2010 i alt (ekskl. skibe, fly mv.)	546 265	453 179	999 444	533 307	466 138
Næringsmidler og levende dyr	106 082	51 377	157 460	90 886	66 573
Drikkevarer og tobak	13 873	6 575	20 448	5 934	14 514
Råstoffer, ikke spiselige (undt brændsel)	7 193	14 315	21 507	24 050	-2 542
Mineral. brændsels- og smørestoffer o.l.	83 768	38 787	122 556	50 040	72 516
Anim. og veg. olier, fedtstoffer og voks	3 513	3 145	6 658	2 859	3 799
Kemikalier og kemiske produkter	87 323	53 236	140 560	86 625	53 935
Bearb. varer, hovedsagelig halvfabrikata	64 533	66 540	131 073	49 873	81 200
Maskiner og transportmidler	107 873	132 756	240 629	129 691	110 938
Bearbejdede, varer i.a.n.	72 106	80 339	152 445	84 936	67 508
Diverse varer og transaktioner i.a.n.	0	6 109	6 109	8 413	-2 303
2011 i alt (ekskl. skibe, fly mv.)	597 924	513 085	1 111 009	590 551	520 458
Næringsmidler og levende dyr	110 063	56 183	166 246	97 055	69 191
Drikkevarer og tobak	12 416	6 519	18 936	5 860	13 075
Råstoffer, ikke spiselige (undt brændsel)	7 887	16 357	24 244	27 587	-3 343
Mineral. brændsels- og smørestoffer o.l.	105 334	55 514	160 848	59 667	101 181
Anim. og veg. olier, fedtstoffer og voks	4 336	4 178	8 514	3 673	4 841
Kemikalier og kemiske produkter	92 854	59 422	152 276	94 920	57 356
Bearb. varer, hovedsagelig halvfabrikata	70 892	75 341	146 233	57 387	88 846
Maskiner og transportmidler	118 371	148 155	266 526	141 154	125 372
Bearbejdede, varer i.a.n.	75 771	84 149	159 919	91 925	67 994
Diverse varer og transaktioner i.a.n.	0	7 267	7 267	11 322	-4 055
2012 i alt (ekskl. skibe, fly mv.)	622 354	523 519	1 145 872	612 134	533 738
Næringsmidler og levende dyr	111 076	59 092	170 168	101 159	69 009
Drikkevarer og tobak	12 536	6 661	19 198	6 310	12 887
Råstoffer, ikke spiselige (undt brændsel)	7 962	16 000	23 962	28 781	-4 820
Mineral. brændsels- og smørestoffer o.l.	108 319	54 027	162 345	65 259	97 086
Anim. og veg. olier, fedtstoffer og voks	4 458	4 919	9 377	3 933	5 444
Kemikalier og kemiske produkter	103 421	64 469	167 890	105 035	62 855
Bearb. varer, hovedsagelig halvfabrikata	67 641	74 395	142 036	55 093	86 943
Maskiner og transportmidler	128 543	152 581	281 124	145 190	135 934
Bearbejdede, varer i.a.n.	78 396	84 441	162 837	90 386	72 451
Diverse varer og transaktioner i.a.n.	2	6 933	6 935	10 987	-4 052
2013 i alt (ekskl. skibe, fly mv.)	630 178	530 298	1 160 476	616 375	544 101
Næringsmidler og levende dyr	116 673	62 606	179 279	103 662	75 617
Drikkevarer og tobak	12 954	7 318	20 272	7 185	13 086
Råstoffer, ikke spiselige (undt brændsel)	8 271	17 362	25 634	30 643	-5 009
Mineral. brændsels- og smørestoffer o.l.	99 489	57 496	156 985	57 813	99 172
Anim. og veg. olier, fedtstoffer og voks	4 507	4 266	8 773	3 695	5 078
Kemikalier og kemiske produkter	106 255	67 472	173 727	110 858	62 869
Bearb. varer, hovedsagelig halvfabrikata	66 963	72 589	139 551	55 691	83 860
Maskiner og transportmidler	135 097	152 413	287 510	148 718	138 792
Bearbejdede, varer i.a.n.	79 969	81 952	161 921	86 059	75 862
Diverse varer og transaktioner i.a.n.	1	6 823	6 824	12 051	-5 226

Kilde: Særkørsel

Tabel 7.13 Danmarks udenrigshandel med tjenester - eksport

	2009	2010	2011	2012	2013
	mia. kr.				
I alt	305,3	345,6	360,7	388,7	396,9
Forarbejdningstjenester	0,4	0,4	0,3	0,6	0,6
Reparationstjenester	2,6	2,5	3,2	3,2	5,8
Transport	173,4	214,2	216,7	232,5	241,1
Søtransport	139,0	178,4	180,1	194,1	200,8
Søtransport, person	1,6	1,8	1,7	1,6	1,6
Søtransport, gods	132,8	170,0	173,0	187,7	196,2
Søtransport, hjælpevirksomhed	4,6	6,6	5,4	4,8	3,0
Lufttransport	18,8	18,6	19,5	20,2	21,0
Anden transport (end sø- og luft)	14,9	16,6	16,5	17,5	18,8
Post- og kurertjenester	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
Rejser	30,1	32,9	36,4	37,9	39,0
Bygge- og anlægstjenester	19,3	17,4	17,8	18,1	18,3
Forsikringstjenester	1,4	1,1	1,2	1,4	1,7
Finansielle tjenester	6,7	6,8	6,3	5,3	5,3
Royalties og licenser	13,8	11,3	13,2	13,0	12,6
Telekommunikation, computer- og informationstjenester	15,3	15,9	13,8	17,0	16,6
Andre forretningstjenester	37,4	38,1	47,0	55,7	50,8
Audiovis. og personlige	3,0	2,8	2,6	2,4	3,4
Offentlige tjenester	1,9	2,1	2,0	1,6	1,7

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

Tabel 7.14 Danmarks udenrigshandel med tjenester – import

	2009	2010	2011	2012	2013
	mia. kr.				
I alt	290,5	307,3	329,7	355,3	355,3
Forarbejdningstjenester	0,6	0,6	1,2	1,6	2,0
Reparationstjenester	2,7	3,0	4,1	3,0	4,4
Transport	143,4	155,1	165,1	175,7	181,1
Søtransport	111,1	119,6	129,6	137,7	142,9
Søtransport, person	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
Søtransport, gods	53,6	59,7	63,3	63,4	65,7
Søtransport, hjælpevirksomhed	57,2	59,6	66,1	74,0	77,0
Lufttransport	16,0	16,7	17,2	17,8	17,9
Anden transport (end sø- og luft)	15,8	18,3	17,9	19,8	19,8
Post- og kurertjenester	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5
Rejser	48,8	50,7	53,7	56,5	56,9
Bygge- og anlægstjenester	14,6	12,0	10,0	17,7	14,6
Forsikringstjenester	2,1	2,1	1,8	2,9	2,9
Finansielle tjenester	5,2	6,0	4,9	4,2	3,9
Royalties og licenser	7,1	7,0	7,0	7,4	8,6
Telekommunikation, computer- og informationstjenester	15,9	17,8	20,7	22,0	19,8
Andre forretningsstjenester	43,9	46,7	55,5	58,9	55,6
Audiovisuelle tjenester samt tjen. ifm. uddannelse, sundhed, kultur og rekreation	5,4	5,5	5,0	4,7	4,7
Offentlige tjenester	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

Tabel 7.15 Udenrigshandel med tjenester fordelt på EU-lande

	Eksport		Import		Balance	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
	mio. kr.					
EU-28 i alt	166 646	172 123	194 699	190 776	-28 052	-18 652
EU-institutioner	858	914	98	126	760	789
Belgien	6 100	6 198	5 522	5 624	578	575
Bulgarien	437	410	710	818	-272	-409
Cypern	302	288	586	482	-285	-194
Estland	779	633	768	683	11	-50
Finland	7 626	6 813	3 679	3 470	3 948	3 343
Frankrig og Monaco	8 030	7 794	10 949	14 048	-2 919	-6 255
Grækenland	909	1 096	3 853	3 776	-2 943	-2 680
Irland	2 156	3 560	3 879	4 149	-1 723	-589
Italien	6 404	6 536	8 856	8 199	-2 453	-1 663
Kroatien	320	270	753	855	-433	-585
Letland	1 264	1 656	856	1 267	408	388
Litauen	1 631	1 690	1 684	1 733	-53	-42
Luxembourg	1 047	1 136	1 155	922	-108	214
Malta	460	402	499	586	-40	-184
Nederlandene	12 712	13 605	13 209	12 695	-497	910
Polen	4 054	4 040	4 043	4 171	10	-131
Portugal	1 098	1 273	1 304	1 280	-206	-7
Rumænien	609	621	528	632	81	-11
Slovakiet	427	446	606	915	-179	-469
Slovenien	374	317	241	253	133	64
Spanien	5 557	6 078	12 041	11 630	-6 484	-5 552
Storbritannien	21 780	22 776	31 778	30 482	-9 998	-7 706
Sverige	41 461	40 438	36 145	36 588	5 316	3 850
Tjekkiske Republik	839	1 102	1 359	1 661	-520	-559
Tyskland	36 267	38 808	46 498	40 464	-10 230	-1 655
Ungarn	1 297	1 310	1 081	1 065	217	245
Østrig	1 848	1 912	2 018	2 201	-170	-290

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3

Tabel 7.16

Udenrigshandel med tjenester fordelt på udvalgte lande udenfor EU

	Eksport		Import		Balance	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
	mio. kr.					
Udenfor EU ialt	222 031	224 737	160 585	164 495	61 447	60 242
Argentina	947	1 050	586	654	361	396
Australien	5 235	4 789	2 674	2 461	2 561	2 327
Brasilien	5 164	5 542	2 521	2 500	2 643	3 043
Canada	3 260	3 561	1 843	1 476	1 417	2 084
Forenede Arabiske Emirater ..	4 837	5 651	3 062	3 087	1 775	2 564
Færøerne	487	518	387	386	101	133
Grønland	889	1 170	1 737	1 802	- 848	- 632
Hongkong	3 944	6 484	3 704	5 240	240	1 244
Indien	6 162	6 929	3 467	3 405	2 696	3 524
Japan	13 650	7 538	4 803	4 404	8 846	3 134
Kina	18 889	19 761	10 550	10 192	8 339	9 568
Norge	31 894	31 582	16 147	16 343	15 747	15 239
Rusland	7 005	5 845	3 314	3 582	3 691	2 263
Schweiz	14 312	14 938	11 609	10 927	2 704	4 011
Sydafrika	2 001	2 108	1 635	2 069	366	39
Sydkorea	6 189	6 301	2 204	2 581	3 985	3 720
Taiwan	1 284	1 246	1 008	1 094	276	152
Thailand	1 344	1 468	3 069	3 058	-1 725	-1 590
USA	52 235	47 285	39 649	36 026	12 586	11 259

Kilde: www.statistikbanken.dk/BB3